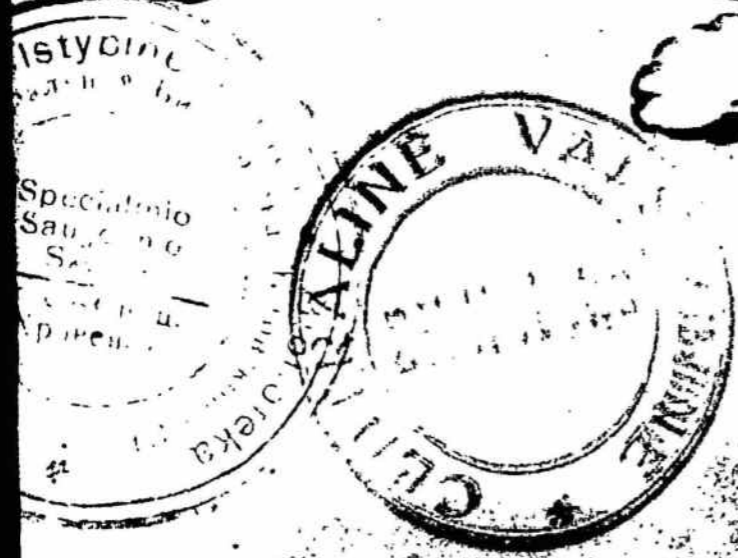

14

1939

KARL

Didvyriškų laisvės kovų dienomis

Tūkstančiai studentų prie
Nežinomojo Kareivio kapo,
akademinio patriotinio
fronto kūrimo dieną

Mūsų ginklai — mūsų saugumas

KA

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Laidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikala
lais redakcija ir administracija priima
ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeš-
tadieniais. Išimtis — atvykusiems iš
provincijosPrenumerata puskarininkiams,
kareiviams ir moksleiviams metams
5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt.
Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn.
— 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be
Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelyje 1 psl. — Vl. Norkaus pieš.
ir Vyt. Maželio nuotr.

4 psl. — Iz. Girčio nuotr.

Velykos

B. Buračo nuotr.

DIEVIŠKOJI DRAMA IR KARIAI

Kasmet krikščionija mini didžiąją dramą, kuri įvyko prieš devynioliką šimtmečių. Šiandien ją skelbia Velykų varpai.

Kristus — Mokytojas iš Nazareto skleidžia žmonėse vieno gyvojo Dievo supratimą, griaudamas tuo būdu visus įsivaizduojamus bei rankomis sukurtus statusus, skelbia brolybės, meilės idėjas, gi savo mokslą remdamas stebuklais aiškiai pasisako esąs Dievo Sūnus, sukelia prieš save Izraelio tautos vadus, kurie, Romos atstovo padedami, pasmerkia jį mirti. Kristus prikryžiuojamas. Viskas baigta.

Ne! Tas, kurs yra ne tik žmogus, bet ir Dievas, Amžinoji Gyvybė, keliasi iš numirusių, įveikdamas žmonių piktadarybę ir pačią mirtį.

Štai dieviškosios dramos turinys. O kuris yra Romos karių vaidmuo šitoj dramoj? Kariai yra visos šitos dramos dalyviai ir liudininkai. Kariai, Judo ir žydų vedami, žygiuoja į Getsemanį — Alyvų darželį. Čia jie Kristų suima. Paskui jį lydi pas Kaifą, veda į Antonijos tvirtovę pas Pilotą, o per Gabatos aikštę pristato į Erodo Antipo rūmus, gi pagaliau per Tiropeono tiltą vėl jį gražina Pilotui.

Pilotas, norėdamas išlaisvinti nekaltąją auką, manė patenkinti žydų užgaidas liepdamas išplakti Kristų. Kariai įvykdė jo įsakymą. Kadangi jau buvo ketvirtadienio vakaras, Kristus siunčiamas kalėjiman, kur karių sargybos saugojamas. Čia įvyksta išniekinimo scena. Kristus sakėsi esąs karalius... Šitą kara-

lių jie ryžosi išjuokti. Kaip karaliaus valdžios ženklą duoda jam į rankas nendrę, užmeta ant pečių raudoną legionierių apsiaustą, apvainikuoja erškėčių karūna, pasityčiodami priklaupia kaip prieš valdovą, muša

per veidą, jį apspiaudo. Šiurpas krečia, prisiminus šitą sceną. Oberammergan (Bavarijoj) Kristaus kančios vandinimas pravirkdo visus žiūrovus. O tai tik vaidinimas! Kas teatro scenoje yra matęs nekaltąjį apspiaudant, neiškenčia neprotestavęs. Puolikoje pasigirsta pasipiktinimo šūkliai. Kuomet skaitome, kad minia nulinciovo nusikaltėlį, skaudu darosi. Kristaus kančia ne teatras. Jis nors ir nekaltas, o teismo kieme jau buvo nulinciuotas.

Ryto metą kariai jį lydi į Kalvarijos kalną. Čia prikryžiuoja, meta burtus, kuriam atiteks Kristaus mėgstinis, gi mirčiai konstatuoti, vienas iš karių ietimi perveria jo šoną. Galop paskutinis šios dramos veiksmas — kariai saugo Kristaus kapą ir yra liudininkai jo prisikėlimo.

Niekuomet Evangelijos tiek daug nekalba apie karius, kaip šios dramos proga. Ką manyti apie Romos karių vaidmenį ir jų veiksmus šitoj kruvinoj, o ir garbingoj dramoj?

Romos karys, kaip žinoma iš istorijos, buvo pirmaeilis pasaulio karys. Jis garbėtroška ir savo imperijos laisvės narsus gynėjas. Jis nesusidūręs su priešu, o jo karinė drausmė ir atkaklumas nugali medžiagines bei dorines kliūtis. Negalima pa-

Laisvės margučiai

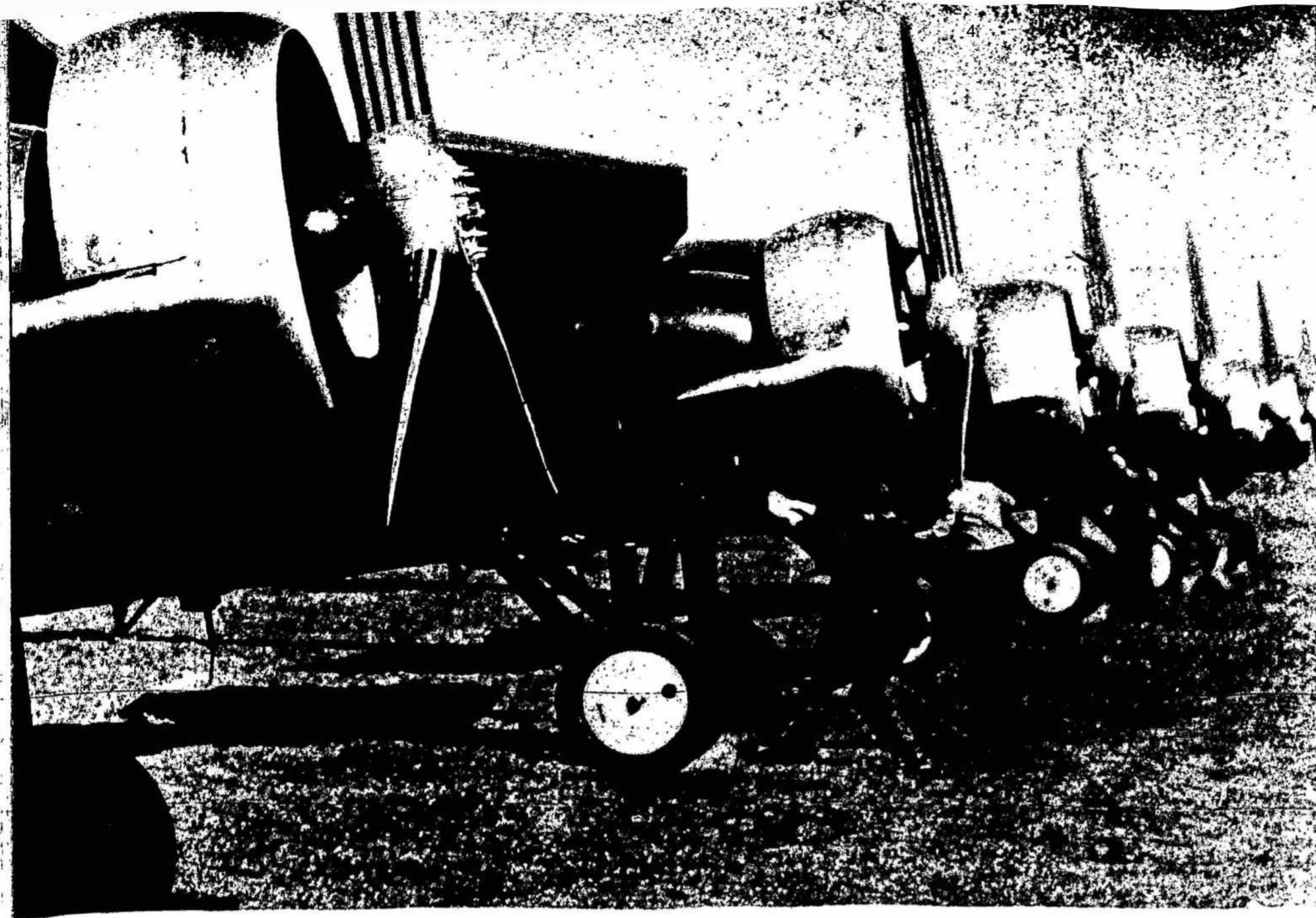
Ir vėl pavasaris atsinešė žibuoklių —
arimuosė jau paukščiai klykia.
Koks džiaugsmas užšioja supuoklėm —
po kraštą vaikščioja Velykos!

O būdavo kadais Velykos šiurpios fronte
prieš daugelį pavasarių žalių.
Mes apkasuos šventas Velykas šventėm,
pralieję kraują ant žydinčių gėlių...

Tada kitokie būdavo margučiai,
bažnyčios' — žmonės verkdami giedojo
Aleliuja;
granatom ir šrapneliais vėjas pūtė,
Velykų rytą saulę užtemdė dujos...

Tačiau plasdėjo laisve mūsų širdys,
ir, nors negausūs, drąsiai žengėm mirti.
Velykos šventos palaima nugirdė,
margučių kraštui laisvės ėjom pirkti.

Baugus-Tinavičius

Lietuviškieji kovos lėktuvai pasirengę

Jul. Miežlaiškio nuotr.

sakyti, kad jis savaimingai ar dėl pietų krašto kraujo — temperamento būtų buvęs žiaurus. Romiečiai kariavo daug, kaip mėgdavę didžiūotis, ant jų imperijos saulė niekad nenusileisdavo — taip buvo plačios jos ribos. Iš savo praeities jie paliko išmintingos ir mokančios valdyti tautos atsiminimą. Jie buvo įsitikinę, kad jų pašaukimas įsteigti neribotą imperiją; jie privalą viešpatauti ir valdyti visą žinomąjį pasaulį, o kas pasipriešintų jų siekimams — belieka sutriuškinti, bet kas pasiduoda — apsaugoti. Jų praktiškas protas

Mes visi ginsime gimtąją Lietuvos žemę

Vyt. Maželio nuotr.

juos išmokė nuosaikumo; jų politika turėjo ir savų dorybių. Romos teisė ir šiandien dar dėstoma mūsų universitetuose.

Kuo kalti Romos kariai, nors jie ir yra nekaltos, dieviškosios aukos dalyviai? Kristaus mirtis, istoriniu atžvilgiu, yra Romos valstybės karių darbas. Taip, bet jie buvo tik aklas ir nesąmoningas žydų tautos vadų, o ir neryžtingo bei pataikaujančio minios aistroms Romos atstovo — Piloto įnagis. Kariai tad neatsakingi už nekaltos aukos kraują. Jie atliko viršininkų gautąjį įsakymą. Gi karys, klausydamas savo viršininkų, nors šie ir vadovautųsi piktais sumetimais, o kurių karys visiškai nežino, už atliktąjį uždavinį neatsako. Už nusizengimą tuomet atsako prieš valstybę, prieš sąžinę ir Dievą jo viršininkai bei vadai.

Tačiau šitoj dramoj yra vienas veiksmas, nepateisinąs karių elgesio.

Jie yra atsakingi už vieną veiksma, būtent: Kristui esant kalėjime. Sargybos pareiga buvo saugoti dieviškąjį kalinį, kad jis nepabėgtų nuo Piloto sprendimo, kad Kristaus šalininkai neįsiveržtų į kalėjimą ir smurtu jo neišlaisvintų. Tai ir viskas. O kaip kariai pasielgė su belaisviu? Kas juos įgaliojo kalinį mušti, išniekinti? Kas jiems įsakė Kristų išjuokti, apspiaudyti? Juk tai niekšiškas pasielgimas.

Suprantama, jie turi kuo pasiteisinti, esą Kristus įžeidęs Romos ciesorių, pasivadindamas karaliumi, norėjęs sukelti maištą, o be to, žydų vyresnieji juos skatinę iškoneveikti Kristų.

Šitie pasiteisinimai nepakankami. Jų vyriausias viršininkas Pilotas, skelbdamas mirties sprendimą, neįsakė Kristų išniekinti. Kad kiti jų — artimesnieji viršininkai būtų panašius įsakymus davę, apie tai nieko nekalbama. O jei žydai juos būtų prikalbinę žiauriai pasielgti su belaisviu, kurs negali nei nuo smūgių apsiginti, nei skreplių nusišluostyti, nes jis surištas, tai būtų aiškus kario drausmės statuto laužymas. Pagaliau, jei jie savo iniciatyva sumanė šitą barbarišką žaidimą — jie lygiai yra kalti.

Savo draugų — Romos kario dėmę iš dalies nuplauna sargybieniai. Mat, kaip skaitome: „Vyriausieji kunigai ir pariziejai susirinko pas Pilotą ir sakė: Valdove, mes atsiminėm, kad tas suvedžiotas dar gyvas būdamas sakė: Po trijų dienų aš prisikelsiu. Liepk tad sergėti kapą iki trečiajaj dienai, kad kartais neateitų jo mokytiniai, jo nepavogtu ir nešakvtų liaudžiai: Jis kėlėsi iš numirusių; tas paskutinis suklaidinimas bus

MINISTRŲ TARYBOS DEKLARACIJA

Perskaityta Ministro Pirmininko b. gen. J. Černiaus seimo posėdyje IV. 5.

Sunkiū momentu naujajai Vyriausybei tenka pradėti darbas — netekome Klaipėdos krašto su uostu. Krašto ir uosto netekimas kelia mums visą eilę naujų uždavinių, naujų problemų. Vyriausybei neatidedant tenka tomis problemomis susirūpinti ir jas spręsti. Tų problemų išsprendimas ir to išsprendimo realizavimas, žinoma, pareikalaus plačios visuomenės aukų ir kūrybinio darbo. Mūsų šventa pareiga tas aukas ir kūrybinį darbą skirti tautos ir valstybės gerovei.

Naujoji Vyriausybė atitinkamai momento reikalavimams sudaryta platesne baze, įtraukiant į darbą įvairių pakraipų žmones. Šita aplinkybė duoda galimumo tikėtis ir laukti iš visų sluoksnių paramos ir pozityvaus darbo.

Naujoji Vyriausybė atėjo darban ne griauti, kas ligi šiol sukurta, bet tęsti pradėtą darbą, toliau kurti. Kad galima būtų šituos uždavinius sėkmingai įvykdyti, reikia, kad valdžia būtų vieninga, kad darbas būtų darniai dirbamas visose tautos ūkio srityse. Dėl to Vyriausybė, sekdamą Respublikos Prezidento nustatytomis režimo gairėmis ir griežtai laikydamosi Konstitucijos nustatytos santvarkos, dirbs artimame kontakte su Seimu, didžiai vertindama jo bendradarbiavimą.

Šios dienos momentas ir jo uždaviniai reikalauja ne tik Konstitucijos nustatytų organų darnaus vieningo darbo, bet ir plačiosios visuomenės, visų piliečių pastangų. Vyriausybė, stengdamasi sukonsoliduoti tam darbui visas gyvybines tautos pajėgas, neis su kuria nors atskira srove, nepasiduos kurios nors atskiros pakraipos įtakai, bet sieks sutelkti visos tautos kūrybines jėgas. Vyriausybė, pripažindama, kad šiandien tik šis vienybės kelias yra tikras, teisingas, tik jis duoda daugiausia patikrinimo, garantijų atremti bet kokius pasikėsinimus prieš Lietuvos nepriklausomybę, vertins visuomenės susibūrimus, atskirus piliečius pagal darbus, bet ne srovinius pagrindais. Šitą principą Vyriausybė taikins ir valstybės aparatui, reikalauda-

ma iš jo darnaus veikimo ir produktingo darbo. Kad tikslingiau galima būtų paskirstyti darbą ir pakelti jo našumą, Vyriausybė tęs toliau pradėtą administracijos ir valstybės tarnautojų tarnybos ir atlyginimo pertvarkymo darbą.

KRAŠTO GYNIMO REIKALAI

Pereinant prie konkrečių valstybės uždavinių, pirmiausia reikia pastatyti valstybės gynimo reikalą. Krašto saugumo reikalai, atsižvelgiant į tarptautinę padėtį, kaip ir kituose Europos kraštuose, užima pirmą vietą ir sudaro Vyriausybei didžiausią rūpestį. Ji dės visas pastangas į mūsų kariuomenės visapusišką stiprinimą, Šaulių Sąjungos plėtimą ir tobulinimą, siekiant per šią karišką organizaciją parengti tautą krašto gynimui. Bus stengiamasi suaktyvinti priešlėktuvinę ir priešcheminę gyventojų apsaugą. Jau ir dabar mūsų ginkluotosios pajėgos, visos tautos remiamos, yra pasirengusios ginti ir, reikalui esant, gins mūs krašto neliečiamybę.

UŽSIENIO POLITIKA

Krašto saugumas ir, kiek tatai galima, ramesnių darbo sąlygų mūsų tautai sudarymas yra taip pat ir užsienio politikos tikslas ir uždavinys. To tikslo, kaip ir pirmesniosios, sieks ir šioji Vyriausybė, stengdamasi nuošaliai laikytis nuo didžiųjų valstybių interesų susikirtimų ir nuo jų ginčų. Iš savo pusės dės rimtų pastangų turėti gerus, ramius, pastovius santykius su visomis valstybėmis, bet ypač su savo netarpiniais kaimynais.

Užsienio politikoje, kaip ir ligi šio laiko, Vyriausybė laikysis neutralumo, kurį ji yra pasiryžusi saugoti visomis savo išgalėmis.

Vyriausybė laiko reikalingu pastebėti, kad kiekvienas lietuvis giliai jaučia ir atsimena draugiškumo pareiškimus, kurie jo tautai ir kraštui svetur parodomi, ypač sunkiomis valandomis.

piktesnis už pirmąjį. Pilotas jiems tarė: Jūs turite sargybą; eikite, sergėkite, kaip mokatė. Ir jie nuėjo ir, padėję antspaūdą ant akmens, apstatė kapą sargais". (Mat. 27, 62—66).

Veltui visos saugumo priemonės. Kristus keliasi iš numirusių! Romos kariai yra Kristaus prisikėlimo liudininkai.

Ne kas kitas, kariai pirmieji paskleidė šitą žinią Jeruzalėj, pranešdami apie įvykusį faktą žydų ir savo viršininkams. Jie, kaip ir dera tauriam kariui, nesidavė žydų paperkami, neva Kristų, jiems užmigus, išvogę jo mokiniai.

*

Ką Prisikėlimo paslaptis, Velykų varpams gaudžiant, pavasariui bundant, byloja mums kariams?

Anglų generolas Gordonas, kurs praeitame šimtmeety slopino Sudane Mahdijo sukeltą maištą, pateko į savo baisaus, kerštingo priešo Mahdijo rankas. Generolo likimas beviltiškas. Jis buvo pristatytas į baisiojo vado palapinę, kur jis savo soste išdidžiai sėdėjo. Jo dešinėj ir kairėj stovėjo trys budeliai, žaisdami savo milžiniškais kardais.

— Baltasai generole, — karčiai pradėjo Mahdi, — tavo valandos suskaitytos. Jokie maldavimai pasigailėti nieko negelbės. Netrukus tavo kraujas paraus ant smėlio ir tavo kūnas bus į žemę įgrūstas. Sakyk, ką dar tu norėtum pasakyti?

Generolas Gordonas nuoširdžiai pažvelgė į vado veidą ir ramiai pasakė:

— Aš po viso to atsikelsiu.

Prieš ramų generolą sėdėjo neramus Mahdi. Žvilgsnį nuleidžia... Susimąsto... Budeliams duoda įsakymą. Šie nuveda generolą toli į tyrus. Čia nuima nuo jo grandinius ir... paleidžia. Vakare generolas jau buvo pas savuosius.

Kristaus prisikėlimas, kaip girdim iš krikščionio generolo lūpų, byloja mums kariams mūsų prisikėlimą.

Kario gyvybė, aukojama už Aukščiausiojo mums įdiegtą teisę gyventi, mylėti savo Tėvynę, drąsiai ginti savo laisvę, yra mūsų prisikėlimo ir nepabaigiamos gyvybės laidas.

Ign. Č.

VIDAUS POLITIKA

Valstybės saugumo sumetimais yra įvestas krašte sustiprintos apsaugos metas. Šios apsaugos priemonėmis bus naudojamos tik tiek ir taip ilgai, kiek tatau reikalauja valstybės saugumo patikrinimas. Tačiau Vyriausybė griežtai kovos su visu tuo, kas šiuo metu gali pakenkti mūsų saugumui. Pirmiausia bus užkirstas kelias nuodėti piliečių pasitikėjimą pačia valstybe ir jos valdžia, silpninti piliečių atsparumą, kurstyti vienus gyventojus prieš kitus ir ardyti vieningą darbą.

Organizacijų gyvenime bus siekiama, kad tas gyvenimas būtų nukreiptas valstybei bei visuomenei naudingo ir vieningo darbo kryptimi. Tiek visuomeniniame, tiek ir atskirų krašto piliečių, tiek ir tautinių mažumų gyvenime Vyriausybė laikysis lygaus pareigų ir teisių atžvilgiu traktavimo dėsnio.

Mūsų valstybės gyvenime savivaldybės užima svarbią vietą. Vyriausybė sieks kelti mūsų vietos savivaldybių medžiaginį pajėgumą, tobulinti pačią savivaldybių organizaciją ir kelti savivaldybių organų darbines bei darbo našumą.

Valstybei brangi kiekvieno jos piliečio sveikata ir gyvybė. Tik sveikas žmogus gali atlikti naudingą kūrybinį darbą sau ir visuomenei. Dėl to bus siekiama, kad sveikata būtų tinkamai saugojama ir kad būtų ugdoma sveika, darbinga ir atspari karta. Šio dėsnio vedama Vyriausybė kels viešosios sveikatos ir higienos priemones visoje valstybėje, ypač mūsų kaime, ruoš medicinos ir sanitarinį personalą ir steigs reikalingas gydymo įstaigas. Vyriausybė, siekdama įgyvendinti krašto sveikatingumą ir suprasdama naminės degtinės didelę žalą žmonių sveikatai, stiprins kovą su šiuo kraštui žalingu reiškiniu.

Darbo apsaugos srityje Vyriausybė, turėdama galvoje, kad kiekvienas darbas yra visuotinės kūrybos dalis ir lygiai gerbtinas, ir kad valstybę laiko nepalaujamas darbas, sieks atitinkamai sutvarkyti darbo apsaugą tose darbo srityse, kurios to dar yra reikalingos. Šiuo tikslu bus siekiama sutvarkyti darbo samdos santykius įvairiose privatinėse įstaigose bei įmonėse. Kilusiems darbo samdos srityje ginčams spręsti bus siekiama įvesti specialiniai teismai. Socialinio draudimo srityje Vyriausybė sieks jį plėsti, rūpindamasi senatvės ir invalidumo draudimo įvedimu.

Mūsų kraštas sparčiu tempu statosi. Tačiau dėl veikiančio statybos įstatymo netobulumų miestų ir kitų apgyventų vietovių statyba nevisai tinkamai tvarkoma. Vyriausybė rūpinsis planingu miestų ir kaimų atstatymu. Krašte jaučiamas statybos medžiagos trūkumas, jų kainos yra peraukštos. Vyriausybė rūpinsis šiuos trūkumus šalinti.

Bažnyčia turi didelės reikšmės auklėjimo ir dorinimo srityse. Dėl to Vyriausybė brangins bažnyčios bendradarbiavimą. Kad tas bendradarbiavimas būtų darnus, Vyriausybė rūpinsis sutvarkyti valstybės ir bažnyčios santykius, pagrįsdama juos abišalio pasitikėjimo dvasia.

ŠVIETIMO REIKALAI

Svarbiausias švietimo srities uždavinys yra išauklėti tautą sąmoningais, savaimingais žmonėmis ir Tėvyne mylinčiais piliečiais. Šiam tikslui pasiekti Vyriausybė stiprins auklėjimą mokyklose. Švietimo vadovybės ir mokytojų santykiai bus grindžiami ne tik administraciniais, bet ypač pedagoginiais principais. Moky-

tojai visose mokyklose bus traktuojami lygiai; jie bus skiriami ir vertinami, atsižvelgiant į jų cenzą, pedagoginį prityrimą ir pedagoginius sugebėjimus, nežiūrint jų politinių pažiūrų. Bus atrenkami ir globojami gabiausieji moksleiviai.

Vyriausybė remis universiteto ir kitų aukštųjų mokyklų geresnio susitvarkymo ir mokslinės kūrybos iniciatyvą, ypač skatins specialistų praeiglo paruošimą.

Lietuvių praeities kultūros ir krašto tyrinėjimus intensyvins ir plės Lituanistikos Instituto veikimą. Vyriausybė kels kultūrinį kaimo lygį ir organizuos bei remis tautinės kultūros kūrybą, plačiai naudojant valstybinę ir privatinę iniciatyvą. Plečiant viešųjų bibliotekų tinklą, Vyriausybė teiks paramą toms privatinėms bibliotekoms, kurios duos patikimų garantijų, kad galės atlikti viešosioms bibliotekoms dedamas pareigas.

Vyriausybė remis kultūros fondą, jei visuomenė savo iniciatyva plačiais pagrindais tą fondą įsteigs ir prisidės prie jo išlaikymo. Muzikos, meno, literatūros ir apskritai kultūros kūryba bei jos populiarizacija tautoje bus skatinama. Vyriausybė, vertindama sportą kaip priemonę tautos jėgoms ugdyti, remis jį ir rūpinsis jo racionalizacija.

Vyriausybė su simpatija ir parama lydės visų, be pažiūrų skirtumo, kultūrinių organizacijų darbą, jei jis bus vykdomas patriotinio susiklausymo ir moralinio susidrausminimo kryptimi.

Vyriausybė rūpinsis mūsų išeivių kultūros reikalais. Į didesnes lietuvių kolonijas pagal išgales bus siunčiamos menininkų ir mokslininkų lituanistų misijos tampresniems ryšiams užmegsti ir atsidėkoti už jų paramą, teikiamą Tėvynei sunkiomis valandomis. Išeivių jaunimui bus sudaromos sąlygos lankyti Lietuvą ir mokytis josios mokyklose.

TEISINGUMO SRITIS

Teismo ir jo funkcijos vykdytojų nepriklausomumas bus saugojamas, nes tik nepriklausomumas garantuoja nešališkumą ir tuo pačiu patį teisėtumą, kuris piliečius jungia, auklėja ir kelia valstybės autoritetą. Iš teismo funkcijos vykdytojų bus reikalaujama nuoširdaus ir nešališko savo darbo atlikimo.

Jau seniai keliamas administracinio teismo klausimas. Vyriausybė rūpinsis pagreitinti šio klausimo išsprendimą, nes tokio teismo įsteigimas, Vyriausybės nuomone, žymiai sustiprintų valstybės pamatą — teisėtumą.

Jau buvusios Vyriausybės pradėtoji didžiųjų įstatymų — civilinio statuto, civilinės teisenos, baudžiamojo statuto ir kitų ruošimas ir kodifikavimas bus tęsiamas toliau. Nors tai yra labai sunkus ir ilgas darbas, vis dėlto dideliu darbu ir kantrybe jį nugalėsime.

FINANSŲ REIKALAI

Visuomenės ir valstybės ūkio srityje Vyriausybė yra pasiryžusi sudaryti tokias sąlygas, kurios padėtų tinkamai vykdyti tolesnį krašto medžiaginės gerovės kėlimą. Šis tikslas bus pasiektas tik tada, kai bus išlaikyta pastovi valiuta ir sveiki valstybės finansai. Ypač svarbiu veiksniu šioje srityje Vyriausybė laiko lito pastovumą.

Darant išlaidas, bus laikomasi taupumo ir tikslingumo, derinant su valstybės finansų pajėgumu. Biudžeto vykdymui reikalingas lėšas parūpinant, teks atsi-

žvelgti ir į mokesčių reikalus. Jei reikės ieškoti naujų pajamų šaltinių, tai bus kuo plačiausiai žiūrima ne vien fisko naudoms, bet ir bendrų tautos ūkio interesams.

Šių metų biudžetas turės būti peržiūrėtas ir atitinkamai sumažintas susidariusioms sąlygoms.

Koordinuodama atskirų tautos ūkio sričių veiklą, Vyriausybė ir toliau rūpinsis sudaryti žemės ūkio, prekybos, pramonės ir amatų veiklos darnumą.

Plačiai skatinant ir palaikant kiekvieno piliečio privatinę iniciatyvą, valstybė pasiliks mūsų krašto ekonominių sričių vyriausiu reguliatorium. Pagrindinis to tvarkymo siekimas — tai ūkinių vertybių kūrybos ir darbo našumo pakėlimas.

Tvarkant pramonę, bus siekiama racionalaus planingumo, kuris nukreiptų jos gamybos plėtimą krašto ūkiui naudingiausia kryptimi.

Ryšium su Klaipėdos krašto netekimu mūsų ūkyje susidariusi spraga bus stengiamasi užpildyti naujai sukurtais vertybėmis.

Prekybos srityje Vyriausybės pastangos bus nukreiptos į palankių sąlygų sudarymą tiek vidaus, tiek užsienio prekybai. Vidaus prekybą skatinant bus žiūrima, kad būtų patenkinti gamintojų ir vartotojų reikalavimai. Užsienio prekyboje, kuri yra svarbus mūsų ūkio gerovės faktorius, bus toliau einama naujų rinkų mūsų gaminiams ieškojimo, esamų prekybos santykių plėtimo ir gamybos tobulinimo keliais. Siekiant išplėsti išvežimą, bus skatinama užsienio rinkoms labiausiai tinkamų produktų gamyba.

Vyriausybė taip pat pasiryžusi skirti daug dėmesio, ruošiant savo krašto kvalifikuotą darbo jėgą krašto ūkio reikalams.

Kredito srityje Vyriausybė numato, kiek leis aplinkybės, pagreitinti miestų statybai ir pramonei ipotekos banko steigimą, kuris turės suvaidinti nemažą vaidmenį, parūpinant toms sritims ilgalaikių kreditų.

ŽEMĖS ŪKIO REIKALAI

Vienas svarbiausių Vyriausybės uždavinių bus dėti visas pastangas, kad pagrindinis krašto luomas — ūkininkai būtų dvasiniai ir medžiaginiai stiprūs. Lietuvos ūkininkas, išlaikęs nepalaužtą tautos dvasią per ilgus okupacijos metus, daug davė savanorių, kai reikėjo kraštą ginti, nepriklausomo gyvenimo metais gamino vertybes, kurios įgalino kraštą sklandžiai atsiskaityti su užsieniu už reikalingiausias prekes.

Pasaulinės ekonominės krizės metais Lietuvos ūkininkas buvo atsidūręs sunkioje būklėje. Šiuo metu žemės ūkio gaminių kainos pasaulinėse rinkose yra kiek pagerėję, bet dar ne tiek, kad galėtų pilnai apmokėti gamybos išlaidas. Dėl to Vyriausybė pasiryžusi ir ateityje, kiek leis Valstybės Išdo išgalės, palaikyti žemės ūkio gaminių kainas. Kainas tvarkant, ypatingas dėmesys bus kreipiamas į tas žemės ūkio šakas, kurios yra mūsų sąlygose pačios našiausios ir svarbiausios, t. y. pieno, kaulių, linų ir paukščių ūkius. Ji dės pastangų žemės ūkį planingai tvarkyti, sudarydama sąlygas labiausiai išaugti toms ūkio šakoms, kurių produktus užsienyje lengviau ir brangiau galima parduoti.

Vyriausybė pripažįsta, kad žemės ūkio kooperacijos vaidmuo kaimo ūkinės veiklos ir kultūros ugdyje labai didelis: įsikūrę visame krašte kooperatyvai suburia ūkininkų mases į vieną darnią šeimą, ugdo jų iniciatyvą bei pasitikėjimą savomis jėgomis, kelia kaimo kultūrą — tą geriausią tautos laisvės laidą — ir medžia-

D. gen. Stasys Pundzevičius, naujasis Kariuomenės Štabo viršininkas

Naujieji paskyrimai

Įsakyme Kariuomenei Nr. 22 balandžio 5 d. paskelbta visa eilė aukštųjų kariuomenės pareigūnų naujų paskyrimų.

Buvusiam kariuomenės štabo viršininkui, dabartiam ministrui pirmininkui b. gen. JONUI ČERNIUI išėjus į atsargą, naujuoju kariuomenės štabo viršininku paskirtas I-os pėst. divizijos vadas d. gen. STASYS PUNDZEVIČIUS.

I-os pėst. divizijos vadu paskirtas pėstininkų inspektorius b. gen. VINCAS VITKAUSKAS.

Pėstininkų inspektorium paskirtas 3. PP vadas gen. št. plk. VIKTORAS GIEDRYS.

Buvusiam P. L. P. Karo Mokyklos viršininkui, dabartiam vidaus reikalų ministrui b. gen. KAZIUI SKUČIUI išėjus į atsargą, naujuoju Karo Mokyklos viršininku paskirtas 4. AP vadas gen. št. plk. JONAS JUODIŠIUS.

ginę viso krašto gerovę. Dėl to ūkininkų kooperatinėms organizacijoms bus sudaromos sąlygos sėkmingai dirbti.

Tęsdama ankstyvesnių Vyriausybių darbus žemės ūkiui remti, jo našumui kelti ir ūkininkų būklei gerinti ir tuos darbus plėsdama bei tobulindama, Vyriausybė nusistačiusi intensyviai vykdyti kaimų į vienkiemius skirstymo darbus ir paskubinti žemės reformą baigti, daug dėmesio kreipti į melioraciją ir nusausintų plotų kultūrinimą, remti mašinų plitimą kaime, lengvinti ne dėl savo kaltės sunkioje būklėje atsiradusių ūkininkų padėtį, plėsti ir tobulinti žemės ūkio švietimą, pritaikant jį praktiškojo gyvenimo reikalavimams, tvarkyti opų žemės ūkio darbininkų klausimą, sudarant sąlygas

šioms kaimė įsikurti, padedant ūkininkams aprūpinti juos tinkamais butais, drausminant darbininkus ir keliant jų darbo našumą.

Aplamai, žemės ūkis bus laikomas pagrindine mūsų ūkio šaka ir jo palaikymui ir ugdymui bus atiduotos geriausios pajėgos.

Kad mūsų tautos turtas — miškai nenyktų, bus sustiprintas miškų šėlpimas, jų sausinimas ir našumo kėlimas. Paroduodant miško medžiagą, bus paboti ūkininkų reikalai.

SUSISIEKIMO REIKALAI

Valstybės ūkinei bei kultūrinei pažangai pirmajai reikšmės turi geri keliai, todėl Vyriausybė svarstys geležinkelių tinklo praplėtimą vakarų ir rytų pasieniuose ir visomis išgalėmis plės plentų tinklą ir gerins vieškelius.

Neturint pakankamo plentų tinklo, didelė susisiekimo ir transporto našta tenka pakelti mūsų vieškeliams, kurių taisymas yra uždėtas ūkininkams, Vyriausybė, norėdama palengvinti natūralinę kelių taisymo prievolę, rūpinsis racionalizuoti kelių taisymo darbą, pirmiausia išplečiant kelių taisymo mechaninių priemonių naudojimą. Sėkmingesniai kelių tvarkymui Vyriausybė rūpinsis įsteigti kelių fondą.

Kaimo kultūriniam kilimui didelės įtakos turi paštas ir radijas, todėl Vyriausybė dės pastangų padaryti pašta ir radiją prieinamą kaimui.

Šiuo metu elektra yra kasdieniška būtenybė. Vyriausybė rūpinsis tvarkyti elektros ūkį, steigiant elektros gamyklas, paremtas mūsų natūraliniais jėgos šaltiniais, ir sudaryti sąlygas, kad elektra tiek šviesai, tiek ir jėgai būtų prieinama platiems gyventojų sluoksniams.

Gerbiemieji Seimo nariai, savo sunkiame darbe Vyriausybė reikalinga Tamstų pritarimo ir paramos. Vyriausybė nori realizuoti visos tautos vienybę, ji kviečia visus geros valios piliečius į bendrą kūrybinį darbą. Tik vieningi būdami, mes patikrinsime mūsų Tėvynės saugumą, tvarką ir ramų visų piliečių gyvenimą. Visiems teks intensingai dirbti ir susispausti, nes tik darbu ir racionaliu taupumu pakelsime mes tautos gerovę.

Dirbdami vieningai, mes įkūnysime Respublikos Prezidento Antano Smetonos idėją, kad visos srovės srovelės turi sutekti į vieną bendrą tekę, kuri vadinasi Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė.

Bus imami savanoriai

Š. m. gegužės mėn. 2—3 d. apskričių komendantūrose bus imami į kariuomenę savanoriai. Todėl jaunuoliai, kuriems šiais metais sueina 18—25 m. amžiaus ir norintieji tarnauti kariuomenėje, turi ligi š. m. balandžio 30 d. paduoti savo apskrities komendantui prašymą priimti savanoriu ir pridėti prie jo šiuos dokumentus: 1) gimimo metriką ar kitus amžių įrodančius dokumentus, 2) policijos liudijimą, kad prašytojas nėra baustas kalėjimu, tardomas, teisiamas ar laikomas policijos priežiūroje ir 3) neturintieji 21 m. amžiaus, tėvų ar globėjų raštišką leidimą stoti savanoriu.

Priimtieji į kariuomenę savanoriai karo tarnybai į kariuomenės dalis turės atvykti š. m. gegužės 8 d. ir tarnauti kariuomenėje tiek pat laiko ir ta pačia tvarka, kaip ir tuo laiku pašauktieji į kariuomenę vyrai.

Atsargos kareiviai savanoriais į kariuomenę nebus imami.

Platesnių informacijų norintieji stoti savanoriais gali gauti apskričių komendantūrose.

VIENYBĖJE GALYBĖ

Krašto apsaugos ministro b. gen. K. Muste'kio kalba, pasakyta per radiją kovo 30 d.

Šiandien visas žmonių pasaulis pergyvena baisaus ir siaubingo karo baimę. Didelės ir mažos valstybės su baime žiūri į rytojų, nes atrodo, jog nedaug tetrūksta, kad maža kibirkštis įžiebtų didelį karo gaisrą. Suprantama, kad tokiose sąlygose ir mūsų Tėvynė gyvena neramiu susirūpinimu. Kiekvienas lietuvis kilniai ir priderama rimtimi, iškentęs smūgius, dar labiau susirūpino savo rytojumi.

Bet vien tik nerimas ir rūpestis mūsų krūtinėse nieko gero negalėtų mums duoti: **reikalinga vieningų, sutartinų darbų, ryžtingo pasiaukojimo Tėvynės labui.** Šiandien garsiau, negu bet kada lai nuaidi per visą laisvąją Lietuvą šūkiu: vienybėje galybė, vienas už visus, visi už vieną. Būtų džiugu, jei šie šūkiu pasiektų ir svetur gyvenančių lietuvių širdis.

Taigi, užmiršę visus smulkius tarpusavio ginčus, tvirtai pasiryžkime visa savo būtybe ginti Tėvynės laisvę ir kelti mūsų tautos kultūrinį ir ekonominį lygį.

Savo laiku visuomenėje prigijo giliai prasminga ir ne žodžiais, bet realiais padariniais pagrįsta patriotinė tradicija — **išreikšta aukų vajais Ginklų Fondui.**

Nepraeina nė vienas pavojus Tėvynei, į kurią plačioji visuomenė nereaguotų aukomis Ginklų Fondui. Jau ne vienas milijonas litų suaukota, laisva valia sudėta. Daug ginklų už tas aukas kariuomenei ir šauliams nupirka. Tos aukos parodo mūsų tautos politinį subrendimą ir didelį dėmesį Tėvynės gynimo reikalams.

Šiandien, kaip ir kitos mažos valstybės, Lietuva pergyvena sunkų nepriklausomo gyvenimo laikotarpį. Ir kaip visuomet sunkiu momentu, taip ir šiaandien pati visuomenė gaivalingai iškėlė ginklų vajaus reikalą.

Atsiranda vienok ir tokių, gerai, kad nedaugelis, kurie susvyravo, suabejojo dėl ginklų vajaus ir bendrai ginklavimosi reikalo ir prasmės. Neturiu tikslo tokius įtikinti, jie patys pagalvoję pakeis savo klaidingą pažiūrą ir visu uolumu parems ginklų vajų.

Mūsų ginklų vajus nėra ir nebus grasinimas kitiems. Lietuviai, kaip visuomet, taip ir šiaandien nieko taip nuoširdžiai netrokšta, kaip taikos ir geriausių santykių su visais savo kaimynais.

Mūsų ginklų vajus tai normalių saitų sustiprinimas tarp tautos ir ginkluotos pajėgos.

Mūsų ginklų vajus tai mūsų tautos pasiryžimas išsaugoti krašto nepriklausomybę.

Nėra pasaulyje gyvio, kuris užpultas nesigintų, taigi, ir dėl mūsų tautos pasiryžimo gintis niekas negali jos peikti ar ant jos pykti.

Tautiečiai! Ryt prasideda ginklų vajus.

Vyriausybės vardu kviečiu visus, be jokio skirtumo, piliečius prisidėti prie to kilnaus tikslo visu nuoširdumu.

Tegu šis vajus praeina šūkiu: **kas daugiau uždirba — daugiau aukoja.**

Tegu nelieka spragos, pro kurią būtų galima įžiūrėti trumparegį savanaudiškumą.

Tegu aukoja atskiri piliečiai, draugijos, organizacijos, įmonės.

Stambios turtingų ar bedarbių kelių centų aukos bus priimtoms vienodu dėkingumu.

Visiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisideda prie ginkluotos jėgos stiprinimo, vyriausybės, kariuomenės ir šaulių vardu reiškiu nuoširdžią padėką.

Kautynės ties Žasliais ir Strošiūnais

Prieš 20 metų, t. y. 1919 m. balandžio 3 ir 8 d. mūsų kariuomenė kovėsi su bolševikais Žaslių ir Strošiūnų rajone. Bolševikų kariuomenė visomis kryptimis veržėsi į Lietuvą. Šiaurėje bolševikai buvo pasistūmę iki Šiaulių, Mažeikių ir net dar toliau į vakarus. Pietuose bolševikai buvo pasiekę net Alytų, o į rytus bolševikų kariuomenė jau buvo visai netoli Jonavos. Jie veržėsi ir pro Kaišiadorius, norėdami padaryti sau atvirą kelią į Kauną. Tačiau mūsų narsioji kariuomenė jau buvo sutriuškinusi priešą jėgas prie Jezno, Alytaus ir Kėdainių. Kovo mėnesio gale mūsų kariuomenė ruošėsi ne tik sulaikyti priešą veržimąsi pro Kaišiadorius, bet išstumti jį iš Lietuvos ir atvaduoti Vilnių.

Kovo mėnesį ir lenkai puolė bolševikus ir stūmė juos į rytus ir į šiaurę. Bolševikų jėgos pradėjo silpnėti. Todėl ir mums atrodė atėjusi valanda išvartyti priešą iš savo tėviškės.

Kovo mėnesį mūsų karo vadovybė sudarė Vilniaus grupę, kuri turėjo išmušti priešą iš jo užimtų vietų ir stumtis Vilniaus kryptimi. Grupei vadovavo karin. Nastopka. Sumanyta sutelkti savo jėgas dviejose vietose ir suduoti priešui smūgį, nuo kurio jis turėtų trauktis.

Vilniaus grupė buvo padalyta į 2 rinktines. Dešinioji rinktinė, karininko Ladygos vadovaujama, turėjo pulti Daugų — Varėnos kryptimi ir eiti į Vilnių. Kairioji rinktinė, karininko Butkaus vadovaujama, turėjo priešą pulti plentu Žiežmariai — Vievis — Vilnius. Tuo būdu buvo sudaryti du smūgiai, kurie turėjo pakirsti priešą jėgas.

Kairiosios rinktinės sudėtyje buvo 2. p. pulko 1. batalionas ir 9-ji kuopa (viso apie 900 žmonių) ir atskiras batalionas (vėliau pavadintas Vilniaus batalionu; dabartinis 5. p. pulkas), kuriame buvo 4 kuopos, karo žandarų, kulkosvaidžių ir žvalgų komandos (viso apie 500 žmonių). 2. p. pulko daliniams vadovavo pats rinktinės vadas karin. Butkus, o atskiram batalionui karin. Škirpa. Rinktinei dar buvo paskirtas vienas artilerijos 2. baterijos būrys ir antras gusarų eskadronas. Visoje rinktinėje buvo apie 1400 karių.

Kaip atrodė toji kariuomenė, kuri po kelių dienų turėjo būti fronte ir savo krauju aplaistyti Žiežmarių — Žaslių laukus?

Savanoriai buvo neišmokyti ir neaprengti. Margumynas didžiausias: kiekvienas apsirengęs savo atsi-neštais drabužiais. Kai kurių kuopų kariai, vos keleta dienų išbuvę pulke, niekad neturėję savo rankose šautuvo, po kelių dienų tarnybos turėjo išvykti į frontą. Mokymas vyko žygio metu.

Pirmas kovos krikštas yra baises kiekvienam kariui, bet ypač tam, kuris dar neįpratęs gyventi kariniu gyvenimu.

Lietuvos savanoriai nepabūgo nei to pirmojo kovos krikšto, nei vargo, bet ėjo linksmi ir pasiryžę aukoti Tėvynės laisvei savo gyvybę ir atvaduoti mūsų tautos šventovę Vilnių.

Kairioji rinktinė kovo 31 d. išžygiavo iš Kauno. Oras pirmąją dieną buvo labai baurus. Lijo ir snigo. Tačiau kareiviai nejautė jokių nepatogumų: jų kojos, maršo taktui pritariant, lengvai žingsniavo. Žygiavo pro Rumšiškės, Žiežmarių ir Žaslius. Žygiavo ten, kur teka graži Strėva, žygiavo pamatyti pelėsiams apaugusią Trakų pilį ir gražųjį Vilnių.

Balandžio 2 d. rinktinė jau buvo Žiežmariuose ir išstačiusi sargybas ramiai ilsėjosi. Balandžio 3 d. turėjo prasidėti puolimas.

Rinktinė, atvykusi į Žiežmarių rajoną, čia rado vokiečių kariuomenės dalinių, kurie saugojo vokiečių ir bolševikų tarpusavyje nustatytą demarkacijos liniją. Vokiečių pagalbos mūsų kariuomenė nesitikėjo, nes tuo laiku vokiečių kariuomenė buvo demoralizuota ir užsikrėtusi revoliucijos dvasia.

Balandžio 2 d. anksti rytą prasidėjo kautynės. Mūsų dalys išvyko į Strošiūnus I ir Pajautiškes. Artilerija jau nuo 7 val. ryto apšaudė priešą ir apie 10 val. prasidėjo pėstininkų puolimas. Balandžio 2 d. puolime dalyvavo tik 2. p. pulko dalys, gusarų eskadronas ir artilerija. Atskiras batalionas liko rezerve.

2. p. pulko 1. ir 2. kuopa, artilerijos remiama, turėjo pulti Pajautiškes ir paliai geležinkelį Žaslių stotį. Daliniams iš Tarpmiškės dvaro perėjus per mišką, buvo matyti Žaslių stotis ir miestelis, kuriuos turėjo užimti mūsų savanoriai. Iš miško išlindusius mūsų kariuomenės priešas sutiko šautuvų, kulkosvaidžių ir artilerijos ugnimi.

Mūsų kariuomenės nesisekė pulti. Priešas stipriai šautuvų, kulkosvaidžių ir artilerijos ugnimi atrėmė puolimą. Bolševikai turėjo geras pozicijas, nes pati vietovė išraižyta ir labai patogi gintis. Visi miško pakraščiai ir keliai buvo tiksliai jų išmatuoti kulkosvaidžių ir artilerijos ugniai ir mūsų kariuomenės sunku buvo pajudėti ir iš miško išlįsti. Tos dvi kuopos, negalėdamos slinkti pirmyn, pasitraukė į Tarpmiškės dvarą.

Kitos dvi 2. pėstininkų pulko kuopos (3. ir 9.) puolė Strošiūnus ir Strėvininkus. Čia priešas buvo netikėtai užpultas, todėl palikęs visą savo mantą ir ginklus, skubiai traukėsi Vievio kryptimi. Tuo būdu balandžio 2 d. mums nepasisekė išstumti bolševikų iš Žaslių rajono.

Balandžio 3 d. 2. p. pulko 1. ir 2. kuopai vėl buvo įsakyta išstumti priešą iš Pajautiškių — Žaslių rajono. Anksti rytą viršum Žiežmarių pasirodė mūsų lėktuvas ir numetė pranešimą apie priešą. Mūsų aviacijos pasirodymas dar labiau pakėlė savanorių karinę nuotaiką. 1. ir 2. kuopa keletą kartų bandė pulti ir išlįsti iš miško, bet priešas sutikdavo smarkia ugnimi, ir jos vėl grįždavo atgal į mišką.

Po nepasisekusių puolimų į šį barą buvo dar atsiųsta iš atskiro bataliono kulkosvaidžių būrys ir žvalgų komanda. Sustiprinus šiame bare jėgas, abi kuopos vėl puolė priešą. Mūsų grandinės pasipylė iš miško. Pirmas buvo tiesiog neišbrendamas. Vienur teko bristi per apsemtą pievą. Įbridus grandinei į vandenį, bolševikai apšaudė ją nuo kalnelio į pietus nuo Guronų. Grandinei teko gulti į vandenį, tačiau ji nebesitraukė, bet slinko pirmyn. Bolševikai matydami, kad mūsų kariuomenė smarkiai artinasi, paliko savo pozicijas kalnelyje į pietus nuo Guronų ir jas užėmė mūsų kariuomenė.

Priešas dar laikėsi Pajautiškėse, bet pajutęs didesnį mūsų kariuomenės spaudimą, pradėjo nerimauti ir siuntė pasiuntinius į Žaslius, prašydamas pagalbos. Pasiuntiniai pateko mums į nelaisvę. Pas juos buvo rastas raštelis, kuriame Pajautiškės bolševikų komisarai skundėsi, kad „baltieji“ juos smarkiai spaudžia ir jei jis nesulauks pagalbos, tai turės iš Pajautiškės pasi-

traukti. Iš belaisvių sužinota, kad Pajautiškėse yra 120 bolševikų, o mūsiškių prieš Pajautiškes buvo tik apie 80. Ši gera žinia dar daugiau padarino mūsiškius puliti ir užimti Pajautiškes. Tą pačią naktį mūsiškiai užėmė Žaslių geležinkelio stotį ir balandžio 4 d. anksti rytą Žaslių miestelį.

Po šio smūgio bolševikai pasitraukė iš Žaslių rajono; mūsų žvalgai priedavo iki Vievio ir Neries.

Nuo balandžio 4 iki 7 d. šiame bare vienur kitur susikaudavo žvalgai, bet didesnių susirėmimų nebuvo.

Po šių kautynių bolševikai sužinoję, kad lietuvių jėgos šiame bare yra daug menkesnės ir vokiečiai lietuviams nepadeda, ruošėsi lietuvius puliti. Balandžio 6—7 d. mūsiškiai gavo žinių, kad bolševikai Vievio rajone stiprina savo jėgas ir, matyt, ruošiasi mus puliti. Mūsiškiai pasirengė visokiems netikėtumams.

Balandžio 8 d. iš pat ryto bolševikų tirštos eilės pradėjo puliti Žaslių — Strošiūnų bare. Jų puolimas buvo sukoncentruotas į Žaslių stotį ir į Strošiūnus I.

Kairiajame sparne (Pajautiškės — Žasliai) barą gynė 2. p. pulko 1. ir 2. kuopa. Šiame bare priešas puolė Žaslių stotį iš Talpūnų, o Pajautiškes bandė apsupti mišku iš pietų pusės ir suduoti smūgį iš sparno. Tačiau 2. p. pulko 2. kuopa sulaukė priešo puolimą ir priverstė jį trauktis atgal mišku į rytus.

Kairiajame sparne dar buvo atskirojo bataliono 4. kuopa ir žvalgų komanda, tačiau jos buvo nusiūtos į dešinią sparną prie Strošiūnų I padėti 2. p. pulko 3. kuopai.

Priešas didesnėmis jėgomis puolė barą paliai geležinkelį Žaslių stotį, kurią gynė 2. p. pulko 1. kuopa. Apie 17 val. 1. kuopa, neišlaikiusi puolimo, pasitraukė iš Žaslių miestelio ir stoties. 1. kuopai pasitraukus, priešas galėjo apeiti kairią sparną ir apsupti. Kairiajam sparnui apsaugoti dar buvo nusiūstas antrosios kuopos vienas būrys, tačiau jis būsenos neišgelbėjo. Priešas atkakliai veržėsi pirmyn ir užėmė Žaslių stotį.

Antroji bolševikų puolimo kryptis buvo Strošiūnai I, kuriuos gynė 2. p. pulko 3. kuopa. Smarkiai priešą spaudžiama, 3. kuopa neišlaikė puolimo ir jos dalis išbėgiojo. 3. kuopai padėti buvo pasiūsta į Strošiūnus I atskiro bataliono 2. ir 4. kuopa. Atskiro bataliono 2. kuopa užėmė pozicijas kapinėse į kairę nuo Strošiūnų I, o to pat bataliono 4. kuopa dar kairiau 2-osios. 4. kuopa turėjo saugoti išėjimą iš miško, kad priešas neapeitų mišku kairiojo sparno.

2. p. pulko 3. kuopai pasitraukus, Strošiūnų barą gynė vien tik atskirojo bataliono 2. ir 4. kuopos. Priešas dar atkakliau pradėjo puliti. 4. kuopa, užėmusi poziciją prie paties miško, apšaudė priešą sparnine ugnimi. Priešas atidengė smarkią ugnį į 2. ir 4. kuopos pozicijas.

Pačiame kautynių įkarštyje sugedo mūsų kulkosvaidis, o be to, ir šovinių jau nedaug tebuvo likę. Neprietyrę kulkosvaidininkai nemokėjo ilgai sutaisyti kulkosvaidžio, o priešas, nebegirdėdamas kulkosvaidžio, dar atkakliau slinko pirmyn. Tuo kritišku mometu vis dėl to buvo sutaisytas mūsiškių kulkosvaidis ir paleista smarki ugnis į besiantinantį ir įsidrąsinusį priešą. Ši netikėta mūsų ugnis padarė priešui daug nuostolių. Buvo matyti, kaip priešai, jau lipantieji per lauke esančią tvorą, krito nuo mūsų kulkosvaidžio ugnies. Daug bolševikų buvo nukauta ir nuo mūsų kuopų taiklių šūvių. Nors savanoriai buvo neprietyrę, bet, kiek mokėdami

ir sugebėdami, stengėsi taikyti į puolantį priešą. Nuolat buvo girdėtis 2. kuopos vado karininko Jakšto raginimai: „Vyrai, tik taikykit, vyrai taikykit!“ O vyrai iš tikrųjų taikė, nepaisydami priešą lekiančių kulku. Vėliau žmonės pasakojo, kad iš to lauko bolševikai nusižėję apie 80 nukautų ir sužeistų kareivių.

2. ir 4. kuopų suduotas smūgis sustabdė priešą puolimą. Priešas nebesitikėjo iš priešakio išmušti mūsiškius iš užimtųjų pozicijų. Kurį laiką nebuvo girdėti priešą, tačiau jis galvojo apie naują manevrą. Bolševikų grandinės, mišku apėjusios 4. kuopos kairią sparną, puolė iš šono. Pastebėtas priešas buvo apšaudytas ir priverstas pasitraukti Pajautiškės kryptimi.

Bolševikai neatsisakė savo manevro. Apie 17 val. dar kartą mėgino didesnėmis jėgomis pereiti giliau mišku ir puliti iš šono. Jiems pasisekė apeiti ir užimti miške aukštumą, nuo kurios jie ištrižine ugnimi apšaudė mūsų pozicijas. Šį kartą mūsiškiams buvo sunkiau atsispirti. Reikėjo prašyti artilerijos pagalbos. Suspietus artilerijos ir kulkosvaidžio ugnį į bolševikų užimtas miške pozicijas, jie buvo priversti vėl pasitraukti. Kautynės pasibaigė.

Aprimus kautynėms, rinktinės vadas įsakė visoms savo dalims pasitraukti prie Žiežmarių. Vienos kuopos jau anksčiau buvo pasitraukusios, o kitos pasitraukė gavusios įsakymą. Tiksliai atskiro bataliono 2. ir 4. kuopų vadai, nežinodami bendros viso fronto padėties, atsisakė trauktis. Jiems nesuprantama buvo, kodėl reikalinga trauktis, jei priešas traukiasi. Tos kuopos dar labiau įsitvirtino savo pozicijose ir laukė tolimesnės kautynių eigos. Tačiau joms buvo didelis pavojus, nes kitos kuopos jau buvo pasitraukusios ir priešas galėjo apeiti pasilikusių kuopų sparnus, jas apsupti ir sunaikinti.

Nesulaukus 2. ir 4. kuopų, rinktinės štabas manė, kad tos kuopos jau žuvusios, tačiau jos garbingai atrėmė visus priešą puolimus ir paliko savo pozicijose.

Rinktinės vadas, sužinojęs apie tų kuopų padėtį, antrą kartą įsakė pasitraukti. Abi kuopos tvarkingai pasitraukė į Gorklos rajoną.

Šiose kautynėse nors mums ir nepasisekė sumušti priešą ir pasistūmėti Vilniaus kryptimi, tačiau čia buvo sutrukdytos bolševikų pastangos žygiuoti pro Kaišiadorius į Kauną. Nors mūsų jėgos buvo daug menkesnės, bet mūsų savanorių gili Tėvynės meilė suteikė pasiryžimo ir drąsos kovoje.

A. V.

Kariai ginkluoja patys save

Klaipėdos kraštą atskyrus

Klaipėdos krašto atskyrimu nuo Lietuvos ir prijungimu prie Vokietijos jauname mūsų valstybės organizme padaryta didelė teritorinė ir medžiaginė žaizda. Nustodami Klaipėdos krašto, mes kartu nustojome 2.541 kv. km teritorijos su apie 140.000 gyventojų, trečdaliu pramonės gamybos, 80% viso eksporto per savo uostą. O kur vertė to mūsų valstybės turto, kuris atitenka Vokietijai? Tai taip pat didžiulis kapitalas, siekiantis daugiau kaip 100 milijonų litų. Betgi medžiaginiai nuostoliai čia neturėtų ypatingos reikšmės, jeigu Klaipėdos krašto atskyrimas mums nekeltų rimtų pirmaeilės reikšmės klausimų, kurių išsprendimas reikalauja mūsų visų didžiulio jėgų įtempimo ir skubotumo.

Netekus Klaipėdos krašto, Lietuvai žymia dalimi reikia pertvarkyti ligšiolinį savo ekonominį ir finansinį gyvenimą, reikia perkelti ir perorganizuoti kai kurias savo įstaigas, reikia darbu ir duona aprūpinti tuos žmones, kurie paliko nuolatines savo darbo vietas ir dabar atsidūrė varge. Tai vis klausimai, kurių negalima atidėlioti. Šiuo metu yra vilties, kad po Klaipėdos krašto atskyrimo visi tvarkytini klausimai bus tinkamai išspręsti. Išėjimas jūros keliais į pasaulį mums liko garantuotas Lietuvos ir Vokietijos sutartimi. Kaip žinoma, toji sutartis numato Lietuvai laisvą zoną Klaipėdos uoste. Naudojimas laisva zona mums yra svarbus dar ir tuo, kad už ją nieko nereikės mokėti, nes sutartyje pasakyta, kad, atsižvelgiant į ligšiolines dideles Lietuvos investicijas, nuoma laikoma jau atlyginta. Betgi iš kitos pusės, Lietuva Klaipėdos uostui yra naturalus užnugaris ir todėl be mūsų paramos Klaipėdos miestas ir uostas neturi ekonominių perspektyvų ateičiai.

Atskyrus Klaipėdos kraštą, Lietuvos ir Vokietijos santykiai įgavo naują plotmę. Jie dabar pagrįsti dvišaliu nepuolimo paktu. Žinoma, Lietuvos ir Vokietijos santykiai remsis ir tuo, kaip bus vykdoma Klaipėdos krašto atskyrimo sutartis ir priklausys nuo to, kokioje būklėje atsidurs mūsų tautinė mažuma Vokietijoje. Dabar vokiečių teritorijoje lietuvių yra kur kas daugiau, negu vokiečių Lietuvoje. Tenka manyti, kad tenykščiai lietuviai naudosis visomis pilietinėmis teisėmis, kaip vokiečiai jomis naudojasi pas mus.

Klaipėdos krašto atskyrimas turėjo tam tikros įtakos ir mūsų vidaus gyvenime. Pirmiausia jis subūrė visas mūsų jėgas valstybės gynimo ir pertvarkymo darbui. Imdamiesi šio darbo, jo griebėmės su dideliu patriotizmu, su visa energija, nuoširdumu ir gyvenamojo momento rimtu supratimu. Įvykių pasėkoje buvo sudaryta visuomeniniais pagrindais nauja vieningo darbo vyriausybė, kurios pasirodymas Lietuvoje ir užsieniuose buvo sutiktas su nedirbtiniu pritarimu. Dar ir dabar mūsų krašte vyrauja seniai buvęs toks naturalus entuziazmas ir tikrasis vieningumas. Kraštas iš naujosios vyriausybės laukia rimto kuriamojo darbo, o vyriausybei visų parama yra užtikrinta. Kad taip iš tikrųjų yra, mums vaizdžiai pasako tie gausūs ir nuoširdūs sveikinimai vyriausybės galvai ir paskiriems ministrams, kuriuos siunčia įvairios visuomeninės grupės iš viso krašto. Tai rodo, kad vyriausybės sudarymas šiais pagrindais atitiko viso krašto norus ir darbo bei pasiryžimo nuotaikas.

Po Klaipėdos krašto atskyrimo kai kas pas mus bando ieškoti kaltininkų, kuriems būtų galima suversti už visa tai atsakingumą. Tai yra kažkieno pakurstyti bandymai, kad mūsų viduje sukeltų nesantaikas, vieni kitų įtarinėjimus, kaltinimus ir t. t. Mes gi, lietuviai, savo tarpe neieškokime kaltininkų, nes jų nėra. Nė vienas lietuvis tikra to žodžio prasme savo Tėvynei nenori blogo. Jeigu buvo klaidų, tai jas darėme visi. Mus ištikusi nelaimė yra bendrosios tarptautinės būklės išdava, o juk tokią būklę ne mes sukūrėme. Mūsų gal būt padarytosios klaidos vidaus ar užsienio politikoje tebūnie mums pamokymai ateičiai. Klaidos yra geri mokytojai, jeigu juos pasistengiame gerai suprasti ir įvertinti. Šiandien savo tarpe ieškokime ne kaltininkų, bet mokykimės ir burkimės krūvon, kad bendromis jėgomis visi lietuviai nugalėtume esamus ir dar galimus būti sunkumus, nes gi nesame tikri, kad mūsų ateičiai negresia pavojai. Pakanka jau save rūšiuoti į tikrus ir netikrus patriotus, nes kas yra lietuvis — tas ir patriotas; pakanka knaisiotis po vieni kitų tariamas nuodėmes. Meskime šalin neapykantą, pavydą, barnius, o jų vietą tegul užima tikra, natūrali, iš tautos pagrindinių reikalų išplaukianti vienybė, nes mūsų tauta iš esmės yra sveika ir vieninga tauta, tik patiems nereikia jos skaldyti. Kaip visiems lietuviams Lietuva yra bendra Tėvynė, taip ir jos nepriklausomybės gynimas yra visų pažiūrų tautiečių bendras reikalas ir aukščiausias uždavinys.

Mūsų tautos ir valstybės pergyventoji nelaimė mums neleidžia nė vieną minutę nusiminti ir pasiduoti panikai. Kiekviena panika yra aštrus priešo ginklas, nes į paniką įtrauktas kraštas yra neatsparus ir tada su mažiausiais nuostoliais priešas gali daugiausia laimėti. Tačiau reikia rimtai pabrėžti, kad mus ištikusios nelaimės dienomis ir po jos lietuvių tauta ne tik neparodė nusiminimo ar panikos, bet Tėvynės sunkias valandas sutiko ir pergyveno su vyrišku stiprumu, valia, tikru vieningumu ir ryžtumu. Tai savybės sveikos, tvirtos, valstybiškai subrendusios ir didvyriškos tautos. Mūsų tautos praeitis taip pat nebuvo rožėmis nuklota. Ir tada turėjome skaudžių įvykių, kuriuos lietuvių tauta vis dėlto didvyriškai pakėlė. Juos tokiu pačiu dvasios tvirtumu pakelia ir dabar. Atsiliepdami į skaudžiuosius įvykius, mes ginkluojamės ir sustipriname save, o tai yra visais atžvilgiais teigiamas reiškinys. Tėvynės nelaimės akivaizdoje užmirštame nesutikimais pažymėtą praeitį, o ateityje mes visi turime priklausyti ir dirbti tik Lietuvai, ir niekam daugiau!

Klaipėdos krašto atskyrimas nuo Lietuvos susilaukė labai gyvų atgarsių ir tam tikros reakcijos visoje tose valstybėse, kurios yra nusistačiusios pasipriešinti tolimesniam Vokietijos veržimuisi. Visų kraštų spauda šiandien pilna straipsnių apie Lietuvą ir Klaipėdą. Tuose straipsniuose iškeliamą Lietuvos auką ir nurodomas mūsų dvasios ryžtingumas bei atsparumas prieš visus pavojus, kurie tik gali grėsti nedidelei valstybei. Klaipėdos krašto prijungimas laikraščių puslapiuose išstūmė daugelį kitų tarptautinės politikos klausimų.

Pirmąjį protestą dėl Klaipėdos krašto atskyrimo nuo Lietuvos pareiškė Jungtinių Amerikos Valstybių

vyriausybė. Ji pareiškė, kad nepripažįsta naujos padėties ir protesto ženklą pradėjo taikinti represinius metodus visoms vokiškoms prekėms, kurios į Ameriką pateks iš Klaipėdos krašto. Sovietų Rusijos vyriausybė irgi nutarė boikotuoti Klaipėdos uostą ir vykdydama boikotą įsakė nutraukti medžio transportą per šį uostą. Anglijos ir Prancūzijos parlamente atstovai savo kraštų vyriausybėms padarė smarkių priekaištų dėl Vokietijos nesudraudimo, ypač, kad tos dvi valstybės visą laiką buvo Klaipėdos krašto konvencijos signatarai.

Mūsų artimiausieji kaimynai — Lenkija, Latvija ir Estija Lietuvos nelaimę pergyvena su užuojauta ir nuoširdžia mums simpatija. Lenkijos ministro pirmininko pavaduotojas Kviatkovskis, kiti vyriausybės nariai, senatas, seimas, politikos veikėjai ir spauda Lietuvai pareiškė užuojautą, o vienas lenkų profesorius, įvykių paveiktas, Lietuvos Ginklų Fondui paaukojo 100 zlotų. Būdingi lenkų spaudos balsai, kurie sako, kad Lenkija esanti gyvai suinteresuota Lietuvos nepriklausomybės išlaikymu ir vargiai ar liktų abejinga, jeigu kas nors į mus pasikėsintų. Apskritai, reikia pasakyti, kad šiuo metu Lenkijoje mūsų tautai ir valstybei reiškiamą didelę simpatiją ir susidomėjimą visomis mūsų pastangomis.

Latvija ir Estija Klaipėdos krašto atskyrimą pergyvena irgi skaudžiai, nes šios valstybės įvykiais savo pašonėje negali nesinteresuoti. Latvijoje ir Estijoje piktinamasi kai kurių vokiečių spaudos organų padarytais priekaištais tų kraštų vadovaujantiems asmenims. Be to, nurodoma į Baltijos valstybių likimo bendrumą ir skatinama visoms trims dar glaudžiau bendradarbiauti savo laisvam buvimui patikrinti.

Kas paskiausiu metu dedasi Klaipėdos krašte? Rytųtojaus dieną po Vokietijos vado Hitlerio apsilankymo, į Klaipėdos uostą atplaukė keliasdešimt vokiečių karo laivų. Dalis jų tuojau išplaukė atgal, o kiti uoste yra ir ligšiol. Tų laivų buvimas esąs ženklas, kad Klaipėdos uostas paverčiamas Vokietijos jūrų tvirtove. Ir iš tikrųjų, šiuo metu uoste jau prasidėjo karinės tvirtovės įrengimo darbai. Uoste esą išstatytų vokiečių patrankų baterijų. Vokietijos kariuomenės dalys apsigyveno anksčiau mūsų kariuomenės buvusiose kareivinėse. Bet vokiečių kariuomenės atvyko labai daug ir todėl jai esamų kareivinių nepakanka. Kariuomenė yra užėmusi kai kurias mokyklas, o kurortuose — vasarnamius. Karininkai ir kareiviai su gyventojais, jų tarpe ir su lietuviais, elgiasi mandagiai, ko visiškai negalima pasakyt apie Klaipėdos krašto vokiečius, ypač taip vadinamos „tvarkos tarnybos“ narius ir smogikus. Jų elgesys žymiai lietuvių daliai yra nepakenčiamas. Tie vietiniai „tvarkdariai“, užuot ištiesę eję tvarkdarius pareigas, daugiausia tik suvedinėja savo asmenines sąskaitas su lietuviais ir juos įskundinėja vokiečių policijai, kad lietuviai esą naujojo valdymo aršūs priešai ir t. t.

Visi šitie areštai lietuviškoje visuomenėje padarė slegiančio įspūdžio. Tos visuomenės sluoksniuose nurodoma, kad areštai buvę numatyti iš anksto. Kai kurios vokiškosios organizacijos buvusios sudariusios taip vadinamus „juoduosius sąrašus“, pagal kuriuos, Klaipėdos kraštą užėmus vokiečių kariuomenei, tie areštai turėję būti ir buvo daromi. Iš viso ko matyti, kad daugiausia suimami Klaipėdos krašto kilmės lie-

tuviai, apie kuriuos jau anksčiau vietos vokiečių vadai buvo gana nepalankiai atsiliepę.

Ryšium su areštais ir lietuvių persekiojimais, iš Klaipėdos krašto į Lietuvą labai padidėjo pabėgėlių skaičius. Kiek iš tikrųjų yra pabėgėlių, tuo tarpu negalima pasakyti, bet jų skaičius yra nemažas. Užsienio laikraščiai skelbia, esą pabėgėlių skaičius siekia 10.000, jų tarpe esą apie 3.000 žydų. Daugumos pabėgimas buvo toks staigus, kad tėvai atsiskyrė nuo vaikų ir kitų šeimos narių, ir dabar vieniems kitus surasti nelengva. Iš D. Lietuvos kilusieji darbininkai meta darbus fabrikuose ir ūkiuose ir keliasi į mūsų kraštą.

Visas Klaipėdos krašto gyvenimas stengiamasi įlieti į bendrąją Vokietijos gyvenimą. Tuo tikslu jau išleista keliolika įsakymų. Pirmuoju įsakymu Klaipėdos kraštas pavadintas Rytprūsių provincijos dalimi ir įjungtas į Gumbinės aps. Šiuo metu Klaipėdos krašte yra karo ir civilinė valdžia, kurios viršininku paskirtas vokiečių karo laivyno kapitonas Mohlmann. Kitais vokiečių valdžios išleistais įsakymais Klaipėdos krašte įvesta vokiečių markė, nauji pašto ženklai, iš gyventojų pareikalauta atiduoti ginklus, automobilius, motociklus, sunkvežimius ir kitas motorizuotas susisiekimo priemones.

Klaipėdoje ir krašte šiuo metu vokiečiams perduodamas buvęs mūsų valdžios įstaigų turtas. Kol kas perdavimas vyksta be sutrikimų. Perdavimą vykdo Lietuvos ir Vokietijos specialūs komisarai. Į Klaipėdos kraštą atvyksta nauja policija, nauji valdininkai ir tarnautojai iš įvairių Vokietijos vietų, kurie pakeičia daugumą ligšiolinių krašto autonominių įstaigų valdininkus. Mūsų buvusių valdžios įstaigų tarnautojai grįžta į Lietuvą.

J. S.

ANGLIJA IR PRANCŪZIJA VISOMIS PRIEMONĖMIS PAREMTŲ LENKIJĄ. Kovo 31 dieną popiet britų ministras pirmininkas Chamberlainas atstovų rūmuose pareiškė: „Kaip jau esu pareiškęs šį rytą, Didžiosios Britanijos vyriausybė neturi jokio oficialaus patvirtinimo gandų, kad prieš Lenkiją būtų buvęs rengiamas bet koks užpuolimas, taigi, tų gandų nereikia priimti tiksliais. Esu laimingas, turėdamas progos iš naujo apibūdinti vyriausybės bendrąją politiką. Nuolatos siūlėme laisvų derybų keliu suderinti tarp suinteresuotų šalių visus nuomonių skirtumus, kurie gali tarp jų pasireikšti. Manome, kad tai yra natūralus ir tinkamas metodas, panaudotinas ten, kur atsiranda nuomonių skirtumų.“

Vyriausybės nuomone, neturi būti jokių klausimų, kurie negalėtų būti išspręsti taikiu būdu, ir mes nerastume jokio pasiteisinimo, jei derybų metodai būtų pakeičiami jėga ar jėgos grasinimais. Kaip atstovų rūmams yra žinoma, šiuo metu su kitomis vyriausybėmis vedami tam tikri pasitarimai. Norėdamas visai išaiškinti Didžiosios Britanijos vyriausybės laikymąsi, kol tie pasitarimai bus baigti, jau dabar turiu atstovų rūmus painformuoti, kad derybų laikotarpyje tuo atveju, jei bet kokia veikla būtų aiškiai pastatyta į pavojų Lenkijos nepriklausomybę ir jei tai veiklai Lenkijos vyriausybė manytų esanti gyvybiškai priversta pasipriešinti savo tautinėmis pajėgomis, Didžiosios Britanijos vyriausybė laikytų save priversta tučtuojau paremti Lenkiją visomis priemonėmis.

Didžiosios Britanijos vyriausybė Lenkijos vyriausybei suteikė tuo reikalu patikinimą. Galiu pridurti, kad Prancūzijos vyriausybė mane įgaliojo aiškiai patvirtinti, kad tuo atžvilgiu jos laikymasis yra lygiai toks pat, kaip ir mūsų“.

Chamberlainas dar pareiškė, kad per Lenkijos užsienių reikalų ministro Becko atsilankymą Londone būsiančios svarstomos įvairios kitos priemonės, kurių galėtų būti imamasi, siekiant maksimalinio bendradarbiavimo tose pastangose, kurių gali būti padaryta užkirsti keliui užpuolimams, jei bet koks užpuolimas būtų numatytas.

Auka Tėvynės saugumui

yra aukščiausias kultūringumas

Vieningas, su entuziazmu visame krašte vykdomas ginklų vajas plačiausiai apėmė visą kraštą. Per pirmąsias keturias vajaus dienas ginklavimuisi suaukota jau 1.000.000 lt. Daugelyje provincijos vietų vajas tęsis visą balandžio mėn. Aukotojų eilėse matome tūkstančius tautiečių, pradedant eiliniu darbininku ir baigiant aukščiausiais valdininkais. Ne vienas varginas lietuvis patriotas Ginklų Fondui paaukvoja savo paskutines sutaupas. Taip pat aukojami sutuoktuviniai žiedai, brangenybės, įvairūs daiktai. Labai entuziastiškai ginklų vaju remia jaunimo organizacijos ir moksleiviai.

Visi lietuviai pagaliau įsitikino, kad mums teliko vienas tikriausias garbės ir didvyriškumo kelias — visomis priemonėmis ginkluotis, stiprintis ir pavojaus Tėvynei atveju be jokių susvyravimų gintis. Taigi, auka krašto saugumui niekuomet nebus perdidelė. Tik apsirūpinę mums reikalingiausiais moderniais ginklais, pasitikę savimi ir pasiryžę žūtbūtinai gintis — galėsime daug drąsiau žiūrėti į ateitį ir ramiau dirbti kultūros bei ekonominio stiprinimo darbą. Šiuo dinamiško tautų ir pasaulio jėgų judėjimo ir keitimosi momentu nuširdi auka Tėvynės saugumui yra aukščiausias kultūringumas.

Gegužės mėn. visame krašte vyks kariams ir šauliams ginklų įteikimo šventė. Tūkstančiai šautuvų ir šimtai kulkosvaidžių, kitų ginklų bei karinio turto bus įteikta mūsų Tėvynės gynėjams kariams ir jų didžiausiems talkininkams — šauliams. Tie ginklai bus duodami ne tam, kad mes juos paklotume priešui po kojų, bet kad jais drąsiai sutiktume kiekvieną užpuoliką! Taigi, aukokime, ginkluokimės ir ryžkimės.

Spaudos žiniomis, iki šiol ginklų vajui aukėjo arba pasižadėjo:

— Kariuomenės štabo skyrių karininkai ir karininkų vietose civiliai tarnautojai ir kitų tikybų kapelionai — per 13.000 litų. Kareivių vietose civ. tarnautojai 10% algos.

— Karo aviacijos kariai, civiliniai tarnautojai vajaus proga Ginklų Fondui paaukėjo — 13.495 lt. 33 ct.

— Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lenkijoje Dr. Šaulys per kariuomenės vadą Ginklų Fondui paaukėjo 1000 lt.

— Kooperacinė „Raidės“ spaustuvė — 10 šautuvų šauliams.

— Šiaulių paštininkai — nemažiau vienos dienos uždarbį Šiaulių paštininkų šaulių būriui apginkluoti.

— Alytaus miesto šauliai rėmėjai perka vieną sunkųjį kulkosvaidį.

— Alytaus apskrities miestas ir organizacijos pasiryžo Ginklų Fondui suaukoti per 60.000 lt. Valdininkai nutarė vieningai aukoti nemažiau 15% nuo gaunamos algos, o prekybos įstaigos tiek pat nuo gaunamo brutto pelno.

— Širvintų jaun lietuviai — 1 šautuvą vietos šauliams.

— Akc. „Valgio“ b-vės tarnautojai ir darbininkai vajaus proga Ginklų Fondui aukuoja vienos dienos uždarbį.

— Iki šiol Jonavoje vajaus proga Ginklų Fondui surinkta 10.000 lt.

— Kauno s. d. kalėjimo tarnautojai suaukos apie 3000 lt.

— Vilijampoliečiai ir įmonės tik per pirmąsias rinkliavos dienas suaukėjo 23.517 lt.

— Valst. kontrolės tarnautojai — vienos dienos uždarbį.

— Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Vokietijai K. Škirpa — 500 lt., pasiuntinybės tarnautojai — 2.005,94 lt.

— „Spindulio“ spaustuvės bendradarbiai steigia šaulių būrį, kurį apginkluos įmonės suaukotomis lėšomis.

— Rangovai Jochelis ir Kaplanas ir Ch. Romas Ginklų Fondui paaukėjo 2.000 lt.

— „Pienocentro“ tarnautojai organizuoja du šaulių būrius.

— Lietuvos Vaistininkų Draugija — 1000 lt., Kauno miesto Vaistininkų Draugija — 500 lt.

— Studentai „Neolithuanai“ steigia šaulių būrį, kurį ginkluos surenkamomis aukomis.

— Kuliuose šauliams apginkluoti pasižadėjo: E. Karpavičius 500 kovos šovinių arba 75 lt., D. Laskauskas 50 lt., E. Španas 20 lt.; polic. P. Sprindys 20 lt., Vl. Ilginis 10 lt., Juozas Jonkus 10 lt., Mokyt. Šileikienė 10 lt., Mokyt. Balsevičiūtė 5 lt., Baliulevičiūtė 5 lt. Tik pradėjus vaju, apylinkėje aukėjo: Dr. Gudas-Gudavičius 125 lt., T. Golšanskienė 30 lt., ūkininkas A. Valužis 50 lt., ūkininkas Antanas Šiaulyš 35 lt., P. Paškevičius 25 lt., Kooperatyvas „Talka“ 30 lt., polic. Simanuskas 25 lt. ir daug kitų.

— Virbalio muitinės tarnautojai — vienos dienos uždarbį. Be to, pasižadėjo iki metų galo aukoti po 10% gaunamos algos.

— Suv. Kalvarijos Apylinkės Teismo tarnautojai suaukėjo 128 lt. ir trys advokatai — 128 lt.

— Liudvinavo Perdirb. B-vė „Šešupė“ — 490 lt.

— Panevėžio šaulių ginklavimui po 125 lt. aukėjo: insp. Skučas, Simutis, Sideravičius ir notaras Rimša. Šaulių suruoštų liet. kalb. ir istor. kursų klausytojai — 125 lt.

— Pirmasis Dusetų šaulių būrio šaulys Antanas Valavičius Dusetų šauliams paaukėjo antrą šautuvą.

— Dar neprasidėjus rinkliavai, Parovėjos būrio šauliams ginkluoti paskyrė: Biržų miškų urėdijos tarnautojai — 580 lt., apylinkės mokyt. — 125 lt., Medeikių pieninė — 125 lt. ir dar numato paskirti 500 lt. Pieninės tarnautojai — 125 lt. Buiginių pieninė numato paskirti — 300 lt.

— Ryšių bat. telegr.-telefonų kuopos jauni kareiviai, priešaikos proga, pačių suaukotais pinigais nupirko ir bataliono vadui įteikė 2 šautuvus.

— Studentų medikų korp. Fraternitas Lituanica — 50 lt.

— Korp. „Patria“ nariai stoja į Šaulių Sąjungą.

— Vidaus Reikalų Ministerijos centro įstaigos tarnautojai — 1.284 lt.

— Inž. Putrimas Ginklų Fondui paaukėjo 1000 lt.

— Biržuose žuvusiojo savanorio motina 70 m. senutė Grasilda Vištakienė Ginklų Fondui paaukėjo savo sūnaus auksinį laikrodį 200 lt. vertės ir 10 lt. Jos duktė — du šliūbinius žiedus, o anūkas — 5 lt.

— Šliūbinius žiedus aukėjo: stud. Adolfas Delertas ir jo žmona, Velička Juozas. Auksinę apyrankę paaukėjo Stefanija Kasperaitytė. Paliukaitienė Marcelė — pistoletą „Parabellum“ 9 mm.

— V. Genytė-Šmaižienė — 100 lt.

— S. Gurvičius ir I. Judelevičius — 1000 lt., tos įmonės tarnautojai — 200 lt.

— R. Polovinskas — 500 lt., auksinį laikrodį ir sidabrinį portsigarą. Archit. Landsbergis — 100 lt. ir iš bermontininkų atimtą pistoletą.

— Stiklo fabrike „Aleksote“ surinkta — 1.900 lt.

— Elena Purickienė — 1000 lt.

— „Paramos“ tarnautojai — vienos dienos uždarbį ir daugiau.

— Valstybės Teatro vadovybė ir visas kolektyvas paaukėjo vienos dienos uždarbį viso apie 4000 lt.

— Statybos rangovas Gedalis Ilgovskis — 1000 lt., jo darbininkai — 72 lt. 50 ct. ir tarnautojai — 80 lt.

— Šiaulių „Maisto“ fabriko tarnautojai ir darbininkai 1.445,03 lt.

— Kooperacijos Bankas — 4.000 lt.

NAARSIEJI VYRAI

Paskutinis pasitraukė iš stiprios ugnies ir išgelbėjo kulkosvaidį

Psk. Juozas Šimukonis, Simo sūnus, gimė 1897 m. kovo 5 d. Kauno aps., Aukšt. Panemunės vl., Vyčiaus kaime.

Šimukonis išgirsta aipe organizuojamą lietuvių kariuomenę. Jis nuvyksta pas kleboną kun. Staugaitį ir klausia jo, kur galėtų rasti tą kariuomenę. Klebonas išaiškina, kad kariuomenės dar nėra, reikia kiek palaukti. Ir su koku ūpu Šimukonis išgirsta atvykusio į Pakuonio valsč. komitetą kar. Talevičiaus raginimus stoti kariuomenėn. Šimukonis gauna iš Talevičiaus tėvo ištikimybės liudijimą pristatyti pulko vadui apie savo tinkamumą tarnauti lietuviškoj kariuomenėj.

Iš Pakuonio vl. kartu su Šimukoniu 1918 m. gruodžio 28 d. stojo apie 16 vyrų, ūkininkaičių.

— Išvažiuome pasotėmis į Alytų kartu su kar. Talevičiumi, — pasakoja Šimukonis. — Prieš išleisdamas valsčiaus komitetas surengė iškilmingus pietus ir pasakė drąsinančias atsisveikinimo kalbas, o choras padainavo gražių dainelių. Liekantieji su džiaugsmo ašaromis palydėjo išvažiuojančius.

21 val. buvome Alytuje. Rytmetį mus skirstė į kuopas. Stambesnieji vyrai ėjo į kulkosvaidininkus. Karininkas parodė ir į mane, sakydamas: „kulkosvaidininkas!“

Kitų specialių dalių dar nebuvo, o jau čia buvome lyg ir specialistai. Tuo mes didžiavomės, kaip išrinktieji. Kulkosvaidžių komandos viršininkas buvo kar. Svilas, jaunesniaisiais karininkais kar. Povilaitis ir viršila Budrevičius (vėliau pakeltas į karininkus).

Pamokas pradėjo kar. Svilas. Jis padėjo prieš mus kulkosvaidį, kuris savo painiu mechanizmu mums atrodė, kaip užburta pilis. Vadas griežtai ir aiškiai parbrėžė kulkosvaidininkų pareigas: „Kulkosvaidininkais gali būti labai ištvermingi, pasiaukoją ir drąsūs vyrai“ — sakė jis. — „Kas savęs tokiu nejaučia, čia tokiems ne vieta!“ Supratome, kad mūsų uždavinys didelis ir atsakingas.

Naktį iš 1919 m. vasario m. 12 į 13 d. pačiame vidunaktyj mūsų lauko sargybos pradėjo staiga šaudyti. Pastebėjom tankias bolševikų grandines, be paliovos artėjančias į mus. Užkaleno mūsų kulkosvaidis. Nors buvom neprityrę, bet kulkosvaidis veikė labai gerai: per trumpą laiką išleidome apie 700 šovinių. Bolševikai nuo kulkosvaidžio puolė į šoną ir dengdamiesi kalneliais ir slėniais, pradėjo supti iš šono. Kairysis užtvaros sparnas neparodė jokie pasipriešinimo. Visais laukais buvo girdėtis bolševikų „ura“ ir mėtomų gra-

1. pėst. pulko
psk. J. Šimukonis

natų trenksmas. Mūsų lengvasis kulkosvaidis, oru aušinamas, įkaito iki raudonumo ir juo šaudyti nebegalėjome. Tuo pačiu metu iš senų kaimo kapinių priešas pradėjo kirsti iš dviejų sunkių kulkosvaidžių taip tankiai, kad atrodė, jog pragaras nusileido ant mūsų. Čia pat greta gulintį Simą Šešką sužeidė į šoną.

Vengdami apsupimo pasitraukėme. Kareivinėse radome viską sukrautą į roges ir arkliai buvo užkin-kyti.

Brėkstant šūviai skambėjo prie pat Alytaus. Viršila Budrevičius, aš ir dar keli kareiviai užėmėme poziciją čia pat ant kalnelio. Sutikdavome skubiai pasitraukiančius mūsų kareivius. Iš bolševikų pusės vis dar buvo girdėtis šaudymas, kuris artėjo ir artėjo. Paskui pamatėme, kad jie puolė į sparną, palikdami mus, ir apriesdami artilerijos ir Saratovo kareivines. Nenorėdami patekti į nelaisvę, traukėmės. Važiuodami pro kareivines, sutikom kelis karininkus. Rodos, pulko ūkio vedėjas kar. Butkevičius mums pasakė, kad liko šautuvai ir reik greičiausiai važiuoti į Saratovo kareivines. Skubiai pasukame kareivinių link. Čia radome kelias pastotes. Kareiviai paskubomis krauna ginklus. Šaudymas nenutilsta. Pokši ir pačiame mieste, kur su ginklais pasirodė vietiniai išdavikai.

Važiuojam su ginklais Nemuno link. Kulkos zvimbis pro mus. Raitas pasiveja mus karininkas Juozapavičius. Ir niekad neužmiršiu šio vaizdo. Jis šypsosi ir klausia manęs: „Kažin kurie čia šaudo: bolševikai ar mūsiškiai?“ Aš atsakiau nežinąs. Kar. Juozapavičius dar apsidairė ir, arklį pavaręs riščia, nujojo Nemuno tilto link.

Važiavusieji su mumis kareiviai, pametę vežimus, pradėjo bėgti į mišką. Pačiam gale atsilikome viršila Budrevičius ir aš.

Arkliai vos slinko, kelias buvo biaurus, ir čia stauga matome ties mumis išsikleidusią bolševikų grandinę, kuri suriko: „Stokit, baltgvardiečiai!“ Viršila ir aš kritome žemyn, nes pliekė į mus milžiniška salvė. Jis šliaužė į pakrantę, o aš atsidūriau griovelyje.

Pro šalį pralėkė plevėsuodami laisvais pavardžiais du pabalnoti arkliai, deja, jau be raitininkų. Ir tuo pačiu metu, kai tik norėjau pasikelti, pamačiau, kad į mane keli bolševikai taiko. Spaudžiuosi vėl prie žemės, nors girdžiu kaip priešas rėkia: „Stok. Atsikelk!“ Suskamba šūviai. Jie kerta čia pat prie galvos į žemę. Taip bolševikai kartojo kelis kartus, šaudydami į mane. Bet tai buvo neviskas. Prie griovelio atsidūrė 3 iniršę bolševikai: „Kulkos jis bijosi; jam geriau patinka durtuvai!“ Trys blizgą durtuvai įsiremė į mane. Ar tai viskas? Aš buvau laimės vaikas, nes kažkodėl bolševikai manęs nenusmeigė, bet pradėjo mušti buožėmis. Bolševikas latvis kelis kartus davė man į veidą kumštimi. Pradėjo mane krėsti ir rado kišenėje šovinių. Vėl pradėjo mušti.

Nusibodus mušti, nuvarė į pontonų kareivines. Ten radau ir viršilą Budrevičių. Jo veidas buvo sudaužytas, o drabužiuose mačiau kelias skylas, matyt, durtuvu padarytas. Iš bolševikų būrio priėjo prie mūsų vienas lie-

tuvis bolševikas, ant rankovės turįs raudonojo kryžiaus ženklą. Jis lietuviškai pakeltu balsu suriko: „Ar dar šitų rupūžių nesušaudėte? Duokit šautuvą, aš juos vietoj nudėsiu!“

Mus su viršila Budrevičium atskyrė. Mane nuvarė į mažą namiuką prie Nemuno, o jį kažkur kitur. Bolševikai puolė prie nespėtų išvežti maisto vežimų, kuriuose buvo laisva valia gyventojų suaukoti pulkui produktai. Kai jie rado 20 pūdų lašinių, džiaugsmui nebuvo galo; šoko pas gyventojus tik duonos ieškoti.

Bolševikai aiškiai sakė, kad mus sušaudys, nes jie jokių Lietuvos kareivių nepripažįsta, o skaito mus banditais.

„Jis guli čia pat malkų sandėlyje“, — pasakė man apie žuvusį karininką Juozapavičių. Sargybinio prašiau leisti pažiūrėti. Nenorėjau tikėti, kad kar. Juozapavičiaus jau nebėra gyvųjų tarpe. Sargybinis nesipriešino, išvedė mane ir atvedė į malkų sandėliuką. Ten gulėjo ant malkų mūsų vadas. Viena kulka buvo pataikiusi į šoną, o antroji aukščiau krūtinės į kaklą. Jis buvo basas. Batus priešai nuavė. Milinė buvo kraujais persisunkusi.

Daug pergyvenau prie vado lavono. Nežinojau likusiųjų draugų likimo, ir baisi mintis degino mane. Ar visas mūsų pradėtas darbas jau sugriuvo.

Prasidėjo nelaisvės kančios. Atsidūriau su draugais Minske. Tačiau 1919 m. kovo 17 d. su draugu eil. Kučinsku pabėgau iš stovyklos ir paėmiau apytikrią kryptį Lietuvon. Nemažesnio skurdo patyrėme, kol pasiekėme savąją žemę. Norėjau pulti ir bučiuoti lietuviškąjį juodžemį. Merkinės dzūkai buvo pirmieji, kurių asmenyse pajutome, kad mes čia esame jų broliai. Maisto iki sočiai, pirtis, užtenkamai miego. Rytą su arkliais mus atvežė į Alytų ir čia radome savo ginklo draugus.

Kar. Povilaitis siūlė atostogų, bet aš nevažiavau. Viena, kad buvau labai blogai apsirengęs. Nelaisvėj praradau savo palta; dėvėjau pakulinį vatinuką, persijuosęs pančiu. Vatinuko rankovės buvo plėšte nuplėstos. Norėjau nusipirkti bent kokius nors drabužius. Vadas sakė, kad jis savo pinigais apmokėsiąs, bet visame Alytuje neradau. Su tom nudraskytom rankovėm ir pančiu ir kovose dalyvavau.

Po 2-jų savaitių ramaus gyvenimo kareivinėse vėl išėjau į frontą. Išsirikiavusius palaimino kun. Garmus, sakydamas: „Žūti nebijokite, nes išpažintis atlikta“. Na ir ėjome! Bolševikai bėgo ir bėgo, o mes neatsikvėpdami sekėme paskui juos. 14 val. perėjome už Bobriškio per apardyta tiltą. Bolševikai jau laukė mūsų anoj pusėj kalvose su kulkosvaidžiais ir paleido ugnį į tiltą, užkirsdami kelią trauktis. Kar. Marcinkevičius jojo prie tilto. Kulka sužeidė arklį ir šis suklupo. Nukrito kepurė. Vadas kulkosvaidžių ugnyje gaišo, bet nesitraukė į saugesnę vietą. Paskui jis vėl pakilo balne ir atjojo pas mus. „Buvo nukritusi kepurė, bet argi lietuvių karys bent kepurę paliks priešui? Nieko neatiduosim priešams!“ Vadai mums buvo pavyzdžiais ir jautėme, kad neverti būtume vyrų ir lietuvių vardų, jei mes jiems padarytume gėdą!

Velykų šventėms gavau atostogų. Grįžau tikru kareiviu, nes tada mus aprenge vokiškais drabužiais. Kaime ir iš tolimesnių vietų slinko seni ir jauni pasižiūrėti tikrojo Lietuvos kareivio. Čiupinėjo aprangą, apžiūrinėjo iš visų šonų ir negalėjo džiaugsmo paslėpti visi mano kaimynai, kad štai jau turime savo kariuomenę. „Ir aš eičiau, — sakydavo balti senukai, — kariauti už Lietuvą, jei tik kaulai būtų stipresni“.

Paskui vėl buvo kovos. Laimingai laužėmės per Kovarską ir Kurklius į Leliūnus. Stiprų įspūdį padarė nakties kautynės; kuriose ypačiai žaibavo mūsų baterija. Užimdami priėjome Aluntą. Už jos 4 km, Kaniukų kaime, buvo bolševikai. Iš 2-sios kulk. kuopos 3 kulkosvaidžius prijungė 5-jai kuopai. Su jais buvau aš ir manieji draugai. Penktoji kuopa turėjo užimti Kaniukus.

Buvo gegužės mėnesio rytas. Bolševikai išsiplė prieš kaimą. Kairėj jų buvo ežeras ir už jo kaime taip pat bolševikai. Pradėjome slinkti pirmyn. Po bolševikų prašneko ir mūsų kulkosvaidžiai. Bet... du tuoj sugedo ir nutilo. Stebėtis nėra kuo. Jie buvo seni ir išdilę. Likau aš vienas su kuopa. Šliaužiame pirmyn į kaimą. Aš taikau ir šaudau, o mano padėjėjas kaspina leidžia. Pradėjo sprogti aplink bolševikų granatos. Manasis draugas pradėjo slinkti ir dingo užpakalyje. Pasiilikau vienas.

Jau išliaužėme į rugius. Pamačiau, kad nuo kalniuko į rugius šliaužia link manęs bolševikai. Gerai matau juos ir, dantis sukandęs, varau šūvius per visą jų grandinę. Bolševikų baterija vis dar duoda ir sviediniai trenkia net apie mane. Mano laimei keli jų, kritę per keliolika žingsnių, visai nesprogo. Netikėtai dirst aplink: nė vieno saviškio nematau. Visi jau pasitraukė. Aš ir kulkosvaidis tik paliko. Bolševikai artėja. Vėl įkimbu į kulkosvaidį. Šone pamatau mūsų vadą. Jis stovi ant kalniuko nesislėpdamas ir žiūri prieš pusėn. Staiga ten plykstelėjo sprogusi granata. Pro dūmus jo visai nematau.

Pajuntu, kad iš sparno zvimbia per mane kulkosvaidžių kulkos. Dabar aš esu suspaustas ugnimi iš dviejų pusių. Bolševikai puslankiu jau supa mane. Pargriebiu už kaspino ir grioviu velku kulkosvaidį atgal. Staiga sužaibavo sviedinys šalia manęs ir pajutau, kad paskendau tirštuose dūmuose. Ausyse kaukė įvairūs balsai, bet ranka dar tvirčiau įsikirto į kulkosvaidį. Po poros sekundžių apsvaigimas praėjo. Prislinkau prie ežero. Iš ten per vandenį kad pradėjo kirsti priešas iš šautuvų, vanduo tik tyška nuo kulku atšokių. Buvau priverstas palikti stovą ir pasiimti tik vamzdį, ir su juo kuo greičiausiai pasitraukti.

Visos kautynės tęsėsi 2 val. Užpakaly radau savo dalį ir vadą. Jį sviedinys taip pat nekliudė. Jis mane pamatęs nustebo: „Tu gyvas? Mačiau tave ir maniau, kad nebegrįši. Ir kulkosvaidį dar parnešei!“ Buvau dumblėtas, purvu apneštas, ir kiek apkurtęs.

Ir toliau teko kariauti kartu su kulkosvaidžiu. Mus kulkosvaidininkus visi mylėjo. Atsimenu, po kautynių karininkai pasisodina mus kartu valgyti ir sako: „Kas atlaikys, kas — ne, bet mūsų kulkosvaidininkai visada!“

Juozas Šimukonis tarnavo kariuomenėj iki 1921 m. gruodžio 1 d. Už narsumą ir pasiryžimą kautynėse apdovanotas Vyčio kryžiumi. Buvo pakeltas į jaun. puskarininkio, o paskiau į puskarininkio laipsnį. Dar yra apdovanotas D. L. K. Gedimino II laipsnio medaliu. Dabar gyvena ir dirba Kaune, geležinkelių valdyboje.

J. Šimukonį apdovanojant Vyčio kryžiumi, šiaip buvo rašoma apie jį: „1919 m. gegužės 31 d. ties Koniukų km. pasižymėjo, apšaudydamas prieš grandines ir jo kulkosvaidžius, ir sulaukė besiveržiantį priešą. Tol veikė su kulkosvaidžiu, kol 5. kuopos vadas įsakė trauktis. Priešo sviedinys pataikė į kulkosvaidį ir pritrėnkė Šimukonį, bet jis iš rikiuotės nesitraukė“.

Donatas

SLAPTŲ KARIUOMENĖ

ŠNIPINĖJIMO „ROMANTIKA“

Tais laikais, kada vokiečių krašto apsaugą liečiančios paslaptys buvo viešai disku-

tuojamos, krašto išdavimą įvykdydavo net kai kurie seimo atstovai. Prisidengę savo neliečiamybės teise, jie keldavo viešumon paslapyje laikytinus krašto saugumo reikalus „mažųjų užklausimų“ pavidale. Tada labai populiariais filmų siužetais virto šnipinėjimo temos. Taip mėgiamos vaizduoti filmose „romantikos“ pavyzdžiu paimsime 1930 m. Vokietijoje gamintą filmą „Mata Hari“. Joje šnipės gyvenimo galas vaizduojamas šiaip:

Graži moteris, išdavusi priešui savo tėvynės kovos planus ir tuo, gal būt, dešimčiai tūkstančių kareivių parengusi mirtį (kas, žinoma, filmoje nė karto neparodyta), stovi prie duobės krašto. Paskutinėje minutėje ji paima iš egzekucijai vadovaujančio karininko kardą, kurį laikydamą vietoje veidrodžio prieš savo glicerino dėmėmis „apsiašarojusį“ veidą, dažymosi paišeliu atnaujina lūpų spalvas ir „sujaudintam“ dėl šio „didvyriškumo“ karininkui vylingu balsu taria: „Aš esu pasirengusi!“ Po to nuaidi salvė... ir gražioji šnipė gracingai susmunka... Sujaudintų žiūrovų poakiai sudrėksta, bet, iki kino šviesos užsidega, jie vėl spėja nudžiūti. Tai filmos vaizdas.

Tačiau tikrenybėje buvo kitaip: abejingas ir niurus kalėjimo kiemas. Tik pradeda brėkšti. Trumpas „vargšų - nusidėjėlių“ skambučio garsas, dvidešimt žingsnių nuo kalėjimo durų iki ešefoto, pora pažeistojų Suvereno atstovo žodžių, greitas mirties vykdymo priemonių parengimas ir naikinančioji salvė... O po dviejų valandų skelbimų lentoje visiems žinomas raudonas plakatas:

„UŽ KRAŠTO IŠDAVIMĄ AUKŠČIAUSIOJO TEISMO NUSMERKTAJAM X ŠIANDIEN BAUSMĖ ĮVYKDYTA“.

Jeigu kam teks tokį plakatą pamatyti ir pasiklausyti, kokiais fantastiškais spėliojimais čia susirinkusieji dalinasi, jis įsitikins, koku nelemtu būdu šnipinėjimo filmos ir romanai kartais dar vis temdo mūsų visuomenės protą.

Vienas, žiūrėk, pasakoja, kad jis tikrai žinąs apie mobilizacinių planų išdavimą; moteris, norėdama iš „tikrų šaltinių“ sužinoti, klausia, ar tikrai yra vėl išvogti tvirtovių planai. Žmonių liežuviai įkaista. Čia kyla įvairiausių spėliojimų: kurio luomo buvo nusmerktasis, kiek tūkstančių jis buvo gavęs už savo „žygius“. Ir taip bujoja plepalai, temdydami žmonių protus. Tik apie žiaurią tikrovę nieks nesistengia kalbėti. O tas, kurio galva šiandien nuo pečių nusirito, iš tikrųjų — nei tvirtovių planų, nei mobilizacinių krašto paslaptų nėra išdavęs. Taip pat nei milijonus, nei šimtus tūkstančių už savo nešvarų darbą nėra gavęs, o, gal būt, tik apie naujai suformuoto pulko karininkus, sustiprintų pakrovimo stočių ar rampų statybą, vienos kitos įmonės dienos produkcijos kiekį ar

apie iš oro puolimo apsaugos slėptuves prieš žvalgybą informavęs. O, gal būt, sakytas paslaptis jis tik mėginęs rinkti, kad jas vėliau įduotų priešui ir už tai buvo pasmerktas mirti; mirti tik dėl to, kad jis tarnavo prieš žvalgybai ir kėsinosi pakenkti savo Tėvynei. Dėl šio niekšiško parsidavimo svetimiesiems jis turėjo būti išbrauktas iš savo tautos narių gyvųjų tarpo...

KO NORI SVETIMŲJŲ ŽVALGYBA?

Šio amžiaus totalinio karo grumtynės veiksmų plotus neskirsto į pagrindinius ir šalutinius. Taip pat nėra skirstomi į svarbiausius ir pagelbinius ir ginklai. Visos krašto pajėgos susilieja į vieną: užnugaris, gaminantis ginklus ir visus išteklius, tiek pat yra lemiantis, kaip ir kovojantis frontas. Darbininkas ar ūkininkas randasi tokiame pat pavojuje, kaip ir kareivis. Kiekvienas fabrikas, įmonė yra taip pat dalis pasipriešinimo galios, kaip ir apkasas fronte. Priešas turi tikslą sunaikinti ne tik veikiančiąją armiją. Jis jau taikos metu pasirengia, kaip kovoti giliame fronto užnugaryje, kad visose srityse — politiškai, ūkiškai ir dvasiškai kuo greičiausiai nugalėtų. Vienas prancūzų generolas karo laimėjimo ar pralaimėjimo paslaptį šiaip apibūdinęs: „Kiekvieno pralaimėjimo priežastis yra mūsų atsilikimas ir prieš pranašumas“. Šį pranašumą priešas įgauna, žvalgydamas mūsų krašto pajėgas ir gynimosi priemones. Neleisti tai priešui atlikti yra kontržvalgybos uždavinys.

Nereik pamiršti, kad Didžiojo karo paliaubų dieną karas nėra pasibaigęs. Svetimųjų žvalgyba jį tęsia ir iki šios dienos. Pagrindinis svetimųjų žvalgybos uždavinys yra aiškinti mūsų krašto aktyviają gynimosi pajėgą — kariuomenę, nes kariuomenei pirmiausia yra įtikėtas krašto saugumas. Jos organizacija, ginklai, mokymas, jos įmonės ir kitos kovos priemonės svetimųjų žvalgybai visados rūpi, ir ji stengiasi apie tai gauti nuolat naujų žinių. Tačiau krašto gynimosi priemonės šiandien turi būti suprantamos daug plačiau. Apsaugos ar gynimosi priemonės yra: visos galinčios krašto gynimo reikalams tarnauti įmonės, įrengimai, pastatai, susisiekimo ir susižinojimo priemonės, įrankiai ir pagaliau svarbiausios krašto organizacijos. Visa tai padeda priešui įvertinti mūsų gynimosi pajėgumą, kad karo metu oro puolimais ar sabotazo aktais jį galėtų kuo greičiausiai palaužti.

Šnipinėjimas yra taikos meto karas. Jam vadovauja ne kurios nors organizacijos arba nuotykius mėgstą asmenys, bet vyriausieji (generaliniai) kariuomenių štabai; nes tik jie, atsižvelgdami į savo strateginius tikslus ir karo planus, tegali tiksliausiai nurodyti savo žinių rinkimo organams žvalgybos objektus, surinktas žinias įvertinti arba per savo kontržvalgybą prieš šnipų veiklą tramdyti.

Kovokime su šnipais

Tačiau čia nėra koks nors kūno jėgų matavimas vyro prieš vyrą tarp savo kontržvalgybos ir prieš žvalgybos. Čia kitos matavimo taisyklės, nes čia ir kitokios karybos priemonės. Čia ir taikingiausiu metu kariaujama žiauriai ir be atodairos. Šiame kare silpnybė yra kvailystė, o kvailystė — didžiausias nusizengimas krašto saugumui ir Tėvynės nepriklausomybei.

Anglai ir prancūzai, turėdami slaptoje tarnyboje didžiausių patyrimų, žinių rinkimo organus yra atitinkamai ir pavadinę. Prancūzai kovą tarp prieš žvalgybos ir savosios kontržvalgybos vadina „smegenų kova“ (Combat des Cerveaux), anglai, kurie laikomi didžiausiais meisteriais svetimųjų politinių ir ūkinių reikalų žinojime, savo pasaulinio masto žinių rinkimo aparatą pavadinę „Žinių tarnyba“ (intelligence service).

Pasibaisėtinas sumas pinigų išleidžia žinių rinkimo organai, kad tik išpildytų jiems statomus uždavinius. Tikslas būti visiškai informuotam — pateisina visokiariopas aukas, nes pralaimėtas karas pareikalauja dar didesnių aukų.

Pamėginkime pažvelgti į vieną svetimųjų žinių rinkimo tarnybos būstinių. Čia mes pamatysime, kad tas darbas labai toli nuo romantikos, kurią taip mėgsta vaizduoti tos rūšies filmos ir romanai. Vietoje prabangios aplinkumos, liuksusinių viešbučių, salonvagonų, modernių, brangiai apstatytų butų, pasakiškai elegantiškų tualetų, vietoje galantiškų kavaliierių ir žavinčių moterų-šnipių, — rasime tiktai paprastą įstaigą — vieną kariuomenės štabo skyrių, kuris aprūpintas naujausiomis įvairių mokslo sričių priemonėmis. Tiek štabo žinių rinkimo centralė, tiek kiti esantieji krašte ar už jo sienų žinių rinkimo organai, aprūpinti reikalingais specialistais ir atitinkamomis priemonėmis. Karininkai, technikai, grafologai, filologai, vertėjai, šifravimo specialistai turi čia savo žinioje moderniausius technikos laimėjimus, k. a. įvairius prašviečiančius aparatus, Kvarco lempas, parlograpus, klausymosi aparatus, foto priemones ir šifravimo-dešifravimo mašinas. Čia viskas renkama, nagrinėjama ir tirinama. Iš įvairiausių mažmožių kruopščiu atsidėjimu čia dedama grūdas prie grūdo, kol pagaliau susidaro apčiuopiamas vaizdas apie prieš gynimosi priemones ir krašto pajėgumą.

PRIEŠUI YRA VISKAS SVARBU

Žmonių galvose dar vis vaidenasi mintys apie išduotus ar parduotus operacinius planus, tvirtovių įrengimų schemas, mobilizacinių planų išvogimą ir pan. Tikrovėje ir su tais dalykais yra kitaip. Operaciniai planai ir kiti panašūs kariuomenių štabų ar vyriausybių sumanymų dokumentai šiandien yra per daug gerai saugojami, kad svetimųjų šnipai turėtų viičių juos išvogti arba nupirkti. Šiandien prie to tikslo einama iš kito galo, atvirksčiu keliu. Čia šiandien einama nuo mažo prie didelio, nuo atskiro prie visumos. Todėl svetimųjų žvalgybai šiandien nieko nėra nesvarbaus. Ypač jai yra viskas svarbu iš tų organizacijų pajėgumo, kurioms pirmiausia yra pavesti krašto gynimo reikalai.

Kartais nekaltas pažiūrėti dalykas, nežymi laikraščio pastaba, valdžios informacija ar skelbimas, dar dažniau prekybinio turinio statistiniai duomens, gretinant juos su kitomis žiniomis ar pastebėjimais, dažnai

sudaro vaizdą apie prieš ketinimus ir pasirengimus: Eiliniai kariniai įtvirtinimai ar kiti įrengimai tam tikrame rajone vykdomi gana lėtai, neįvedant jokių naujų patobulinimų. Iš to daroma ir atitinkamų išvadų. Jei gu esti atvirksčiai, pavyzdžiui, kuriame nors rajone daromi priešlėktuvinės apsaugos pasirengimai, reikia manyti, kad čia vykdomi kurie nors karinės reikšmės darbai: statomas fabrikas, įmonė, požeminiai angariai, sandėliai ir kt., kuriuos reikia arba reikės saugoti iš oro.

Iš vieno patyrimo išplaukia antras. Vienas atliktas uždavinys gimdo antrąjį. Kiekviena nauja geležinkelio šaka, rampa, naujas fabrikas, įmonė, upių vandens užtvankos, teikiančios jėgą ir ją verčiančios energija yra svetimųjų žvalgybos nepaliaujamai sekamos ir įvertinamos, kurios reikšmės jos turi krašto gynimo reikalams ir kurioje eilėje jos turės būti sunaikintos karo metu. Pakeitimai kareivių vieniniame mokyme, suintensyvinimas kurios nors mokymo šakos atitinkamoje pasienio juostoje ir tų pačių priemonių netaikymas kituose rajonuose — karišku požiūriu turi atitinkamos reikšmės. Dėlto svetimųjų žvalgyba viska nori žinoti. Todėl kartais mums atrodantis nekalto pobūdžio dalykas priešui sudaro didžiausios reikšmės faktą, kurį jis, dėl mūsų lengvapėdiškumo, visai pigiu būdu gauna patirti. Todėl šiandien nuo kiekvieno piliečio, kur jis bebūtų: kariuomenėje ar šalia jos, svarbiose kraštui visuomeninėse ar ūkinėse organizacijose, — daug daugiau, negu jis mano, priklauso krašto saugumas, jo draugų gerbūvis ar sielvarta.

Svetimųjų žinių rinkimo tarnyba savo darbą ir žinių rinkimą vykdo per savo agentus ir krašto išdavikus. Pastarieji yra susirišę su svetimųjų žinių rinkimo centro iškištais, dažniausiai netoli sienos esančiais, žvalgybos punktais. Arti sienos esti ir kitų įvairių žinių rinkimo organų, glaudžiai tarp savęs bendradarbiaujančių. Visos valdinės įstaigos, daugis valdžios remiamų įmonių ar bendrovių, nemažas skaičius privačių asmenų, korespondentų ir informatorių čia padeda žvalgomiesiems punktais. Punktų vedėjais visada būna žvalgyboje įgudę karininkai. Jų veiklą remia ir užtaria visos, ypač valdinės įstaigos ir jų tarnautojai: slaptoji ir viešoji policija, geležinkelių, muitinės ir pašto tarnautojai teikia jiems visokiariopą pagalbą.

Žinių rinkimo punktų vedėjais parenkami atkaklaus būdo ir tvirtos valios asmenys, dideli savo krašto mylėtojai, kuriems pasitarnavimas tėvynei pateisina bet kokias priemones. Jie verbuoja agentus, t. y. krašto išdavikus, duoda jiems uždavinius rinkti įvairias žinias, kurias gavę siunčia į centrą. Visos prieš žvalgybos gijos čia tykoja kiekvieną mūsų silpnybę, o atsiradus aukai — sugniaužia ją į savo reples.

Svetimųjų žvalgyba visokeriopais išmėgintais būdais per vadinamus „meškeriotojus“ renka žinias apie asmenis iš įvairių profesijų ir įvairių įstaigų, kurie žmones prieš žvalgybai būtų prieinami. Patyrę jų būdą, finansinę būklę (skolas, silpnybes, palinkimus, pavyzdžiui, prie kortų), jiems gerai žinomu ir išbandytu būdu puola numatytą auką. Išdėstę jam jo sunkią būklę ir skurdų jo gyvenimą, viliodami pinigais, tiesiog stato jiems rūpinimą klausimą.

(Bus daugiau)

KIŠKIS IŠGELBĖJO

(Žiūr. „Kario“ Nr. 13)

Viskas būtų ne taip baisu, jei nebūtume taip apdriskę ir apžėlę. Mūsų išvaizda kiekvieną galėjo nugašdinti. Mums už tai reikėjo būtinai vengti žmonių, o ypačai vyrų, kurie įtarę kiekvienu momentu galėjo mums suruošti medžioklę. Nusprendę laukti nakties, įlindome į didelį tankumyną, kur sugulę laukėme sutemų. Saulei nusileidus baisia atvėso, kad net dantis su dančiu pradėjo nebesusisiekti. Minutės virto valandomis, o akys pratyso, bežiūrint į dvarą. Kantriai šiame pakraštyje pratūnojom, kol užgeso paskutinis dvaro žiburys. Visi dvaro langai jau buvo juodi, kada mudu su Šapoku atsargiai paupiu slinkome į dvarą. Nepaprastai tyliai atslinkome iki paties dvaro, kuriame pamatėme, kad dar viename lange dega šviesa, ant kiemo stovi keletas vežimų, kurių iš tolo negalima pažinti ar ten karinės gurguolės, ar ūkio vežimai. Arklidėse girdėtis arklių prunkštimas ir grandinių žvangėjimas. Pro arklidžių mažus langelius matyti silpna šviesa. Ar tik čia nebus koks nors kariuomenės dalinys? — dingtelėjo mintis. O jeigu taip, tai turime ko greičiausiai pasišalinti. Aukšta tvora rėmėsi į pačią upę, todėl patvoriu praslinkti jokia būdu neįmanoma. Dėl šios priežasties turėjome vėl kiek atgal grįžti ir dvarą apeiti iš kitos pusės. Netrukus jau buvome kitoj dvaro pusėj. Čia pamatėme, kad aplinkybės šiek tiek palankesnės: platus medžiais apsodintas kelias įžambiai jungė dvaro kiemą su tiltu per upę. Čia jau bus geriau, — abu nudžiugome. Svarbu tiltą pasiekti, nesulodinant šunų.

Taip apsižvalgydami, pritūpę, skubiai artinomės į tiltą. Jau buvome visai prie tilto, kai kažkas mums akyse sujudėjo. Tuoj kritome ant žemės ir stebime toliau. Atrodo, kad nieko nėra. Argi, — galvojom, — mūs akys mus apgaudinėja? Dar kartą pasižiūrėję pradėjom įsitikinti, kad ant tilto kažin kas vaikščioja. Gulime ir laukiame, kas bus toliau. Žmogaus šešėlis aiškiai matyti. Kas ten būtų, argi sargybinis? Argi čia iš tikrųjų būsime nuo vilko užbėgę ant meškos? Vadinasi, čia yra lenkų kariuomenės. Mūsų žmogysta nuo tilto pamažu traukia dvaro link. Jau beveik ties mumis buvo atėjęs, tačiau apsigrižęs vėl iš lėto žingsniuoja tilto link. Dabar tikrai įsitikinom, kad vaikščioja lenkų sargybinis. Dabar sunku buvo nuspręsti, kas reikia daryti. Aš jau ėmiau raginti Šapoką eiti paupiu tolyn, bet jis griežtai atsisakė paaškindamas, kad šiuo paupiu dar Dievas žino kur gali nuklysti ir ko gero gali patekti į lenkų rankas. Todėl, jo nuomone, šią pirmąją kliūtį turime nugalėti ir atsidurti anapus upės.

Kada sargybinis užsigrižęs žengė į tiltą, tada mudu, pašokę iš griovio, įėjom į kelią ir, tartum nieko nevengiant vietos gyventojai, traukėme į jį. Nors širdis plakė, bet raminausi, kad vis dėlto sargybinis tik vienas, o mes du. Gal būtų kiek blogiau, jei čia pat kur

nors būtų buvęs antrasis sargybinis, bet pasirodė, kad jis buvo tik vienas. Jau mudu užėjome ir ant paties tilto, bet sargybinis, nieko blogo neįtaręs, atsistojo ir laukia mūsų. Kada jau vos nepraėjome pro jį, tada tik sargybinis pastebėjęs, kad eina kažin kokie nepažįstami. Tuomet sargybinis ramiai paklausė mūsų: „Kas čia?“ Šapokas tuoj lenkiškai atsakė, kad savi. Sargybinis, tuo nepasitenkinęs, priėjo prie pat mūsų ir elektros lempute žybtelėjo į akis. Tuo pat momentu Šapokas įrėmė sargybiniui į krūtinę šautuvo vamzdį ir įsakė nutilti. Aš tuojau pat nukabinau nuo sargybinių peties karabiną. Sargybinis suakmenėjo ir nė žodžio nebegali ištartti. Mudu sargybinių nusivedėm į aną tilto pusę ir atidžiai iškratėme. Jo šautuve rado me 5 šovinius, o šovinyne taip pat 5. Paklausus, sargybinis mums paaškinio, kad dvare yra raitininkų eskadronas. Patrulių esą iš viso trys, kurių du vaikščioja gal anapus dvaro. Sargybinis iš baimės, rodos, viską nuoširdžiai pradėjo pasakoti, kur kokie kaimai, kaip toli vokiečių siena ir t. t. Sargybinis nuolat prašė, kad mes jį paleistume, ir net prisiekė, kad jis apie tai niekam nesakys. Kada Šapokas sargybiniui pasakė, kad jis yra laisvas ir gali eiti, tai sargybinis ėmė maldauti jam grąžinti karabiną, nors ir be šovinių. Esą, jei jis grįšias į eskadroną be ginklo, tai jam būsia tiek ir tiek bausmės, o jei su ginklu, tai nė lapė nelosianti apie šį įvykį. Pagaliau sargybiniui grąžinome karabiną be šovinių. Žmogus, gavęs ginklą, nežinojo kaip atsidėkoti. Prižadėjo visur, kur tik su kuo kalbėtų apie lietuvius, juos visuomet paminėti iš gerosios pusės, kad tikrai yra dori žmonės.

Šiaip pasikalbėję, visai draugiškai atsisveikinome, ir nuėjome savais keliais. Sargybinių, matyt, žodį išlaikė ir niekam apie mūsų perėjimą nepranešė, nes tą naktį ir rytojaus dieną nejutome, kad kas nors mus būtų persekioję ar gaudę. Šią kliūtį nugalėję, savo kelionės metu jautėmės dar drąsiau. Po šio nuotykių buvo begalės dar visokių menkesnių ir didesnių, kurių čia neįmanoma suminėti. Tik tiek galiu pasakyti, kad po ilgos ir neapsakomai vargingos kelionės abu su Šapoku vis dėlto laimingai pasiekėme savo Tėvynę.

(Pabaiga)

A. V-is

SUGRIAUTA SISTEMA

— Penkioliktas straipsnis, trečioji skiltis — kas bus?

— Kuopos vadas prašo paleisti kareivių atostogų pasimatyti su sergančia motina.

— O to pat straipsnio ketvirtoji skiltis?

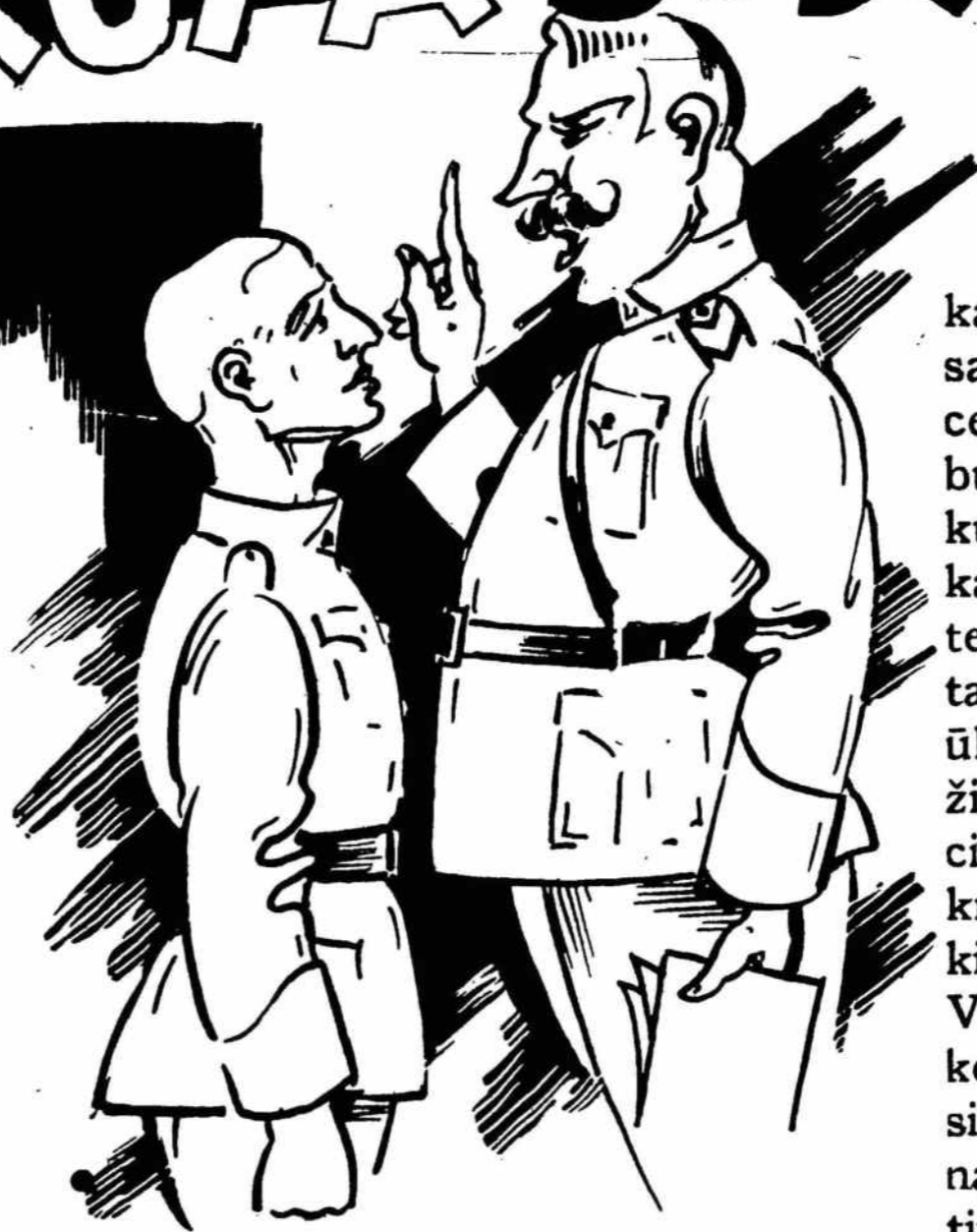
— Kuopos vadas prašo paleisti kareivių atostogų turto pasidalinimo reikalą.

— Antras straipsnis, ketvirtoji skiltis?

— Kuopos vadas prašo bataliono vadą tvirtinti savaitinį užsiėmimų tvarkaraštį.

Taip viršila Kupstas mankštino naujai paskirtą kuopos raštininką. Per dvylika savo kuopininkavimo metų jis surinko visų būdingesnių raštų pavyzdžius ir juos paskirstė į straipsnius ir skiltis. „Kam mes turime galvoti, jei protingesni už mus nieko gudriau nesugalvojo“, — sakydavo viršila mėgstantiems filosofuoti ir daryti išradimus kuopos pareigūnams. Viršila įsitikino, kad atostogų paprašyti, pranešti apie susirgimą ir kt. nereikalinga gudrumo ir galvos kvaršinimo: užtenka tik išmokti jo išbandytą sistemą ir jos griežtai laikytis. „Didžiajame rinkinyje“ — taip buvo pavadinta jo sistema — buvo trisdešimt trys straipsniai, o kiekviena straipsnyje — iki penkiasdešimt skilčių. Pirmas straipsnis apėmė šaudymo reikalus, antras — mokymo reikalus ir t. t. Kiekvienoje skiltyje buvo po vieną rašto pavyzdį. Reikia, pav., tvirtinti savaitinį užsiėmimų tvarkaraštį. Kuopininkas sako raštininkui: „Antras straipsnis, ketvirtoji skiltis!“. Raštininkas atsiverčia ir skaito: „Prašau Tamstą tvirtinti gruodžio mėn. trečios savaitės užsiėmimų tvarkaraštį“. Jei bus ne gruodžio mėn. ir ne trečia savaitė, raštininkas turi sugebėti padaryti atitinkamus pakeitimus. Visi raštų pavyzdžiai buvo užklijuoti ant kartono ir tvarkingai, pagal straipsnius ir skiltis, sudėti raštų spintoje, nuo kurios raktai buvo vienas pas viršilą, kitas pas raštininką. Taigi tik juodu žinojo greito raštų redagavimo paslaptį. Kiti kuopininkai pavydėjo viršilai Kupstui jo gabumų ir žiūrėjo į jį su pagarba. Ne be reikalo viršila Kupstas vertė raštininkus mokėti atmintinai visus straipsnius ir skiltis. Mat, jis pats visą sistemą mokėjo atmintinai ir įsakinėdavo tik straipsniais ir skiltimis. Jei kuris per dvi savaites nesugebėdavo išmokti, tas paprastai netikdavo raštininku. Šią sistemą ypatingai greit suvokdavo žydėliai. Jie ir paslaptį tvirtai laikydavo, o jei kam ir išduodavo, tai tik už pinigus. Paslapties pirkėjas tylėdavo kaip žemė, nes nuo sistemos mokėjimo pareidavo jo likimas: būti kuopos raštininku, ar plumpuoti su šautuvu. Vienas šios sistemos dėka net pralobė: įsteigė Kaune mašinraščio kursus ir perrašinėjimų, vertimų bei prašymų rašymo biurą.

Buvo toks Chackelis Vilkomirskis, kuris, nors buvo užsienyje ir aukštąjį mokslą baigęs, tačiau lietuviš-

kai mokėjo pasakyti tik „klausau“. Neplepumas ir mokslo cenzas nulėmė, ir Vilkomirskis buvo paskirtas kuopos raštininku. Viskas iš pirmos dienos ėjo kaip sviestu patepta. Jeigu rašte reikėdavo kitą linksnį pastatyti, tai šį darbą atlikdavo kuopos ūkvaizdis Rubinšteinas Izaokas, žinoma, už tam tikrą kompensaciją. O šiuodu kuopos aristokratai suprasti ir įvertinti vienas kitą mokėjo. Baigdamas tarnybą, Vilkomirskis ne tik puikiai mokėjo raštus redaguoti, bet viršilos sistemą net patobulino: kiekvieną straipsnį papildė keliomis skiltimis, o kas svarbiausia — išrado

taip vadinamą „skrajojantį komplektą“, kuris labai tiko poligonui ir manevrams. Visas komplektas buvo surašytas ant mažų popieriukų — „špargalkų“ ir lengvai tilpo raštininko munduro kišeniuje. Popieriukai buvo taip sutvarkyti, kad bet koku laiku buvo galima norimą pavyzdį, visai nežiūrint, išsitraukti. Vilkomirskis dėl savo apsukrumo patiko ir kuopos vadui, dėl ko jis buvo pakeltas į grandinio laipsnį.

Išėjęs atsargon, jis žydėliams, einantiems į kariuomenę, pardavinėjo „didįjį komplektą“ po 150 litų ir „skrajojantį“ — po 100 litų. Jo pastangų dėka visoje kariuomenėje atsirado labai daug gerų raštininkų, o jis pats — Vilkomirskis įsigijo paminėtą biurą, pagrįstą dar daugiau patobulinta sistema.

Eilinis Plikaitis dar būdamas namieje ruošėsi raštininko pareigoms. Jam už dvigubą kainą pavyko nupirkti iš vieno nepatekusio į kariuomenę žydėlio „didįjį komplektą“. Pasidaręs kuopos raštininku, jis iš pirmųjų dienų nustebino viršilą Kupstą savo sumanumu. Vos buvo praėjusi viena savaitė, o jau eilinis Plikaitis mokėjo visą sistemą, kaip penkis pirštus. Viršila, raitydamas ūsą, jam vieną kartą pasakė: „Eilini Plikaiti, nuo šios dienos aš tamsta pasitikiu. Jei tik neapsileisi, galėsi būti puikus raštininkas“.

Viršila Kupstas niekuomet neklydo. Viską jis darydavo giliai apgalvojęs, dėl to turėjo didelį viršininkų pasitikėjimą. „Ką daro viršila Kupstas — tai daro rimtai“ — sakydavo kuopos ir bataliono vadas. Jis buvo laikomas vienu iš rimčiausių pulko kuopininkų. Bet jis turėjo ir porą silpnybių, kurios ne visiems buvo žinomos. Viena — jis labai pykdavo, kai jam draugai primindavo mokomosios kuopos laikus, kada jis rašydavo m ir n nosinę; antra — jis labai nekętė moterų. Draugams palietus moterų klausimą, jis sakydavo: „Kokia iš jų nauda? Jei vietoj šitų sijonininkių būtų vyrai, tai Lietuvos kariuomenė galėtų būti dvigubai didesnė“. Dėl to jis moterų vengė, o jos jo net prisibijodavo.

Dalies rajone gyveno vieno puskarininkio sesuo, tokia Nuospaudytė Brigyta, jau ketvirtą dešimtį baigianti panelė. Ji buvo labai kukli, gyveno iš rankdarbių, dėl to visi ją laikė padoria panele. Nors ji buvo iš

to pat kaimo, kaip ir viršila, bet juodu buvo nepažįstami.

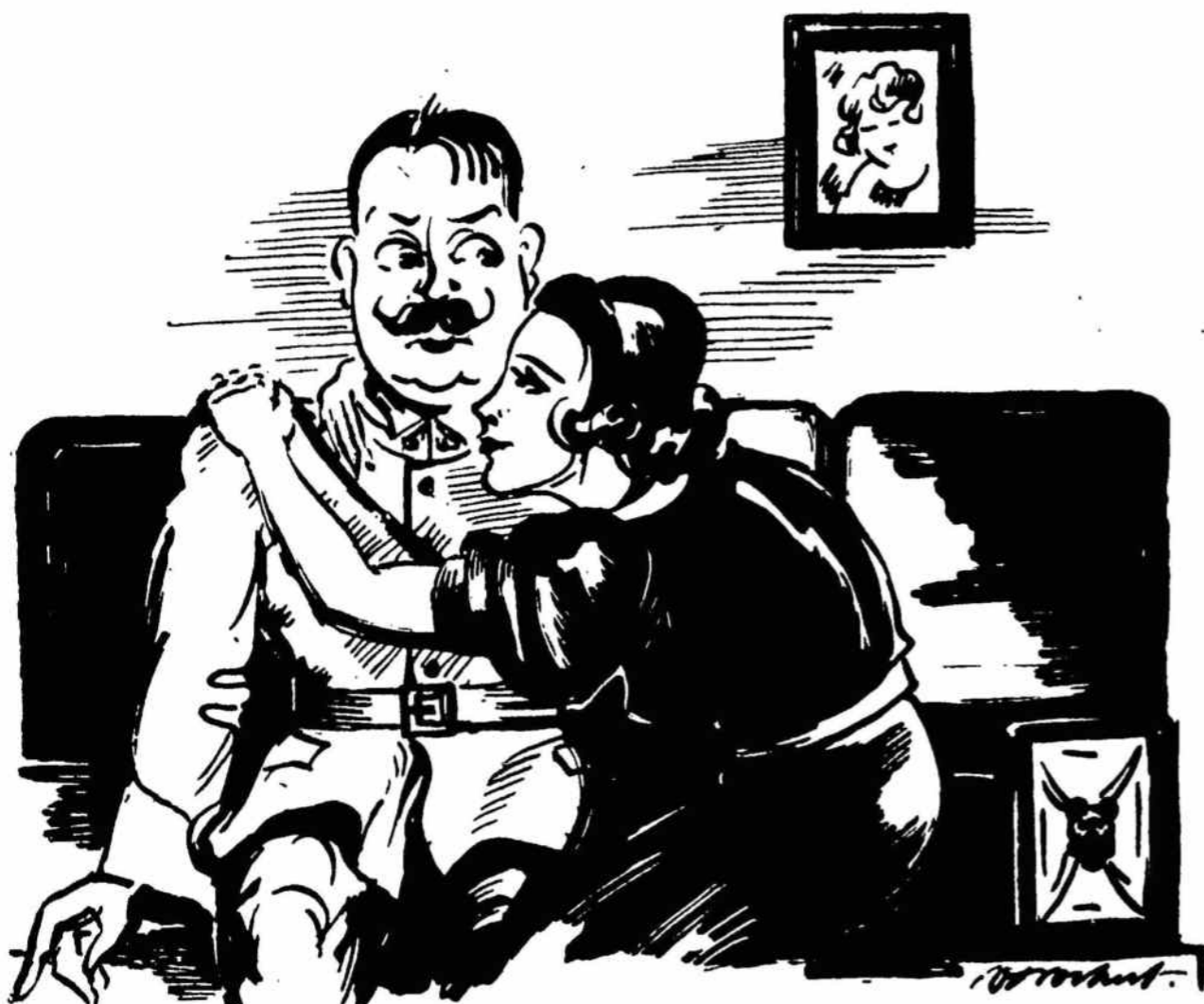
Vieną rytą žmonės pamatė viršilą kalbant su Brigyta. Rajono gyventojai nustojo žado. Moterys pro langų užuolaidas, o kareiviai prikišę nosis prie langų žiūrėjo ir vienas kitam šnibždėjo: „Žiūrėkit, viršila Kupstas flirtuoja“. Eilinis Plikaitis net pastebėjo, kaip viršila Kupstas, atsisveikindamas su Brigyta, nusišypsojo.

Viršila mostelėjo prie lango spoksojusiam raštininkui ir tarė:

— Šeštas straipsnis, ketvirtoji skiltis“.

— Klausau, šeštas straipsnis, ketvirtoji skiltis.

Raštininkas čiuptelėjo už kišenius — nėra rakto. Atsiminė, kad jis raktą paliko išeiginio munduro kišeniuje. Galvatrukčiais pasileido pas ūkveizdį. Karidoriuje puskarininkio sūnus Algiukas užkabino raštininkui lazda už kojos, dėl ko šis parpuolė ir prasiskėlė smilkinį. Grįžęs su raktu, jokiū būdu negalėjo atsiminti, ar šeštas straipsnis ir ketvirtoji skiltis, ar ketvirtas

... Taip, Antanėli, tik mes, tik mudu dviese...

straipsnis ir šeštoji skiltis. Atsivertė šeštą straipsnį ir ketvirtą skiltį. Ilgai galvoti nebuvo laiko. Pagaliau šeštas straipsnis, kuriame kalbama apie atostogas, čia visai netiko. Išeina, kad turi būti ketvirtas straipsnis. Raštininkas šyptelėjo, parašė raportą ir nunešė viršilai pasirašyti.

— Parašei greit, bet galėjai rašyti tiesesnėmis raidėmis. Be to, didžiosios raidės per daug uodeguotos. Na, tiek to, — tarė viršila ir pasirašė raportą.

Raštininkas galvatrukčiais nubėgo pas kuopos vadą, kur buvo ir bataliono vadas. Šis raštą asmeniškai nunešė pulko vadui ir t. t. Apie 14 valandą susitiko kuopos vadas viršilą ir jį pasveikino:

— Sveikinu, viršila, nuoširdžiai sveikinu. Tokiems vyrams, kaip tamstai, kliūčių jokių negalėjo būti. Aš pats pasistengiau viską pagreitinti.

Viršila pastatė akis, nieko nesuprato, bet kaip drausmingas karys nedrįso klausti. Paėmė kuopos vado paduotą raštą ir paskaitė: „Viršilai Kupstui Antanui leidžiama susituokti su panele Brigyta Nuospaudyte“.

— Ilgai nelauk, greit užgavėnės. Jei nori — važiuok, kad ir šiandien atostogų, — paskatino kuopos vadas.

Nepriklausomybės kare sproguosios bombos nedaravo viršilai tokio išpūdžio, kaip šitas raštas. „Argi aš turėsiu vesti? Koks niekšiškas!“ — galvojo likęs vienas viršila.

Jau buvo bemanąs sumalti raštininką į šipulius, bet susilaikė. Raštininkas tuo tarpu buvo patenkintas ir linksmai šypsojosi.

— Siunčiamųjų raštų knygą!

— Prašau, tamsta viršila.

Viršila atsivertė knygą ir paskaitė: „Viršilos Kupsto raportas 3 Nr., prašantis leisti susituokti su panele Brigyta Nuospaudyte“. Viskas paaiškėjo...

Viršila tą dieną dirbti negalėjo. Jis parėjo į savo kambarį, kur užsirakino ir ilgai galvą susiėmęs rymojo. Pravėrė akis ir veidrodyje pamatė per veidą riedančias ašaras. Veidrodis tuoj pavirto į miltus. Kas daryti? Išeiti atsargon? Persikelti į kitą dalį? Nusišauti? Apsivesti? ... Ne, niekuomet! ... Kad ta ragana prie jo priėjo ir padavė brolio laišką, tai žmonės sukvailiojo ir padarė beprotiškas išvadas! Koki jie žvėrys. Jie įmanę žmogų gyvą prarytų! ...

Tuo laiku triukšmingai pasibeldė į duris. Atėjo trys viršilų žmonos ir vienas viršila.

— Na, Antanai, sveikinu už narsumą, drauguži! Aš visiems sakiau, kad tu kada nors taip padarysi. Sveikinu, bus mūsų vedusių daugiau! ...

— Žiūrėk, jau mes ir šliūbinę suknelę jai nupirkom! Pažiūrėk, kaip puikiai atrodo...

— O štai aš nupirkau žiedus! Pasimieruok, manau, kad turės tikti...

— Sužieduotuvės šiandien pas mus. Jums nė cento nekainos. Mes viskuo pasirūpinom... Šiandien 18 valandą atvyk...

Taip skambėjo atėjusiųjų balsai. Kupstas jautėsi nė gyvas, nė miręs. Kad ir kažin kaip norėjo susivaldyti, vistiek niekas neišėjo. Jis pasiėmė kepurę ir išbėgo į laukus.

Paskui nuėjo į puskarininkių ramovę ir ten pirmą kartą savo gyvenime išgėrė du pusbonkius. Atbėgo uždusę du viršilos:

— Antanai, ar taip gražu! Mes jau visas pusvalandis tavęs visur ieškom! Jau visi svečiai susirinko, yra ir ji!

Čiupo Kupstą už rankos ir nusitempė į sužieduotuves. Pasodino šalia Brigytos, kuri buvo labai linkma, visa kaip rožė žydėjo. Kaip užmovė žiedus, ką kalbėjo, Kupstas nieko nejautė ir negirdėjo. Paskui susirinkusieji uždainavo: „Kartu, kartu, jaunieji kartu!“ Dainininkai užkimo bedainuodami. Nors Brigyta ir kažin kaip glaudėsi, Kupstas buvo atsispyręs. Paskui visi išėjo ir liko juodu su Brigyta dviese.

— Visi išėjo, bet sakė dar sugrįš, — tarė Brigyta.

— Visi išėjo, tik mes... mes...

— Taip, Antanėli, tik mes, tik mudu dviese... — ir prisiglaudė prie jo krūtinės.

Viršilą kaip karštu vandeniu perpylė. Jis pašoko iš vietos ir puolė prie durų: durys buvo užrakintos. Ilgai nelaukdamas šoko prie lango ir nuskrido iš antro aukšto žemyn. Nubėgo į kuopos raštinę, atsirakino raštų spintą, čiupo „didįjį“ ir „skrajojantį komplektą“, sukišo juos į krosnį ir padegė. Paskui atsisėdo už stalo ir parašė kuopos vadui raportą: „Prašau Tamstą tarpininkauti paleisti mane iš kariuomenės atsargon“...

Justas Tyla

Mano kelionės įspūdžiai

(Žiūr. „Kario“ Nr. 13)

MEDŽIAGINIS IR KULTŪRINIS LIETUVIŲ BŪVIS

Amerikos lietuviai Did. karo metu turėjo gerus laikus, kada ne tik įvairių gamybų fabrikai veikė dieną ir naktį, bet buvo pastatyta daug didelių fabriky ginklams gaminti, kurie šiandien visai nebedirba.

Tada nemaža tvirtų vyrų buvo išgabenta į Europos karą, tad likusieji sveiki, tvirti vyrai dirbdavo viršnormines valandas. Per savaitę kitas uždirbdavo net ligi 100 su viršum dolerių. Tuo būdu nemaža lietuvių, taupiai gyvendami, susikrovė gražių kapitalų. Bet nuo 1931 m. nemaža dalis lietuvių kapitalų žuvo per įvykusią krizę. Ten žmonės buvo pratę pas save pinigų nelaikyti, o laikyti bankuose, tad daugeliui bankų bankrutavus, žuvo stambios sumos lietuvių pinigų. Kai kuriuos sunaikino įvairaus biznio įstaigos, o taip pat su kiek didesnėmis skolomis įsitaisytos žmonės arba pirkti namai. Dėl krizės sumažėjus butų kainoms, jie nepajėgė mokėti skolų, todėl ir neteko namų, ir dingo įdėti pinigai.

Tokių įstatymų, kokius Lietuvos vyriausybė išleido krizės metu apsaugoti namų savininkus ir ūkininkus, Amerikos valdžia neišleido. Gyvenimas atliko savo: kas buvo tvirtesnis, tas visai sunaikino silpnesnįjį.

Lietuviai verčiasi įvairiais darbais bei amatais. Vieni laiko salionus — restoranus, kiti — užkandines, tretį — lietuviškos duonos kepyklas, ketvirtį — mėsos krautuves, penktį — gėrimų parduotuves, laidotuvių biurų ir laisvas agentavimo verslamos. Daugiausia lietuvių dirba pas siuvėjus. Nemaža dalis jau yra susidarę gerą vardą; taip pat yra ir turinčių savo dideles siuvyklas, įvairias technikos dirbtuves ir kitas įmones. Ir aš buvau pakviestas pasižiūrėti vienos lietuvių siuvyklos, Augūno vadovaujamos, kur dirba apie 200 darbininkų ir siuva tik viršutinius paltus. Dirbtuvėje kas tik galima sumechanizuota: mašinomis kerpa, mašinomis kerta ir išsiuva skyles, mašinomis — presais lygina — prosina, tik kai kurias vietas elektrinių prosu ranka pataiso. Kiekvienas darbininkas dirba tik vieną atskirą darbą. Jei iš lengvo eisi nuo palto kirpėjo ligi prosintojo, tai kartu išeisi iš dirbtuvės su nauju paltu. Darbas dirbamas akordiškai ir taip sutvarkytas, kad vienas negali tinginiauti, o kitas smarkiai dirbti. Visi skubina ir visai nekreipia dėmesio, kas aplinkui darosi. Mažiausiai uždirba siuvėjai. Įvairūs kiti amatininkai uždirba daugiau. Dabar siuvėjas turi gerai dirbti, kad per savaitę uždirbtų ligi 20 dolerių, o anksčiau ir siuvėjai uždirbdavo ligi 60—70 dolerių. Tuo būdu dabar siuvėjas negali kapitalų susikrauti, nes uždirbdamas per mėn. 70—80 dol., jei vienas nevedęs, tai gali vieną kitą dolerį, gerai taupydamas, atidėti, bet jei vedęs ir žmona nedirba, tai vos vos pragyvena, nes maistui, nors ir paprastai maitinantis, reikia mažiausiai 2 dolerių dienai. Nedidelis 1—2 kambarių su virtuvele butelis ligi 20—25 dolerių, o dar kur apsirengimas ir kiti reikalai.

Technika visur iš darbo išstūmė žmones. Nors paskutiniaisiais metais emigracija yra sulaukyta, bet vis vien žymiai priauga gyventojų skaičius. Gyventojų prieauglį smarkiai didina juodukai. Jų šeimos nepaprastai gausingos, ir jie, kaip visų pažemintas elementas, eina dirbti už labai mažą atlyginimą, tuo būdu dar didesnių sunkumų padarydami baltosios rasės žmonėms. Pasiuntiniai, tarnaitės, krautuvių, viešbučių ir restoranų patarnautojai daugiausia juodukai.

Tad kalbant apie Amerikos lietuvių medžiaginį ir kultūrinį gyvenimą, tektų juos suskirstyti į kelias grupes: turtingųjų, vidutiniųjų ir neturtingųjų. Turtingieji Amerikos lietuviai, suprantama, gyvena ne tik savo gražuose rūmuose, bet dar turi ir kurortuose arba miestų pakraščiuose vilas, auto mašinas ir kt. Jie ne tik skaito lietuvišką spaudą, bet taip pat ir svetimąją. Be to, ne tik vasaros metu važiuoja kur nors pailsėti, bet išvažiuoja net žiemos metu į šiltus kraštus: Kaliforniją, Floridą ar kur kitur. Tokių mūsų lietuvių, kaip Čikagoje bankininkas Mackevičius, Michigano Tabar Farm savininkas P. J. Bačiūnas ir eilė kitų vadinamų milijonierių, yra nemaža. Antros grupės vidutiniškai bei taupiau gyvena lietuviai, jei tik darbo turi arba karo metu, kada geriau uždirbdavo, susitaupė, nebloggerai prasigyveno ir dabar gyvena gražuose savo nameliuose. Kiti kad ir samdytuose nedideliuose buteliuose, bet su visais patogumais, radijo priimtuvais, o nemaža kas turi ir auto mašinas. Šių dauguma nors gyvena didelių miestų kultūros centruose, kur puikiausi teatrai, kinai ir kitos kultūrinės pramogos bei įstaigos, tačiau jų mažai telanko ir nedaug kas tos kultūros malonumais gali pasinau-

doti. Tie pasitenkina savo lietuviškais piknikais, vakarėliais ir kitais parengimais bei pasilinksminimais. Iš antros pusės tai turi teigiamos reikšmės tautiniais sumetimais.

Trečios grupės tautiečiai, neturtingieji, kurių nemaža dalis gyvena net iš miesto darbo fondo, jokia kultūrine pažanga ir jokiais kultūriniais malonumais nesinaudoja. Jų vienintelis tikslas šiek tiek pavalgyti ir apsirengti, o taip pat pasirūpinti rytojaus likimu. Nors ir nelabai malonu išsistarti apie šios grupės lietuvius, gyvenančius toje mūsų įsivaizduojamoje aukso šalyje, bet tenka atkreipti Lietuvoje gyvenančiųjų dėmesį, kur mūsų daugelis dar mano, kad ten kiekvienas nuvažiavęs tuojau pat gali prisisemti pilnus kišenių aukso. Tik tas yra blogas ir pavydus, kuris to lengvai pasisemto aukso čia į Lietuvą giminėms neatsiunčia. Mūsų Amerikos lietuviai, apamai, yra duosnūs ir nuoširdūs. Jei kuriam tik nuvažiavus į Ameriką pavyksta greit ir gerą darbą gauti, gerai gyvenimą sutvarkyti, tas greit prisimena savo gimines ir be didelių prašymų atsiunčia dolerių. Bet ne visiems pasisekė greit ir gero darbo gauti: daugeliui teko ir tenka skursti.

Prisimenu, prieš kelionę į Ameriką susitikau Lietuvoje gyvenančią vieną ūkininkų šeimą, kuri skundėsi, kad jų dukterė ne tik kad laiškų neparasanti iš Amerikos, bet svarbiausia ir dolerių neatsiunčianti.

Tiesa, šiais laikais minimai ūkininko šeimai doleriai būtų labai naudingi, todėl, būdamas Amerikoje, aplankiau ir jų dukterį, norėdamas sužinoti tikrąją jos būseną. Kol gyveno su savo vyru, nors ir neturtingai, bet nebloggerai gyveno. Prieš kelerius metus mirė jos vyras ir ji liko našlė su dviem vaikais: būsena tuo būdu kaskart sunkėjo. Dabar paskutiniais metais, kilus krizei, neteko darbo, iš kurio pajamų galėjo užlaikyti du mokyklinio amžiaus vaikus. Neturėdama darbo, nors ir gauna iš miesto darbų fondo pašalpą, bet ji tėra tokia, kad tik ką galima pragyventi. Dar yra kita skaudi jos nelaimė: vaikas serga širdies liga, todėl jo gydymui reikia nemaža lėšų. Tad ko galima laukti iš tokios moters, kad ji savo giminėms duotų, pati sau nieko nepasilikdama duonos kąsniui.

Nemaža lietuvių gyvena kaimuose, ten vadinamose fermose. Buvau pas porą fermerių lietuvių. Vienas jų, Bačiūnas, net milijonierius. Jo žmona yra kilusi iš Jurbarko. Jis turi apie 120 lietuviškų ha žemės. Kokia 30 ha vynuogių laukas. Apie 12 ha golfui parengtas laukas. Likusioje dalyje augina kukurūzus ir šiek tiek dar sodina bulvių bei laiko pievas šienui. Jis yra įrengęs puikią vasarvietę miestiečiams, Tabar Farm vadinamą. Vasarą pas jį atvažiuoja vasaroti pasiturį amerikiečiai. Sezono metu vasaroja ligi 400 žmonių. Yra išstatytas lyg vilų miestas su visais reikalingais patogumais. Ten vietoje yra įrengtas maudymosi baseinas, saulės spindulių vonios, įvairaus sporto dalykai; pro šalį teka graži Švento Juozapo upė, ir ten vasarotojai gali laiveliais paplaukioti, o laukuose arkliais pasijodinėti. Nelygu kurios rūšies kambarius vasarotojas paima, bet drauge su maistu per parą moka 6—12 dolerių. Už visus kitus sportiškus malonumus moka atskirai. Kadangi čia rami kaimo idilija, gerai įrengti patogumai, tai turi nepaprastai daug vasarotojų. O be to, jis ir žmona moka gerai tą sritį tvarkyti ir turi didelį pasisekimą. J. Bačiūnas savo turtingoje fermoje yra taip susitvarkęs, kad jam nieko netrūksta. Jis turi įsitaisęs net savo spaustuve, kurioje spausdina savo vasarvietės reikalams reikalingus spausdinius, o atliekamam laikui atlieka net didelius ir privačius spausdinimo darbus. Jis yra savo lėšomis išspausdinęs įvairių lietuvių kompozitorių giesmių bei dainų rinkinį „Šaulių Trimitai“ ir išleido liuksusinio popieriaus gausiai iliustruotą leidinį apie Amerikos lietuvių veikėją Antaną Olšauską, jo 70 m. sukakties proga. J. Bačiūnas nemaža yra prisidėjęs prie tautinio lietuvių veikimo ir nemaža jam yra skyręs lėšų. Jis ir dabar su tikty didesnių kapitalų įdėti į kokį nors biznį Lietuvoje, jei tik būtų sudarytos palankios sąlygos. Man su žmona taip pat teko apsilankyti pas p. Bačiūnus į jų Tabar Farm vasarvietę. Juos aplankėme važiuodami iš Clevelando į Čikagą. Mums nuvažiavus net 5 asmenims, dideliu džiaugsmu priėmė, pavedė atskirus kambarius ir pasiūlė ilgesnį laiką pailsėti bei pasisvečiuoti. Kadangi važiuodami auto mašina po ilgos kelionės buvome gerokai pavargę, nes iš New Jorko ligi jų Tabar Fermos (pakelėję į Čikagą) apie 1200 km, tai iš tikrųjų norėjome ilgiau pabuvoti. Bet neturėdami laiko ilgiau pas juos pabūti, per dvi ten išbūtas dienas tikrai gerai pailsėjome tarp malonių šeiminių p. Bačiūnų, jų gerai įrengtoje ir gamtos atžvilgiu turtingoje fermoje.

Teke aplankyti dar vieną lietuvių fermerį p. Mikelaitį prie Filadelfijos. Jis turi 80 ha žemės ir verčiasi daugiausia vištų ūkiu. Mūsų buvimo metu turėjo per 1000 vištų.

(Bus daugiau)

Mjr. Narušis

POLITIKOS APZVALGA

DALADIER SVEIKINIMAS B. GEN. ČERNIUI. Prancūzijos ministras pirmininkas Daladier mūsų ministrai pirmininkui b. gen. Černiui atsiuntė sveikinimo telegramą — nuoširdžius linkėjimus aukštoms ministro pirmininko pareigoms. B. gen. Černius atsakė padėkos telegrama.

DALADIER KALBA. Kovo 29 d. prancūzų ministras pirmininkas per radiją pasakė kalbą, kuri pabrėžė augančią Prancūzijos jėgą ir kuri buvo griežtas atsakymas Italijai. Pradžioje Daladier pažymėjo, kad jis su visais savo klausytojais galvoja tik apie tai, kaip garbingai išlaikyti taiką ir tėvynės laisvę. Į klausimą, ko nori Prancūzija, ministras pirmininkas atsakė, kad ji norinti laisvų žmonių taikos. Prancūzijos pajėga yra jos moralinis ir medžiaginis vieningumas, atsiradęs pavojaus akivaizdoje. Prancūzijos pasiryžimas — ginti savo idealą ir savo teises.

Prancūzija niekad nėra buvusi vieningesnė, ryžtingesnė, tvirtesnė kaip dabar. Ji tiki, kad taika bus išgelbėta. Tačiau, jeigu karas jai bus primestas, kaip vienintelis pasirinkimas, tai Prancūzija vienu polėkiu pakils ginti savo laisvę. Užaliarmuoti netvarkos Europoje ir pasaulyje, prancūzai suprato, kad savo gerovei patikrinti reikia didelių pastangų. Jie tas pastangas įvykdė. Tarptautinė krizė neužgriuvo silpnos ar susiskaldžiusios Prancūzijos. Buvo imtasi ir atitinkamų karinių priemonių. Į vyriausybės mostą tauta atsakė vyrišku ryžtingumu, kaip ir visomis rimtomis jos istorijos valandomis. Prancūzijos jėgą sudaro puiki kariuomenė, kurios vada ir kareiviai ilgo patyrimo išmokyti, sujungti tos pačios minties ir sudaro vienintelį bloką. Taikinga ir galinga Prancūzija galinti į ateitį žiūrėti su pasitikėjimu.

Dėl santykių su Italija Daladier pažymėjo, kad nebus daroma jokių teritorinių nuolaidų, nes su kiekviena reikalaujančiojo pergale ar nauju nusileidimu atsirastų naujos teisės. Tokiu būdu reikalavimai galėtų būti be ribų. Svarbiausia, kad nė vienas italų reikalavimas nebuvęs suformuluotas 1938 m. gruodžio 17 d. laiške. Remiantis 1935 m. sutartimi, Prancūzija tačiau jokių būdu neatsisako svarstyti klausimų, kurie jai būtų pateikti. Čeko-Slovakijos užėmimas ir Prahos okupavimas iš vokiečių kariuomenės pusės — sudarė skaudžiausią smūgį visoms kantrioms pastangoms. Dabar mums kalbama apie gyvybinę erdvę, kuri yra ne kas kita, kaip amžinas pergalės noro reiškimas. Baigdamas Daladier savo krašto vardu kvietė pasitikinčiam bendradarbiavimui visas valstybes, kurios galvoja kaip ir mes, kurios vienu šuoliu solidariai atsisotų prieš užpuoliką.

KALBĖJO HITLERIS. Balandžio 1 d. kancleris Hitleris pasakė kalbą. Hitleris savo kalbos pradžioje padarė istorinę įvykių apžvalgą nuo taikos sudarymo laikų ir įrodinėjo, kaip vokiečių tauta buvo savo buvusių priešų engiama. Hitleris priminė, kad šimtai tūkstančių vokiečių mirė ne nuo priešų ginklų, bet nuo blokados, kuri buvo įvesta, kad vokiečių tautą būtų galima labiau paspausti.

Hitleris toliau papasakojo apie Vokietijos atkūtimą, kuris prasidėjo 1933 metų sausio 30 dieną. Jis toliau pareiškė, kad jis nėra vokiečių tautos vadaš ir apvaizda tos tautos nėra sukūrusi tam, kad ji būtų verčiama gerbti įstatymą, kuris tinka anglams ir prancūzams. Vokietijai nėra reikalo jų klausyti, bet ji turi gyventi pagal savo pačios reikalus. Šiandien vokiečiai nepriklauso nuo kitų valstybių malonės ar nemalonės.

Šiandien pasaulyje dažnai tariama, kad tautos gali būti skirstomos į doras ir nedoras. Svarbiausieji dorųjų tautų atstovai yra anglai ir prancūzai. Nedoros tautos pirmoje eilėje yra Vokietija ir Italija. Panašūs skirtumai, Hitlerio nuomone, nėra žmogiškos būtybės reikalas. Vienas Visagalis šituo atveju gali daryti teisingą skirtumą. Gal, koks anglų valstybės vyras Hitleriui pasakys, kad Dievas jam yra pasakęs savo nuomone, nes yra atlyginęs doras tautas, joms atiduodamas ketvirtį pasaulio ir atimdamas iš kitų viską, kas yra gero žemėje. Tačiau 300 metų Anglija elgėsi, kaip ne labai dora tauta ir dabar senatvėje staiga prisimena savo dorybes. 15 metų Vokietija kentė savo likimą su didžiausia kantrybe, bet, net kada nacionalsocialistai paėmė valdžią į savo rankas, Hitleris mėgino išspręsti problemas pasitarimų keliu ir kiekvienai problemai jis padarė tikslių pasiūlymų, kurie visi buvo reguliariai atmesti.

Kiekviena tauta turi interesų, kurie jai yra šventi, nes jie yra tolygūs jos gyvenimo formoms ir jos teisėtoms teisėms. Šios dienos Vokietija nebenori atsisakyti nuo gyvybinių teisių, nebenori likti abejinga akiratyje kylančių pavojų akivaizdoje. Jei sąjungininkai pakeitė, neatsižvelgdami į teisę, į istorinę tradiciją, į protą ir geografinius reikalavimus, Europos žemėlapi, tada vokiečiai negalėjo tam pasipriešinti. Bet jei jie iš šios dienos Vokietijos laukia, kad ji leistų kelioms satelinėms valstybėms išsivystyti iki tiek, kad jos galėtų pulti Vokietiją, sąjungininkų valstybės vyrai klysta. Šios dienos Vokietija nebėra prieškarinė Vokietija. Jei kuri valstybė sutinka traukti kaštonus iš ugnies, tarnaudama didžiosioms valstybėms, ji turi pasisaugoti nenudegti nagų. Jei kuri tauta tikrai žada išmatuoti savo jėgas su vokiečių jėgomis, vokiečiai yra kiekvieną akimirką pasirengę tai kovai. Vokiečių draugai yra tokie pat pasiryžę ir taip pat galvoja, ypač valstybė su kuria vokiečius riša glaudžiausi draugiškumo ryšiai ir su kuria vokiečiai žygiuoja kiekvienu atveju ir visoje ateityje. Ašis yra natūraliausias įrankis pasaulyje. Ašis yra politinė kombinacija, kuri yra pagrįsta teisingumu ir kuri tarnauja tam pačiam idealui. Hitleris tiki, kad pasaulyje netrukus bus pripažinta, kad nuomonių ir įsitikinimų bendrumas tarp fašistinės Italijos ir nacionalsocialistinės Vokietijos yra gilesnis už santykius, kurie riša demokratišką Didžiąją Britaniją su bolševikiška Stalino Rusija.

Hitleris toliau užsiminė apie Ispanijos išvadavimą ir konstatavo, kaip greitai raudonųjų aprūpinta ginklais ir karo medžiaga pakeitė savo įsitikinimus ir politines sąvokas. Hitleris baigė konstatuodamas, kad nacionalsocialistinė Vokietija atnešė milijonams vokiečių didžiausią laimę, kuri galėjo būti jiems suteikta, įtraukė juos į didelį vokiečių reichą. Iš kitos pusės, ji patikrino Vidurinei Europai taip pat didelę laimę, konsoliduodama taiką, kurią ateityje saugos Vokietijos galybė, kuri niekad nebus bet kokios žemės jėgos palaužta. Hitleris pareiškė, jog vokiečiai nejaučia jokios neapykantos čekų tautai. Ištikus šimtmečius ir čekai gyveno kartu. Vokiečiai neturėjo nieko prieš nepriklausomą čekų valstybę, jei ta valstybė nebūtų engusi vokiečių ir nebūtų būsimojo puolimo prieš Vokietiją įrankis.

Ta valstybė buvo netekusi bet kokio pagrindo gyvuoti. Hitleris vėl sujungė tai, ką istorija ir geografinė padėtis turėjo vėl sujungti. Čekų tauta turės didesnę laisvę už tas tautas, kurias engia dorosios tautos. Jis yra įsitikinęs pasitarnavęs taikai, ir todėl jis yra nutaręs pavadinti ateinantį nacionalsocialistinį partijos kongresą taikos kongresu, nes Vokietija nemano pulti kitų tautų. Ji nori išvystyti savo ekonominius santykius. Ji turi teisę tai daryti. Hitleris nepriims čia jokios pamokos iš Europos ar ne Europos valstybių vyrų. Reichas nepakęš bauginimo ar apsupimo politikos. Jis vieną dieną sudarė su Anglija karo laivyno sutartį. Sutartis buvo pagrįsta karštu noru niekad savitarpyje nekariauti. Tačiau tas noras turi būti abipusis. Jei Anglijoje šiandien nebėra to noro, tos sutarties sąlygų taip pat nėra. Vokietija sutiks tokią evoliuciją ramiai. Vokiečiai taip savimi pasitiki todėl, kad jie yra stiprūs, o jie yra stiprūs todėl, kad yra susivieniję ir nori dirbti savo kraštui atstatyti. Jokiai pasaulio galybei nepavyks priversti vokiečius padėti ginklus su frazių pagalba.

BECKO KELIONEI Į LONDONĄ skiriama didelė reikšmė. Balandžio 3 d. į Londoną atvykęs Lenkijos užsienių reikalų ministras Beckas tariasi su Didžiąja Britanija šiais trimis svarbiausiais klausimais: 1) nusistatymas Sovietų Sąjungos atžvilgiu ir Sovietų Sąjungos laikymasis konflikto atveju. 2) Didžiosios Britanijos nusistatymas Rumunijos atžvilgiu. 3) Lenkijos santykiai su savo šiaurės ir pietų kaimynais. Nurodoma, kad Didžioji Britanija ir taikos metu yra nusistačiusi Lenkijos dispozicijai pavesti tam tikrą laivų skaičių, šis Chamberlaino nusistatymas yra ryžtingas ir aiškus. Pasizadėjimai yra dideli, tačiau jų reikėję. Reikia pasiryžti ir numatyti kariuomenės plataus masto pasipriešinimą Europoje.

Taigi viskas pareis nuo Becko kelionės rezultatų Londono. Atrodo, kad karas Europoje bus neišvengiamas, jei tik Vokietija puls kurią kitą valstybę.

VOKIETIJA NEPAKĖSIANTI JOKIO APSUPIMO. Po Hitlerio kalbos Vokietija, o ypač reicho sostinė, pergyvena rimtą momentą. Atrodo, kad Vokietija ir Anglija stėja į atvirą kovą. Vokietija jokių būdu nepakęš Anglijos organizuojamo apsupimo. Nors ir netiesioginiai, Hitleris savo kalboje griežtai įspėjęs Lenkiją dėl jos prisidėjimo prie rengiamo plano pasipriešinti visiems Vokietijos žygiams. Vokietija nepasiduosianti jokiems bauginimams. Vokietijos Lenkijos santykiai tebėra įtempti. Balandžio 3 d. atstovų rūmuose Chamberlainas savo kalboje pažymėjo, kad Anglija niekam negrasina, o tiktai budi taikos sargyboje.

MOKYKLAI IR KARIUOMENĖ

TOLIAU NĖ ŽINGSNIO

Vėjuotas pavasario rytmetis.

Tolumoje iš neaiškios rytmečio pilkumos išsineria ir vis ryškėja laukai, medžiai, namai...

Nebylios ir pilkos voros su šalmais ir kuprinėmis slenka lėtai iš beržyno, kuris jau kvepia pavasariu, ir niūrina laukais tolyn... Užpakaly jų iškyla naujos — tokios pat — ir vėl nunyra laukais...

Pagaliau, kai pasiekia upelio krantus, už kurių išsitiesia, it didžiulė paklodė, lyguma, voros sustoja, tvarkosi. Ir visur tylu, slėpinga, tik vėjas atneša iš pelkių bundančių pempių garsus...

Priekin nuslenka, it šmėklos, žvalgų porelės ir greitai dingsta lygumoje guliniuose vienkiesiuose.

Naujoje pozicijoje paskubomis įrengiami kulkosvaidžių lizdai, maskuojama. Užpakaly parengiami automatiniai pabūklai ir minosvaidžiai. Kai kur girdėti trumpi, aiškūs įsakymai.

Paskum viskas nutyla.

Diena vis labiau brėkšta. Tolumoje už šilo pasirodo pašvaistė, ir saulė, lyg didžiulis prožektorius, kopia virš medžių.

Į orą pakyla vyturėliai, sustingsta ir skamba it varpeliai. Vėjas nutyla, ir pempių klykavimas girdėti daug aiškiau...

Iš dabar matomų sodybų driekiasi dūmai ir vingiuoja į slėnį. Kai kur telkšo baliukės ir saulės spinduliuose spindi it sidabras.

Laukai labai kvepia arimais ir beržais...

Staiga iš prieky esančio vienkiemio žvalgai rodo sutartiniais ženklais, kad pastebėta priešas. Daug priešų. Pėstininkų.

Ši žinia nuvilnija per poziciją. Ateina įsakymas pasirengti ugniai ir nesitraukti iki atskiro parėdymo.

Žvalgai dar kartą praneša apie priešą ir traukiasi iš vienkiemio...

Kairiam sparne staiga suklega kulkosvaidžiai ir šautuvai. Girdėti komandos...

Mes tolumoje matom atslenkantį priešą, kuris valandėlei nuo netikėtos ugnies sumišta, pakrinka, bet tuojau susitvarko ir vilnimi puola...

Ugnis atidengiama visu frontu. Lyg garniai klebena kulkosvaidžiai, sėja mirtį šautuvai...

Bet priešas puola ir puola. Jo jėgos didesnės. Mes ilgiau nebegalime. Uždavinyš atliktas: mes priešą su laikėme tiek, kad mūsų užpakaly pagrindinės pozicijos galėjo tinkamai pasiruošti.

Iš kuopos vado būstinės pasirodo žalia vėliavėlė — ženklas trauktis.

Ir mes traukiamės. Tvarkingai. Iš kairiojo sparno. Kulkosvaidžių būrys lieka pridengti atsitraukimą...

Neriname pro vienkiemius, pro krūmus, kažkoki paukščiai slapstosi mūsų pabaidyti. Draugas įpuola į

V E L Y K O S

VIKTORIJA MILAŠEVIČIUTĖ

Prisikėlimas! Orkestras ir chorai sulinguoja,
Minios žmonių pakilę giesmes gieda;
Mirtis numirusi! Vien Aleliuja, Aleliuja...
Ir aš matau, kaip daugelio veidais džiaugsminga ašara nurieda.

Velykos šiandien! Ir tuomet Velykos —
Ak, kaip aš ryškiai vėl matau anas.
Prieš dvidešimtvejį metus griuvėsiuos tėviškė palikus
Velykas šventė kruvinas.

vandenį, bet tuojau pat išlipa ir dar sparčiau bėga. Gyvybė brangesnė už mirtį. O gyvi nieks priešui nenori pasiduoti...

Prisiartiname prie beržyno.

Čia mūsų pagrindinės pozicijos. Čia mūsų galingosios jėgos. Ir čia mes kausimės...

Paskubomis tvarkomės. Susiliegame su savo broliais — tokiais pat pilkais, kaip ir mes — giliai kvėpuojame ir laukiame.

Iš vyriausiojo štabo ateina įsakymas: „Laikytis! Nors tektų mirti iki paskutinio! Mūsų rankose Tėvynės laisvė!..“

Ir mes kiekvienas prisiekiame nesitraukti. Širdis taip neramiai plaka, kartu jauti, kaip sprogsta pavasaris, kvepia žemė ir beržai... kaip vyturėliai skamba!..

Jau matyti priešų siluetai. Rankos instinktyviai spaudžia ginklus ir laukia įsakymo. Paskutinio įsakymo apginti laisvei ir gyvenimui!

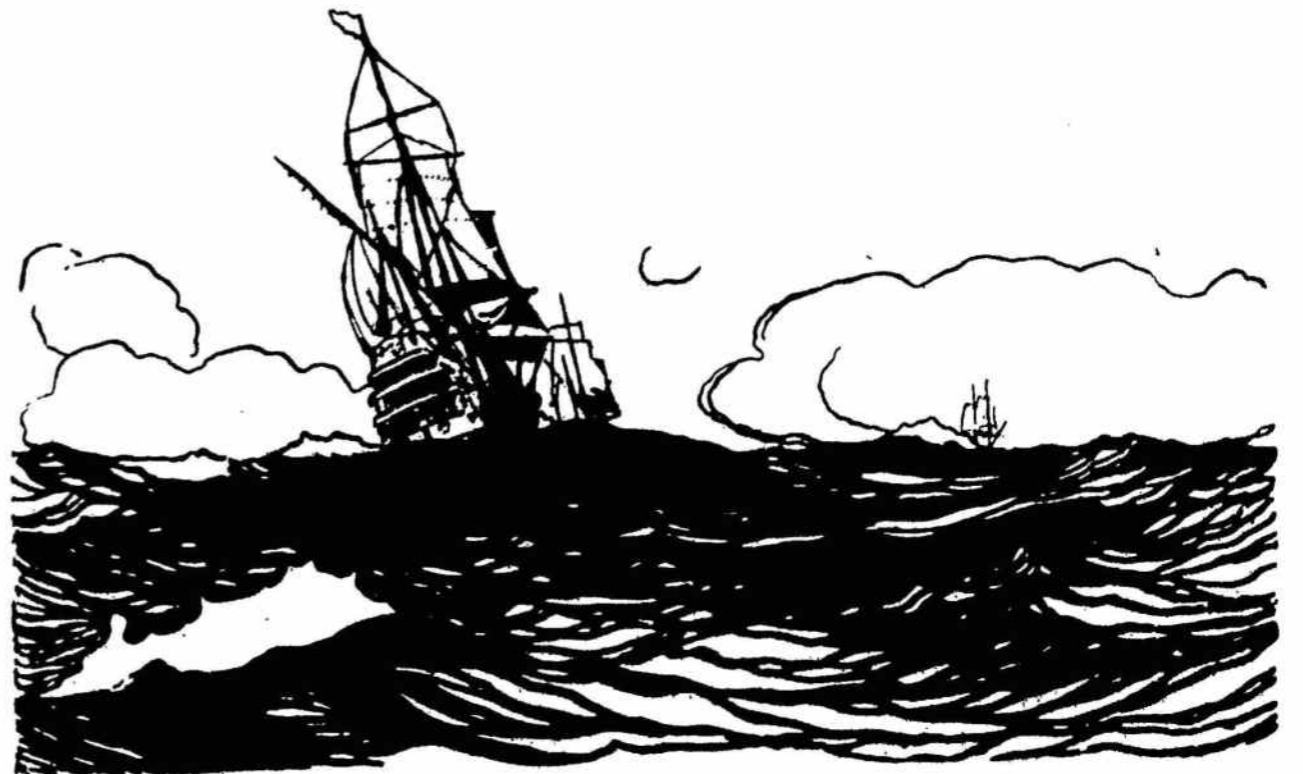
— Bet...

Suskamba trimitai, ir... mes kylame.

— Susitvarkyt! — girdėti komandos, ir mes pilni džiaugsmo ir laimės, kad be kraujo ir mirties baigiame „žūtbutinę“ kovą...

Tai buvo tik stabdomųjų kautynių pratimas...

Kai mes grįžtame namo, sveikina mus įdienojusi saulė ir varnėnų būreliai...
Jonas Rimas

KARIŪNŲ GRETOS

ASP. ŠIMAITIS

Žalių sodžių kuklioji mergaitė,
Ko prie staklių parymai jauna?
Kodėl skausmą akyse išskaitė
Žvalaus veido grakšti šypsena?

Drobių raštan juk meilę jaudei.
Mylimasis tuoj žirgu atjos...
Ko tyli pilnu rūpesčio veidu
Ir drebi dėl rytojaus dienos!..

Kraičių skryniose lūkesiai glūdi.
Greit su tulpėm žydėt išsiskleis...
Tik laukai kraujo šauksmo priplūdę,
Ir patrankos žygiuoja keliais...
Neliūdėk! Drąsiai kelkis! Šypsokis!
Ateitis tau — kaip saulė šviesi!
Linksmi paukščiai tau vyšniose suokia,
Vyturėliai — dangaus debesų!

Pažiūrėk! Tai kariūnų ten gretos!
Žingsniai — plienas, o mostai — ugnis!
Gimtais kloniais jau dvidešimt metų
Rieda spindinčio ryžto vilnis!

Šitos rankos, sugaudus trimitui,
Brolius Tėviškės ginti išves!..
Bus gaisrais tamsios naktys nušvitę
Ir mirtis kels baisias vestuves...
Jie — kaip griausmas, sudundęs už girių,
Laisvą šalį tvirtovėm apjuos!
Ir pėdos neužleis — nors ir mirę.
Rytuose, vakaruos, nei pietuos!

Rašyt. Ig. Šeiniui 50 metų

Vienas prieškarinės kartos lietuvių literatūros atstovas rašytojas Ignas Jurkūnas, literatūroje pažįstamas Šeinius slapyvardžiu, balandžio 3 dieną minėjo savo amžiaus penkiasdešimt metų sukaktį.

Ignas Jurkūnas — Šeinius gimė 1889 m. balandžio 3 d. Šeiniūnų km., Gelvonių vals., Ukmergės apsk. Pradinį mokslą ėjo Musninkuose, o aukštesnį — Kaune „Saulės“ kursuose. Vėliau mokėsi Maskvoje Šaniakovskio universitete istorijos-filosofijos fakultete, kur klausė filosofijos, dailės ir literatūros. Baigęs parašė diplominį darbą „Meno filosofija“, bet neteko fakultetui įteikti, nes tautinis darbas 1915 m. iškviatė Švedijon. Čia jis dirbo Lietuvių Draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti komitete ir kartu Stokholmo universitete studijavo literatūrą. Be to, su dabartiniu mūsų ministru Amerikai, J. Aukštuoliu, dirbo Stokholme prie Švedų-Lietuvių Komiteto. Gyvendamas šveduose, plačiai informavo švedų spaudą apie Lietuvą įvairiais nepriklausomybės klausimais. Vėliau buvo paskirtas Kopenhagon Lietuvių Telegramos agentūros direktoriumi.

Ilgą laiką buvo mūsų ministru Švedijai. Grįžęs į Lietuvą vertėsi spaudos darbu, redaguodamas „Lietuvos Aidą“, o pastaruoju laiku buvo Klaipėdos gubernatūros spaudos referentu. Tačiau svarbiausi darbai literatūroje.

Spaudoje pasirodė 1910 m. novele „Eudekos sapnu“, žurnale „Aušrinėj“. Vėliau ima rodytis dažniau. Vienas didesnis pirmųjų veikalų „Vasaros vaisės“. Dar šveduose išėjo prozinės lyrikos rinkinys „Natt och Soll“ (Naktis ir saulė), kurį švedų spauda gražiai įvertino. Paminėtinos knygos: „Kuprelis“, „Bangos siaučia“, „Nakties žiburiai“, „Immerselbe atsijaunina“, „Tėviškės padangėje“ ir kt. Jo pasakojimai įdomūs, gyvi ir nuotaikingi, nuoširdūs. Jo kūryba einama mokyklose. Įžymų mūsų rašytoją sveikiname ir linkime sėkmingos kūrybos.

Jn. Vaidelys

KAUNO JĖZUITŲ GIMNAZIJA

Suorganizuotas ir paskelbtas Ginklų Fondo vajas

III. 31 gimnazijoje paskelbtas ginklų fondo vajas. Po ilgosios pertraukos mokytojams, g-jos ir pradžios mokyklos mokiniams susirinkus į salę, T. Rektorius pabrėžė, kad ši vaju sumanė, skelbia ir vykdys patys mokiniai ir pažadėjo

šias jų sveikintinas pastangas remti. Karių atstovas kar. rengimo instr. ltn. J. Monkevičius pasveikino šią gražią mokinių iniciatyvą ir kvietė kartu su kariais saugoti brangiąją laisvę.

Vajus vykdomas taip: iškabinta speciali plakatais puošiama dėžės formos lenta. Joje yra plyšeliai įdėti pinigams kiekvienai klasei atskirai. Kiekvienos savaitės gale skelbiama, kuri klasė daugiausia surinko ir laimėjo pirmąją vietą. Be to, kiekviena klasė išrinko po mokinį, kuris rūpinasi, kad jo klasės kiti nepralenktų. Lentos papuošimai keičiami irgi kas savaitę.

Vajus vyksta gana sėkmingai. Per vieną dieną surinkta 75,03 Lt. Daugiausia sudėjo trečioji klasė, vadovaujama Morkūno. Po atostogų vajas bus tęsiamas toliau. Baigti numatoma V. 15. Vajaus komisiją sudaro: Rukas (Ia), Kodėlka (Ib), Norkus (IIa), Morkūnas (III), Mažukna (Vb), G. Seibutis (Va), Kundrotas (VIb), Karalikas (VIa), Jučas (VII) ir Lapinas, Šimkūnas, M. Narbutas (visi VIII).

St. Šimkūnas

KAUNO M. PEČKAUSKAITĖS GIMNAZIJA

Gavome šautuvus

V ir VI kl. mokiniai gavo šautuvus. Gavus šautuvus susidomėjimas karinio rengimo pamokomis dar labiau pakilo. Mokiniai laukia, kada galės pašaudyt.

Karinė spauda mokinių yra labai mėgiama. Daug kas užsiprenumeravę „Kari“.

Karinį rengimą dėsto ltn. P. Butkus.

G. M.

PIKELIAI AUKOJA GINKLŲ FONDUI

Pikelių pradžios mokykla sumanė paaugoti Ginklų Fondui. Sužinoję, kad vokiečiai užima Klaipėdos kraštą, VI-tas ir V-tas skyr. — kiekvienas mokins paaugojo po 75 centus. Išėjo 30 Lt. Neatsilieka ir žemesniųjų skyr. mokiniai, ir tie aukodami kiek kas gali. Kiek truks iki 50 Lt., pasižadėjo pridėti mokytoja M. Perednienė.

J. Vanagas, VI skyr. mok.

UKMERGĖ

1 p. pulko orkestro koncertas mokiniams

Atsilygindami už mokinių koncertą, ir kariai mums surošė muzikos valandėlę. 1 p. pulko orkestras išpildė keletą žymiųjų pasaulio muzikų veikalų. Po koncerto įvyko linksmoji dalis, kurioje pasirodė taip pat 1 p. pulko kariai. Ypačingai mokiniams patiko juokdariai.

Tičius

Šaudom

Nors dar žiema ir nepatogios sąlygos, tačiau mes per karinio rengimo pamokas sugulę ant sniego jau pradėdam mokytis taikyti ir ruošti pavasario pratimams.

Tičius

Šaudymo sekcija

Gimnazijoje yra daugybė sekcijų: orinio, krepšinio, šachmatų ir kt. Jų tarpe yra susikūrusi ir šaudymo sekcija. Tačiau kažkodėl ji ligšiol visiškai nepasireiškė.

Tikimasi, kad pavasarį šaudymo sekcija, „atbus“.

Tičius

Visoje Lietuvoje sėkmingas Ginklų Fondo vajas!

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

P. L. P. KARO MOKYKLOS 20 METŲ SUKAKTUVIŲ MINĖJIMAS VALSTYBĖS RADIJOFONE. Šių metų balandžio mėn. 1 d. sukako 20 metų nuo P. L. P. Karo Mokyklos oficialaus atidarymo ir jos pašventinimo. Kadangi pati Karo Mokyklos sukaktuvių minėjimo šventė atidėta rudeniiui, išleidžiant XX kadro kariūnų ir XIV aspirantų laidas, kada mūsų visų nuotaika, baigus mokslo metus, kaip pareiškė buv. Karo Mokyklos viršininkas, ir pati gamta, ir naujų rūmų galutinas baigimas ir išpuošimas prisidės prie mūsų džiaugiesio ir leis tikrai įspūdingai šią garbingą sukaktį paminėti, tai sukaktis trumpai paminėta balandžio 2 d. valstybės radijofone, paskyrus Karo Mokyklai „kariuomenės pusvalandį“. Minėjimo programa pradėta daina „Kovos šuoly“ — Kl. Griauzdės, kurią padainavo Karo Mokyklos choras, pritariant Karo Muziejaus orkestrui. Dirigavo Kl. Griauzdė. Po to Karo Mokyklos dvidešimtmečio proga žodį tarė kariūnų ramovės prižiūrėtojas ltn. J. Sakalauskas. Savo žody jis trumpai nusakė Karo Mokyklos kūrimosi sąlygas, vargingas pirmąsias mokyklos gyvenimo dienas, bet didelį tų laikų kariūnų pasiryžimą, Karo Mokyklos nuopelnus Tėvynei, kuriuos liudija ir 23 garbingai žuvusių Karo Mokyklos auklėtinių pavardės marmurinėse lentose. Po to Karo Muziejaus orkestrui, diriguojamam kapelmeisterio Gladkio, pagriežus maršą, Karo Mokyklos choras padainavo J. Štarkos „Jojau dieną“, Vl. Jukubėno „Nurimk, sesut“ ir Karnavičiaus „Vaikščiojau“. Savo eilėraščių skaitė asp. K. Bradūnas — „Kritusiems“ ir asp. Eug. Matuzevičius — „Tėvui savanoriui“. Po to buvo geriausias minėjimo meninės dalies dalykėlis — suvaidintas kar. psk. P. Rutkausko ir asp. Eug. Matuzevičiaus parašytas radijo vaizdelis „Diena Karo Mokykloje“. Vaizdelio įžangoje pavaizdavus garbingąją Lietuvos senovę, pasiryžėlių laisvės kovas ties širvintais ir Giedraičiais, visai išsamiai ir įtikinamai parodyta Karo Mokyklon iš žaliojo Lietuvos kaimo atėjusio jaunuolio-kariūno darbo diena — nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro, kariūnų užsiėmimai, pamokos klasėse, ginklų rūšys ir jų draugystė ir nuliekamo laiko sunaudojimas kazematuose ir kariūnų ramovėje. Vaizdelin įpintos kariūnų choro dainos, asp. J. Mačio armonikos palydimi kupletai, asp. Simaičio deklamacija, asp. Baltušio okteto padainuotos dainos — „Neprižadėk“ (valsas) ir „Draugai, pakelkime taures“ — visa tai ryškiau parodė, kokia saulėta nuotaika ir kokiais pasiryžimais gyvena kariūnai, ruošdamiesi dideliam vado darbui. Vaizdelis tikrai gražiai nusisekė. Vaizdelį režisavo V. Teatro artistas St. Čaikauskas, dalyvavo kar. psk. P. Rutkauskas (sakytojas) kariūnai — psk. F. Daukantas, psk. J. Motiejūnas, j. psk. V. Liauba, j. psk. B. Paulavičius, j. psk. Z. Storpirtis, Danielius, asp. J. Mačys, asp. Baltušio vadovaujamas oktetas ir Klimavičiaus vedama Karo Mokyklos kapela. Minėjimo programą baigė Karo Mokyklos choras, padainuodamas, pritariant Karo Muziejaus orkestrui, Kuprevičiaus „Dunda, trankosi griautiniai“.

J. Zonys

9. PĖST. L. K. VYTENIO PULKAS. Prasidėjus ginklų vajui, mokomosios kuopos kareiviai gausiai aukoja Ginklų Fondui. Daug kareivių aukoja net visą savo algą, 5 litus, ir daugiau. Mok. Virbickas Mikas paaukojo 15 lt., mok. Tubelevičius Lionginas 15 lt., j. psk. Rainys Kazys 10 lt., j. psk. Kankevičius Petras 5 lt., mok. Drauginis Petras 10 lt., k. k. Jučas Vytautas 5 lt., mok. Diringis Stasys 5 lt., mok. Bieliūnas Juozas 5 lt., mok. Naujalis Juozas 5 lt., mok. Maceina Antanas 5 lt., mok. Janavičius Kazys 5 lt., ir daug karių aukojo po 3 lt., 2 lt. ir mažesniais sumomis. Per vieną vakarą suaukojo 207 lt. 70 ct. Be to, aukojama ir toliau. **D-ka**

2. ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. Balandžio 2 d. pulko jojimo aikštėje buvo suruoštos pirmosios šiais metais pulko karių šeimyniškos tarpusavio raitųjų sporto rungtynės. Pirmame karininkų A kategorijos užjojime I-ją vietą laimėjo ltn. Lukauskas su arkliu „Matomas“, nugalėdamas 600 m distanciją su 9 kliūtimis iki 1,25 m aukščio ir iki 3 m pločio per 1 min. 5 sekundes, II-ją vietą — ltn. Šperbelis su kum. „Nerš-

tupė“, įvykdydamas tas pačias sąlygas per 1 min. 6 sekundes ir III-ją vietą — ltn. Valys su arkliu „Orkestras“ per 1 min. 9 sekundes.

Antrame karininkų B kategorijos užjojime I-ją vietą laimėjo ltn. Šperbelis su arkliu „Javas“, nugalėdamas tą pačią distanciją su 9 kliūtimis iki 1,2 m aukščio ir iki 2,5 m pločio per 1 min. 7 sekundes, II-ją vietą — ltn. Kukta su kum. „Gavenia“, įvykdydamas tas pačias sąlygas per 1 min. 11 sekundžių ir III-ją vietą — ltn. Kuzmickas su arkliu „Saidokas“ per 1 min. 15 sekundžių.

Pirmame likt. puskarininkų A kategorijos užjojime I-ją vietą laimėjo psk. Plukis su kum. „Omega“, nugalėdamas 600 m distanciją su 9 kliūtimis iki 1.15 m aukščio ir iki 3 m pločio per 1 min. 4 sekundes, II-ją vietą — taip pat psk. Plukis su kum. „Narsuolė“, įvykdydamas tas pačias sąlygas per 1 min. 5 sekundes ir III-ją vietą — psk. Dubovikas su kum. „Nuotrauka“ per 1 min. 7 sekundes.

Antrame likt. puskarininkų B kategorijos užjojime I-ją vietą laimėjo j. psk. Lukoševičius su arkliu „Riestainis“, nugalėdamas tą pačią distanciją su 9 kliūtimis iki 1.1 m aukščio ir iki 2,2 m pločio per 1 min. 5 sekundes, II-ją vietą — j. psk. Patašius su arkliu „Nerimas“, įvykdydamas tas pačias sąlygas per 1 min. 8 sekundes ir III-ją vietą — psk. Ostrauskas su arkliu „Nemunėlis“ per 1 min. 11 sekundžių.

Perbėgimų mažiausias greitis 350 m per sekundę. Pastebėtina, kad visų kategorijų užjojimų laimėjusieji pirmąsias vietas arkliai kliūtis nugalėjo be pabaudos taškų.

Psk. St. Gudmonas

LITERATŪROS IR MUZIKOS MENO ŠIUPINYS KĖDAINIŲ ĮGULOS LIKT. PUSKARININKIŲ RAMOVĖJE. Balandžio 2 d. Kėdainių įgulos likt. puskarininkų meno sekcija savo ramovės būstinėse suruošė literatūros ir muzikos meno šiupinį. Atsilankė visi įgulos likt. puskarininkų ramovės nariai su savo šeimomis ir todėl ankštoka ramovės būstinė buvo perpildyta. Minėtos pramogos programoje ši kartą įėjo ir trumputė paskaita apie meno reikšmę, kurią labai įdomiai bei vaizdžiai paskaitė įgulos kapelionas kun. Tarvydis. Po to sekė tolimesnė meninė dalis, būtent: 1) pėst. pulko psk. Narijauskas paskaitė parašytą savo novelę „Kryžiuočiu neprivertė vergauti“, kurioje senosios Lietuvos kanklininkas prieš užpuolimo metu ryžosi geriau mirti, negu būti vergu ir linksminti kryževius; 2) p. Tautavičius solo akordeonui pagriežė keletą vykusių muzikos dalykėlių; 3) pėst. pulko vrs. Šeženis įscenizavo gerokai prajuokinantį ir sąmojingą monologą: „Mano tėvo pasaulėžiūra grįžus iš turgaus“; 4) psk. Narijauskas paskaitė savo ir, be to, psk. Paulavičiaus ir Vaičiulio parašytų karinių eilėraščių; 5) vietos darbininkų kultūrinio klubo stygų orkestras, pėst. pulko likt. j. psk. kand. Balkaičio vadovaujamas, darniai sudarė koncertinę dalį, sugrieždami „Šuberto serenadą“, Tosti „Sugrižk į Sorento“, Jonušo sukomponuotą valsą ir pagaliau visiems žinomų bei populiarių lietuviškų dainelių popuri (rinkinį). **St.**

KARO AVIACIJA. Kovo 27 d. karo aviacijos liktiniam puskarininkiam ramovės salėje dr. Ivinskis skaitė paskaitą: „Santykiai su lenkais istorijos šviesoje“. Paskaita puskarininkiai gyvai domėjosi. Dr. Ivinskiui savo ir puskarininkų vardu už paskaitą iš anksto padėkojo puskarininkų ramovės valdybos pirmininkas mjr. Vaičius.

Pasibaigė puskarininkų šachmatų turnyrai. Pirmasis turnyras, susidedęs iš 19 žaidėjų, buvo treniruotės pobūdžio (be dovanų skirstymo), kurį geriausiai sužaidė: I vieta psk. Radžiūnas, II — psk. Mažeikis ir III plk. Breikys. Tolimesniems turnyrams iš viso 19 žmonių buvo sudarytos grupės: 10 geresniųjų žaidėjų — I grupei ir 9 likusieji — II-rai. Pravedus pirmos grupės turnyrą, laimėjusiems pirmąsias vietas bus paskirtos dovanos iš aviacijos štabo ekonominių sumų. Tačiau tas turnyras įvyks tik rudenį.

Dabar buvo prarastas II-sios grupės turnyras. Pirmąją vietą laimėjo j. psk. Rimkevičius, antrąją — j. psk. Valen-

tukonis ir trečiąją — psk. Urmonas. Jiems psk. Radžiūnas paskirstė savo asmenišką dovaną knygomis, iš viso 15 knygų.

Pažymėtina, kad psk. Radžiūnas šachmatininkams ir stalo tenisistams kasmet skiria savo asmenišką dovaną knygomis ar kitkuo. Taip pat ir puskarininkių ramovės bibliotekai dovanuoja 50 knygų. S-

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Balandžio 1 d. visai netikėtai buvo įsteigtas naujas sieninis, gražus ir pilnas jūmoro kariūnų aspirantų kartinis laikraštis „Britva“. Visiems kariams ypačiai gardaus juoko sukelia įžanginis pamokslas, svajonės ir tikrovės, mažoji enciklopedija, viltis, žinios, skelbimai ir kt. Be to, bendradarbių tarpe pasirodė gabus menininkas asp. Alf. Docius. Šiuo laikraščeliu domisi visi rinktinės kariai ir civ. tarnautojai.

Ginklų vajui prasidėjus, rinktinės kariai aukoja kiek kuris išgali. Pažymėtina, kad nemaža atsirado tokių karių, kurie visą savo algą paaukėjo. Pašauktieji pratimams atlikti, išvykdami namon, paaukėjo savo maisto davinį ir kario algą. Kiek kuri kuopa aukoja Ginklų Fondui yra įrašoma į atitinkamą knygą.

Kovo 30 d. r-nės mokomiečiai šaudė iš sunk. kulkosvaidžių. Sąlygas įvykdė beveik visi, o geriausiai šaudė kar. kand. Urnevičius, Adomaitis, j. kar. Danuškevičius ir kt. Teko patirti, kad mokomiečiai paaukėjo apie 117 lt. Ginklų Fondui. Gr. Bal. Brazdžionis

Geriausiai baigę sanitarijos puskarininkių mokyklą: 1) gr. M. Macinskas ir 2) gr. K. Aukštuolis

KARO AVIACIJOS vienos įgulos kariai, gavę algą už kovo mėn., Ginklų Fondui paaukėjo: likt. psk. ir civ. tarn. vienos dienos atlyginimą kiekvienas. Iš tikrosios tarnybos karių daugiausia aukėjo eil. Genškė, t. y. visą savo algą.

Tenka pažymėti, kad eil. Genškė jau kelintą kartą Ginklų Fondui skiria visą savo mėnesinę algą.

Gr. Širmulevičius

7. P. Ž. K. BUTEGEIDŽIO PULKE baigėsi sportinis šaudymas iš pistoletų. Sportinio šaudymo metu pirmąsias penkias vietas laimėjo šie karininkai: kpt. Počebutas, j. ltn. Kriščiūnas, ltn. Bareišis, kpt. Memėnas ir ltn. Sivickis. Puskarininkai: vrš. Ratkevičius, vrš. Ermošenka, psk. Vaitiekūnas, psk. Adomavičius ir vrš. Dyglis.

Balandžio 1 d. tarp visų šių grupių buvo ekipinės rungtynės pulko ekipai sudaryti. Pirmose penkiose vietose šie karininkai: kpt. Počebutas, ltn. Čyvas, j. ltn. Kriščiūnas, ltn. Geštautas ir ltn. Kazakevičius. Puskarininkai: vrš. Ermošenka, vrš. Ratkevičius, vrš. Dyglis, psk. Vaitiekūnas ir psk. Adomaitis. Š.

BUTEGEIDŲ AUKOS GINKLŲ FONDUI. Paskelbus ginklų vajų, 7. PP pulko karininkai suaukėjo 3.969, 75 lt., o pulko liktiniai puskarininkai ir civil. tarnautojai 2.066,50 lt.

Tą pačią dieną ryšių kuopos kariai iš kovo mėn. algos suaukėjo Ginklų Fondui 163,30 lt.

Reikia pažymėti, kad labai gausiai aukėjo atlieką ryšių kuopoje pakartojimus atsarginiai. Nedaug nuo jų atsilikdami aukėjo ir tikrosios tarnybos kareiviai, kurie skyrė po 2, 3 ir net eil. Daukšas paaukėjo visą mėnesinę algą — 5 lt.

A. R.

RYŠIŲ BATALIONAS. Kovo 30 d. ryšių bataliono jauni kareiviai priėmė priesaiką. Grįžus iš bažnyčios, pratimų aikštėje bataliono vadas pasveikino prisiekusius, apibūdindamas kario pareigų svarbą ir atsakingumą. Po to jaunas kareivis

Vaičius, prisiartinęs prie bataliono vadovybės, prabilo, prašydamas bataliono vadą iš telegrafo-telefono kuopos jaunu kareivių priimti du karinius šautuvus. Savo žodyje pažymėjo, kad priesaikos proga šia savo nuoširdžia dovana jauni kareiviai nori pareikšti pasiryžimą ginklu įgyta laisvę ginklu išsaugoti.

Šautuvų buožių šone pritvirtintose sidabrinėse lentelėse įrašyta: „Ryšių b-no t. t. kuopai. Jaunų kareivių priesaikos proga. 1939. III. 30.“ V-

VILKAVIŠKIO ĮGULA. Vieno bataliono kareiviai, gavę algas už kovo mėnesį, suaukėjo Ginklų Fondui 31 litą. Daugiausia aukėjo gr. Stabingis Vladas (3 litus).

KARO AVIACIJOS MOKYKLA. Mokyklos kadro karininkai, liktiniai puskarininkai, civiliniai tarnautojai, mokiniai mechanikai ir mokiniai lakūnai ginklų vajaus proga kiekvienas pagal savo išgales skyrė tam tikrą sumą pinigų Ginklų Fondui.

Viso suaukota 4.683,25 litų. Teko patirti, kad ir kiti karo aviacijos daliniai šiam ginklų vajui gausiai aukoja.

Alb. Stanelis

KARO LAIVAS „PREZIDENTAS SMETONA“ IŠVYKO Į LIEPOJŲ. Kovo 29 d. karo laivas „Prezidentas Smetona“ atvyko į Liepojos uostą, kur atliks eilinį pavasario remontą prieš vasaros plaukiojimus. Vietos karinės jūrų vadovybės ir lietuviškosios visuomenės atstovai labai nuoširdžiai sutiko laivą.

II. PĖST. DIVIZIJOS ŠTABAS. Kovo 30 d. įvyko liktinių puskarininkių ir civilių tarnautojų susirinkimas, kuriame nutarta prisidėti prie ginklų vajaus ir Klaipėdos krašto pabėgėlių šelpimo. Kiekvienas puskarininkis ir civ. tarnautojas aukoja Ginklų Fondui savo vienos dienos uždarbį, o Klaipėdos krašto pabėgėliams 1% mėnesinės algos.

A. Polekauskas

AUTO RINKTINĖ. Kovo 29 d. rinktinės jauni kareiviai prisiekė. Išsirikiavę jaunuoliai, savo mokytojų-vadų vedami ir orkestro lydimi, nužygiavo įgulos bažnyčion. Čia išklause pamaldas ir kapeliono Dr. Česaičio itin nuoširdų ir gražų pamokslą.

Grįžus iš bažnyčios, dalies aikštėje rinktinės vadas plk. ltn. Babickas pasveikino prisiekusius eilinio laipsniu, primindamas gyvenamojo momento svarbą, reikalą būti visiems vieningiems, nepasiduoti nusiminimui, bet pasitikėti savo Tautos Vadu ir vyriausybe, žiūrėti į ateitį drąsiai ir su viltimi. Z.

9. PĖST. L. K. VYTENIO PULKAS. Kovo 21 d. mirtis išplėšė iš mūsų tarpo ūkio kuopos eilinį žemaitaitį Petrą. A. a. eil. Žemaitaitis buvo kilęs nuo Kalvarijos. Kariuomenėn buvo pašauktas 1937 m. lapkričio 1 d. Tarnyboje buvo sumanus, drausmingas ir darbštus, gerai sugyveno su draugais ir buvo jų mylimas dėl savo gero, kaip kariui pridera, būdo.

Parvežant velionį iš karo ligoninės, nuvyko pasitikti garbės sargyba, pulko orkestras, karininkai ir kareiviai. Namiškiai išsivežė velionį į namus. Išlydint velionį iš miesto, salvėmis atsisveikino kariai su savo karo tarnybos broliu. Keturį jo draugai palydėjo velionį net į namus.

Marijampolės miesto krepšinio pirmenybėse vytenėnai lengvai nugalėjo „Šaulį“ 28:18 (18:5).

Kovo 22 d. vytenėnai susitiko su R. J. V. Berniukų g-jos k-da. Rungtynės pasibaigė g-jos laimėjimu 18:14 (13:5). Nors jėgos buvo lygios, bet gimnazijai sekėsi geriau mėtyti.

Ošė

PRIEŠLĖKTUVININKŲ AUKOS. Priešlėktuvinės apsaugos rinktinės kariai paaukėjo Ginklų Fondui: Karininkai iš kovo mėnesio pagrindinės algos 980,37 lt., liktiniai puskarininkai ir jų viet. civil. tarnautojai 558,80 lt., būtinos tarnybos kariai ir pašaukti karo pratimų atsargos kariai, vykdami namo, 464,50 lt.

Klaipėdiškiams pabėgėliams šelpti paaukėjo: Karininkai — 197 lit, Karininkų Ramovė — 100 lt.

A. Matekonis

Aukokime klaipėdiečiams!

PANEVĖŽIO ĮGULOS ŠACHMATININKAI. Panevėžio įgulos liktiniai puskarininkiai kovo 26 d. buvo nuvykę į Ukmergę ir ten žaidė draugiškas šachmatų rungtynes su Ukmergės įgulos liktiniais puskarininkiais šachmatininkais. Laimėjo 14:6 Panevėžio įgulos liktiniai puskarininkiai.

S. j. psk. Pajeda

P. L. P. KARO MOKYKLOS ESKADRONAS. Kovo 27 d. eskadrono kareiviai suaukojo vienam karabinui nupirkti. Pažymėtina, kad eskadronas yra negausingas ir kad pinigai buvo suaukoti per vieną valandą po kariuomenės vado kalbos.

Viso mėnesio algą aukojo: j. psk. Žiugzda Viktoras, eil. Motuzas, Klemas ir Ankudavičius; j. psk. Morkūnas — 5 lt., j. psk. Mureika — 4 lt., gr. Mačėnas — 3 lt., eil. Drazdauskas — 3 lt. ir visi kiti mažesniais sumomis. Karabinas bus įteiktas pačiam eskadronui.

Vrš. Rimkūnas

GINKLŲ VAJAUS PROGA KURIAMOS NAUJOS TRADICIJOS. 9. pėst. L. K. Vytenio pulko likt. puskarininkiai ir civ. t. įvykusiame ginklų vajaus reikalu balandžio 1 d. susirinkime kiekvienas aukojo Ginklų Fondui po 1 dienos uždarbį ir nutarė šešis mėnesius aukoti po 1% nuo gaunamos pagrindinės algos.

Be to, buvo iškeltas sumanymas peržiūrėti mūsų pasenusias ir gyvenimui mažai tinkamas, o neretai ir labai žalingas, tradicijas, kurios iki šiol būdavo daugiau ar mažiau vykdomos ir kurias dabartiniu laiku tektų iš pagrindų peržiūrėti ir reformuoti.

Nuo šio ginklų vajaus 9. PP. liktiniai ir civ. t. nutarė: tautinių ir bažnytinių švenčių, vestuvių, krikštynų, vardinių, sukaktuvių ir kitomis progomis mažiau išleisti svaigalams, o vietoj to aukoti tam tikrą sumą Ginklų Fondui, įrašant į tam tikslui skirtą knygą, kurią netrukus įsigysime ir nuo šiol bus puskarininkių ramovėje.

Tai bus pirmas žingsnis, kuriant mūsų naujas tradicijas.

Psk. Striupaitis

8. PĖST. PULKAS. Praėjusių metų Įsak. Kariuom. Nr. 81 § 1 tarp kitko pasakyta: „Be to, pačioms kariuomenės dalims savo iniciatyva rasti dar kitų būdų, kad jų dalies pasižymėjusių ar žuvusių kovotojų dvasia amžinai primintų pirmtakūnų nuveiktus darbus...“

Vykdamas šį įsakymą, 8. pėst. pulko švietimo vadovo kun. Balandžio rūpesčiu paruoštas pulke apdovanotųjų Vyčio kryžiumi kavalierių sąrašas, kuris, kaip ir žuvusiųjų sąrašas, bus iškabintas dalinių kazematuose. Šie sąrašai tikrai primins pirmuosius mūsų kariuomenės didvyrius.

Pats apdovanotųjų sąrašas meniškai pagamintas. Sąrašo viršuje Vyčio kryžius ažuolo vainike, per kurį permesta kryžiaus juostelė. Sąrašo kampuose lygiagrečiai su kryžiumi Gedimino stulpai. Apačioje kaspinas, kuriame toks užrašas: „8-to pėst. K. K. Vaidoto pulko karių, už pasižymėjimus kautynėse apdovanotų Vyčio Kryžiumi, sąrašas“. Žemiau seka pavardės.

Sąrašo originalo darbą atliko tikrosios tarnybos karys menininkas grandinis Sinkevičius.

Iš originalo ant šviesoraščio popieriaus bus nuimti nuorašai, vėliau įremuoti ir išdalinti daliniams.

Vrš. L. Griškevičius

5. PĖST. D. L. K. KĖSTUČIO PULKO 5. KUOPOS KARIŪNINKAI, liktiniai puskarininkiai ir kareiviai kovo 31 d., išmokant algas, bendromis jėgomis sudėjo ir paaukojo Ginklų Fondui 48 lt. ir 50 ct.

Pažymėtina, kad kareiviai, gaudami mėnesinį atlyginimą 5 lt., mielai aukojo kas litą, kas 50 ct. Be to, daugumas kuopos kareivių pareiškė, kad ir ateityje, mokant algas, auksią Ginklų Fondui bent po kelias dešimtis centų.

Viršila Dumčius

PRIEŠLĖKTUVINĖ — AUTO RINKTINĖ 15:11. Balandžio 2 d. priešlėktuvinės aps. r-nės krepšinio aikštelėje buvo sužaistos draugiškos krepšinio rungtynės tarp priešlėktuvinės apsaugos rinktinės ir auto rinktinės komandų. Rungtynes laimėjo priešlėktuvininkai 15:11 (7:2).

Psk. Mažrimas

PRIEŠLĖKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. 1-mos zenitinės baterijos atsarginiai, atlikę pakartotinius karo pratimus ir balandžio 1 d. išvykdami namon, gautą pusės mėnesio algą paaukojo vardiniam šautuvui pirkti. Neužtekus suaukotų algos pinigų, daugelis dar aukojo daugiau, o ats. j. psk. Mačys Stasys paaukojo 23,50 lt. Už suaukotus pinigus tuojuo buvo nupirktas šautuvas su įrašu: „Tėvynės aukurai

išsaugoti“ ir tą pačią dieną prieš išvykdami įteikė baterijos vadui majorui Vegneriui.

Be to, šios baterijos kareiviai turi įsivedę gražią tradiciją. Kiekvieno atskiro ėmimo kariai per visą tarnybos laiką kiekvieną mėnesį dalį gautos algos aukojo vardiniam šautuvui pirkti. Taigi kiekvieno atskiro šaukimo kariai nuperka po vieną vardinį šautuvą su atitinkamu įrašu.

Psk. Bliudnikas

TRAKŲ KOMENDANTŪROS 20 M. 1919 m. balandžio 2 d. Kaišiadoryse įsisteigė komendantūra, vardu „Atskira komendantūra“. Pirmasis komendantas buvo paskirtas kar. J. Kundrotas. Įsisteigusiai ir vos pradedančiai gyventi „Atskirai komendantūrai“ iš pat pirmųjų valandų teko didelė ir atsakinga pareiga. Teko kovoti su įvairiais priešais. Ir iš tiesų, būseną buvo sunki: iš vienos pusės priešinosi bolševikai, iš kitos lenkai, o viduryje šeimininkavo vokiečiai. Prie komendantūros tuo metu buvo kuopa kareivių, kuriems teko malšinti priešvalstybinį gaivalą, neleisti priešui terioti kraštą, palaikyti viduje tvarką. Viskas buvo atliekama tikru džiaugsmu, energija ir pilnu pasisekimu. 1919—1920 m. kovose buvo ir aukų: komendantūros 15 kareivių žuvo ir keletas buvo sužeistų.

1919 m. gegužės 8 d. „Atskira komendantūra“ vyriausybės įsakymu pavadinta „Kaišiadorių komendantūra“.

1920 m. rugsėjo 11 d. komendantūra perkelia savo buveinę į Trakus. Deja, neilgai jai teko ten būti, nes po 1920 m. spalio 9 d. jau turėjo persikelti atgal į Kaišiadoris, kur ir dabar tebėra. Dabartinis Trakų komendantas yra plk. ltn. V. Žutautas.

R. K.

KĖSTUTENŲ BLAIVYBĖS DIENA. Balandžio 2 d. pulko salėje įvyko L. B. S-gos surengtas blaivybės dienos minėjimas. Kalbą pasakė L. B. S-gos atstovas M. Nakutis. Po to buvo labai įdomi meninės dalies programa, kurioje atlikta: 1) P. Gruodžio veikalas „Lietuvos žemė“, 2) P. Gruodis pasakojo savo linksmus pergyvenimus, 3) L. B. S-gos vyrų kvartetas padainavo gražių dainų, 4) Linksmųjų brolių blaivininkų nupasakojimai ir dainos, 5) Žavingos čigonų choro dainos, 6) Įvairūs kupletai, atlikti kupletisto M. Remeišos.

Gr. L. Kančauskas

PARUOŠTAS ŽEMEI ĮGYTI ĮSTATYMAS. Kadangi žemė valstybei ir tautai turi ypatingos reikšmės, tai siekiama jos įsigijimą taip sutvarkyti, kad ji neatitektų į tų rankas, kurie daugumoje jos nedirbs, versdamiesi išnuomavimais ir tuo, mažai ją kultūrinami, neš kraštui žalos. Siekiama, kad kiekvienam žemės ūkio žemės įsigijimui turi būti gautas žemės ūkio ministro leidimas. Be leidimo įgyja žemę savivaldybės, valstybė, žemės Bankas, už skolą, vedybomis ir panašiai. Be to, ir šiais atvejais bus smulkesnių nuostatų.

STEIGIAMA ŪKIO TARYBA. Ministrų Taryba kovo 30 d. svarstė Ūkio Tarybos steigimo klausimą ir nutarė pavesti finansų ministrai paruošti atitinkamą projektą. Ūkio Taryba organizuojama ekonominiams ir finansiniams uždaviniams spręsti, kurių naujai iškyla su Klaipėdos netekimu.

SUORGANIZUOTOS NAUJOS MUITINĖS. Klaipėdos kraštą prijungus prie Vokietijos, laikinai sustojo ir mūsų prekybinis judėjimas per Klaipėdą. Visos ten buvusios Lietuvos muitinės nustojo veikusios. Jų vietoje skubiai pradėta organizuoti naujas muitines naujame pasienyje. Klaipėdos uosto ir geležinkelio muitinės perkliamos į Kretingą ir prie šios muitinės jau suorganizuoti Palangos, Bajorų ir Butingės pereinamieji punktai.

Nidos muitinė perkelta į Aisėnus, šilinkų — į Gargždus, Rusnės — į Naumištį. Čia bus ir pereinamieji punktai: Degučiai, Gardamas ir Inkakliai. Smalininkų ir Viešvilės muitinės perkliamos į Jurbarką. Čia pereinamieji punktai bus Pašvenčiuos ir Paleikių prielaukoj. Vėliau pereinamieji punktai bus ir Sartininkuos, šilinėj ir Plūkšiuos.

RŪPINAMASI KLAIPĖDIŠKIAIS PABĖGĖLIAIS. Daugumas klaipėdiškių lietuvių, atbėgę į D. Lietuvą, atsidūrė labai sunkioje būklėje. Daugelis jų neturi ne tik darbo, bet nei pastogės, nei maisto. Todėl dabartiniu metu jiems sušelpiti visoje Lietuvoje renkamos aukos. Gausiai aukoja įmonės, draugijos ir paskiri asmens.

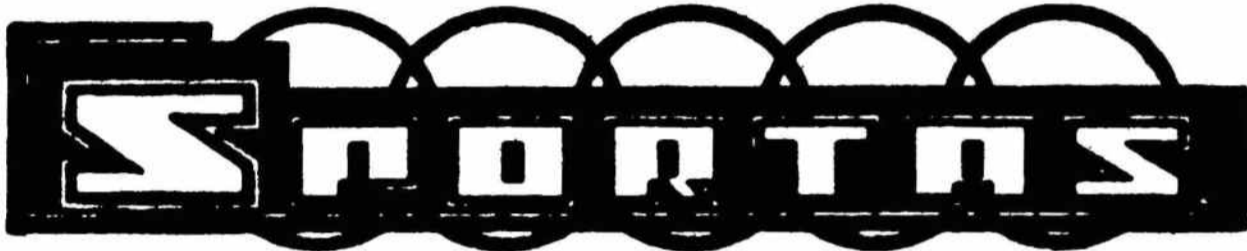
RUOŠIAMAS KAUNO MIESTO PLANAS. Smarkiai augant Kauno miesto statybai ir vis gyvėjant judėjimui, atsirado būtino reikalo sutvarkyti jau apsistačiusius plotus, padaryti būtiniausių statybų ir planuoti naujus kvartalus ir svarbiuosius susisiekimo kelius. Kauno miesto planą rūpinamasi kuo greičiau parengti.

LENKIJOS GYVULIAI MŪSŲ ZOOLOGIJOS SODE. Balandžio 1 d. mūsų zoologijos sodas Kaune sulaukė iš Lenkijos šių gyvulių: zebro, stumbro, elnio, spygliuotosios kiaulės ir kt.

MEDŽIŲ SODINIMO VAJUS. Šiomis dienomis buvo sukviestas organizacijų ir įstaigų atstovų pasitarimas artėjančio medžių sodinimo reikalui. Nutarta visoje Lietuvoje organizuoti medžių sodinimą. Apskirtyse pradės veikti komitetai, kurie vadovaus vajaus darbui valsčiuose, bažnytkaimiuose ir kaimuose. Žemės ūkio Ministerija tam tikslui pagamins gražių plakatų.

STATYBOS KRETINGOJE. Kretingai tapus mūsų vakarų centru, pradėta rūpintis miesto praplėtimu ir aprūpinimu būtiniausiomis įstaigomis. Pirmiausia projektuojama didelė ligoninė su 800—900 lovų. Tikimasi, kad dėl tos statybos susitars savivaldybė, Raudonasis Kryžius ir valstybė. Taip pat rūpinasi ten perkelti buvusią Klaipėdoje Vytauto D. gimnaziją, praplėsti stoties trobesius ir k.

KASMET AUGA ŪKIO GAMINIŲ EKSPORTAS. Nuo metų pradžios iki šio laiko „Pienocentras“ eksportavo 1.777.609 kg sviesto. Pernai per tą patį laiką jo buvo eksportuota 1.580.038 kg. Taip pat daugiau eksportuota ir kiaušinių.

LIETUVA NUGALĖJO LATVIJĄ 27:7 (14:2) IR KAUNAS — RYGĄ 27:9 (10:4). Balandžio 1 ir 2 d. Kaune buvo žaidžiamos dvi tarptautinės moterų krepšinio rungtynės. Pirmąją dieną mūsų moterų krepšinio rinktinė žaidė tarpvalstybines krepšinio rungtynes su Latvijos moterų krepšinio rinktinė. Rungtynes laimėjo Lietuva 27:7 (14:2). Antrąją dieną buvo žaistos moterų tarp miestinės krepšinio rungtynės Kaunas — Ryga, kurias laimėjo Kaunas 27:9 (10:4). Per abi dienas rungtynėmis susidomėjimas buvo didelis, nes žiūrovų buvo prisirinkusi pilna K. K. Rūmų salė. Mūsų moterų šios dvi pergalės rodo jų aukštą krepšinio klasę. Jos ypačiai pasiėmė gera gynimosi taktika, prieš kurią latvės ir staigiomis pasuotėmis ir gera orientacija nieko negalėjo padaryti.

LGSF — ŠŠKOVAS 4:1 (2:1). Balandžio 2 d. Kaune, valstybiniame stadione, buvo draugiškos futbolo rungtynės, kurių pelnas buvo paskirtas Ginklų Fondui ir Klaipėdos pabėgėliams. Pirmame kėlinyje LGSF turėjo didesnę žaidimo persvarą, bet pirmąjį įvartį pelnė ŠŠ Kovas. Antrame kėlinyje žaidimas buvo visai lygus, bet LGSF tikslesniais puolimais rungtynes laimėjo 4:1 (2:1).

LATVIJOS FUTBOLŲ MEISTERIS OLIMPIJA KAUNE. Balandžio 11 ir 12 d. Kaune viešės Latvijos meistris Olimpija ir turės dvi rungtynes: pirmąją dieną su LGSF ir antrąją su rinktinė.

LIETUVOS STALO TENISO PIRMENYBĖS. Balandžio 1 ir 2 d. Kaune buvo Lietuvos stalo teniso pirmenybės, kuriose dalyvavo per 100 stalo tenisininkų. Pirmenybių rungtynėse dalyvavo visų apygardų rinktiniai žaidikai, todėl visos varžybos buvo įtemptos.

Vyrų vieneto nugalėtoju liko ir meistrerio vardą laimėjo Duškis (Makabi), finale nugalėjęs Nikolskį (JSO) 20:22, 21:16, 25:23, 16:21, 22:20. Moterų vieneto nugalėtoja liko ir meistrerio vardą laimėjo Vitartaitė (Panevėžio JSO), finale nugalėjusi Glebavičiūtę (Pan. JSO) 23:21, 21:18. Vyrų dvejetu nugalėtojai liko ir meistrerio vardą laimėjo Variakojis — Nikolskis (JSO), finale įveikę Duškį — Šapirą 21:14, 21:13, 13:21, 21:11. Moterų dvejetu nugalėtojomis liko ir meistrerio vardą laimėjo Vitartaitė — Glebavičiūtė, finale nugalėjusios Paliukevičiūtę — Verbickaitę 13:21, 21:9, 21:7.

Mišraus dvejetu nugalėtojai liko ir meistrerio vardą laimėjo Glebavičiūtė — Variakojis (JSO), finale nugalėję Kurliankaitę — Duškį (Makabi) 21:9, 21:12.

Taškais Lietuvos meistrerio vardą laimėjo JCO, surinkusi 30 taškų; antroje vietoje Makabi su 11 taškų ir trečioje vietoje Kipras su 3 taškais.

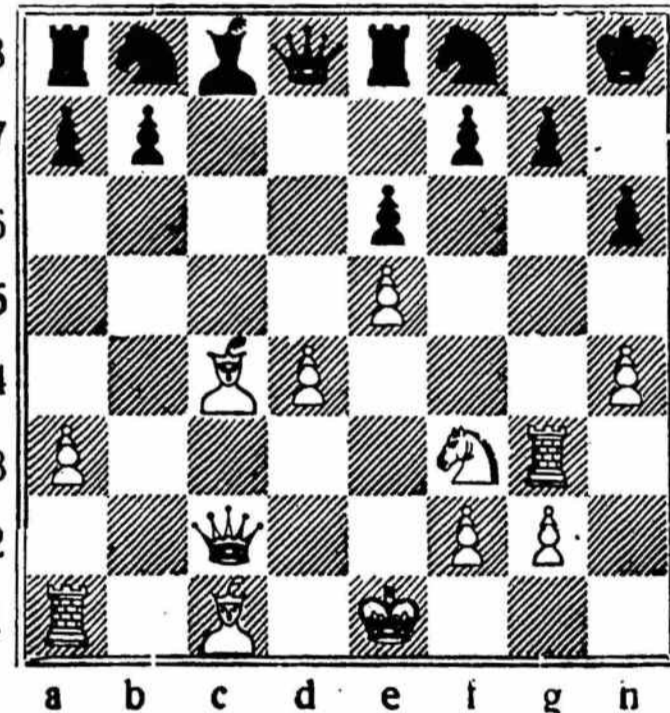
ŠACHMATAI

KAS REIKIA ŽINOTI ŠACHMATŲ TEORIJOJ

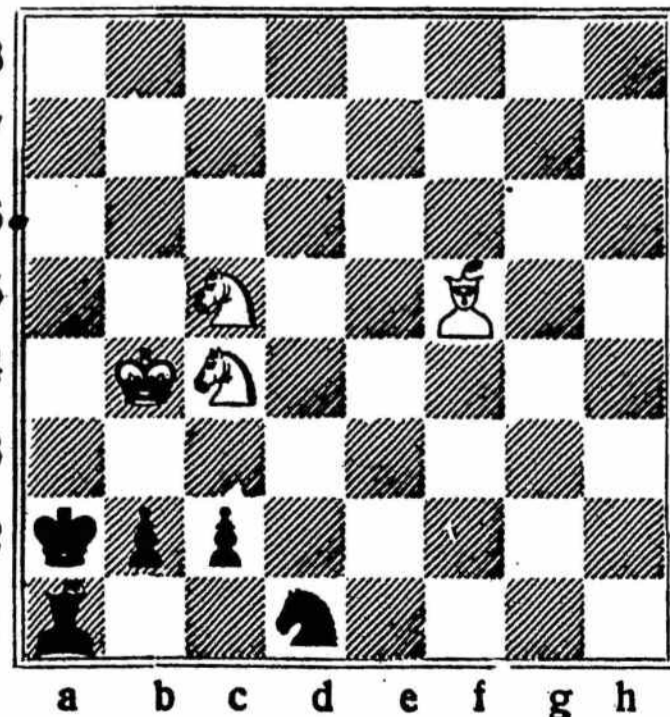
BUDAPEŠTO GAMBITAS. 1. d2—d4 Žg8—f6 2. c2—c4 e7—e5 3. d4:e5 Žf6—g4 4. Rc1—f4 Žb8—c6 5. Žg1—f3 Rf8—b4+ 6. Žb1—d2! (Tik taip, nes po 6. Žb1—c3 Vd8—e7 7. Vd1—d5 Rb4:3+ 8. b2:c3 Ve8—a3! juodieji turi mažiausią lygiąsias ėjimų pakartojimui 9. Vd5—d2 Va3—e7 10. Vd2—d5 Ve7—a3 ir t.t.) 6... Vd8—e7 7. a2—a3 Rb4:d2+ (jei Žc6:e5, tai būtina lošti Žf3:e5, nes po a3:b4?? sektų Že5—d3 matas!) 8. Vd1: d2 Žg4:e5 9. Žf3:e5 Žc6:e5 10. e2—e3. Baltieji turi mažą, bet reikšmingą persvarą. Visiems šachmatininkams patartina į Budapešto gambitą atsakyti tik nurodytu keliu, nes kitaip lošiant baltiesiems nesunku gauti persvarą. Pav.: 4. e2—e4 Žg4:e5 5. f2—f4 Že5—c6! 6. Rc1—e3 Rf8—b4+ ir apie baltųjų persvarą netenka kalbėti.

OLANDIŠKAS APSIGYNYMAS 1. d2—d4 f7—f5 2. c2—c4 e7—e6 3. g2—g3 Žg8—f6 4. Rf1—g2 Rf8—e7 (po 4... Rf8—b4+ 5. Rc1—d2 Rb4:d2+ 6. Vd1:d2 baltieji gauna laisvesnį lošimą 5. Žb1—c3 0—0 6. Žg1—f3 d7—d5! ir partija visiškai išlyginta. Bet juodiesiems šeštame ėjime reikia lošti tik d7—d5. Ėjimas 6... d7—d6 duotų po (6... d7—d6) 7. 0—0 Vd8—e8 8. Vd1—b3 baltiesiems persvarą. Kadangi variantai neduoda jokio pranašumo baltiesiems, tai baltieji turi lošti aštriau, kaip praeitame šimtmečiu buvo pasiūlęs žinomas šachmatininkas Stauntonas. Būtent 1. d2—d4 f7—f5 2. e2—e4! f5:e4 3. Žb1—c3. Žg8—f6 4. Rc1—g5 g7—g6 5. f2—f3! ir baltieji už pėstininką gauna puolimą.

GRAŽI KERESO PARTIJOS PABAIGA. Žemiau pa-duotoji partijos pabaiga vaizduoja puikų Kereso puolimo meną. Matome, kaip jaunas estų didmeisteris moka sumaniai išnaudoti silpną priešininko karaliaus padėtį.

Šioj padėty Keresas (baltieji) pradeda šturmuoti: 1. Rc1:h6! Vd8— a5+ (Po 1... g7:h6 sektų 2. Vc2—d2 Kh8—h7 3. Rc4—d3+ Žf8—g6 4. h4—h5 Be8—g8 5. h5: g6+ f7:g6 6. Ke1—e2 ir po to Ba1—h1) 2. Ke1— e2! g7:h6 3. Vc2—c1 Kh8—h7. (Po 3... Žf8—h7 sektų 4. Vc1:h6 Be8—g8 5. Žf3—g5 ir t.t.) 4. Žf3:g5+! h6:g5 5. Vc1:g5 Žf8—g6 6. h4—h5. Juodieji pasidavė, kadangi po 6... Be8—g8 sektų 7. h5:g6+ Bg8:g6 8. Ba1—h1+ Kh7—g8 9. Vg5—f6 ir tuojaus matas.

UŽDAVINYS Nr. 3

A. Anderssen'o

Balti: Kb4, Rf5, Žc4, Žc5 (4)

Juodi: Ka2, Ra1, Žd1, pėst. b2 ir c2 (5)

Matas trimis ėjimais.

Uždavinio Nr. 2 sprendimas

1. Re8—h5! Kh6:h5
2. Kh8—g7 h7—h6 3. Kg7—f6! Kh5—h4 4. Kf6—g6 matas.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIS Nr. 13 (Vert. 1 tšk.)

(A—B) + (C—D) + (E—F) + (G—H) + (I—K) + (L—M) = X.

A = kario draugas. B = Būtinai mums reikalingas. C = Karas be aukų. D = Romėnų deivė. E = Galvos apsauga. F = Jūros gyvis. G = Ginklas. H = Bailio pajuokimas. I = Senojo Testamento vienas asmenų. K = Plačiai paplitusi šių dienų pramogos vieta. L = šautuvo dalis. M = pirtyje be jo neįmanoma.

X = Kario šarvuotės dalis.

D. K.

VELYKU DRAMA

Ir zuikis Velykoms ruošiasi

„Margučių jau bus!“

Še tau, zuikeli, ir Velykos

Kariai puošia zuikio laimikį

„Pabandysim, kurio stipresnis...“

„Gyvos“ Velykos

KLAUSIMŲ ŽIUPSNELIS

Kl. Dvyliką metų kaip tarnauju kariuomenėje puskarininkiu. Dabar noriu įstoti į Karo Mokyklą. Padaviau prašymą. Bet manęs nepriėmė. Patarkite, kur turiu kreiptis, kad mano prašymas būtų patenkintas?

At. Kreipkitės į pensijų skyrių, ir tamstos prašymas bus patenkintas.

Kl. Prieš kariuomenę turėjau labai gražius plaukus ir ūsus. Jais visi grožėjosi. Atvykus į kariuomenę, man juos visai nukirpo ir aš netekau savo grožio. Kur kreiptis ir kokią atlyginimą aš gausčiau už savo plaukus ir ūsus.

At. Šiuo reikalu tamsta kreipkitės tiesioginiu keliu į tiekimo viršininką. Jis tamstai uždės plaukus ir ūsus tokius, kokių iki šol dar neturėjote.

Kupr. pabirų adv. gr. Žvirblis

Velykinių kautynių pilna uniforma...

VELYKINĖ IŠKYLA IŠ KAREIVINIŲ

Su atostogų liudijimu, su leidžiamuoju rašteliu ir... su asmens ženkle...

Velykų belaukiant

Vyt. Maželio nuotr.

Mes mylime „Kari“...

Iz. Girčio nuotr.

NAUJIEJI LEIDINIAI

MERGAITĖ SU ŽIBUOLKĖM

Tai nėra antraštė kokios novelės ar apyskaitės, o ats. j. ltn. poeto Kazio Keciario-Zupkos eilėraščių rinkinio.

Kazys Zupka anksčiau daugiau buvo pažįstamas mokslo jaunimui, bet pastarieji metai, susirišęs su karine prievole, Karo Mokykla ir kariška periodika, išryškino karinį gyvenimą, drausmę, karius.

K. Zupka gimė Aukštaičiuose, Zatušišio vienkiemy, Vadoklių par., Panevėžio aps. Pradinę mokyklą ėjo vietoje, vidurinę — Ramygaloje ir Raguvoje, o gimnaziją — Panevėžyje. Studijavo humanitarinius mokslus ir 1937 m. baigė. Tais pačiais metais įstojo į Karo Mokyklą, kurią baigė 1938 m. artil. ats. j. leitenanto laipsniu. Ir už sąžiningą ir uolią tarnybą apdovanotas Vytauto Didžiojo ordino III laipsnio medaliu. Dar būdamas aspirantu, dabartinio Krašto

Apsaugos Ministro, tuo metu buvusio Karo Mokyklos viršininko b. gen. Musteikio buvo paskirtas „Kariūno“ redaktoriumi ir šias pareigas ėjo iki šių metų pradžios. Pats žurnalas „Kariūnas“ turiniu pagyvėjo ir stiprių bendradarbių sulaukia. Kurį laiką dirbo „Naujosios Romuvos“ redakcijoje, Lietuvių Kalbos Žodyno Redakcijoje, redagavo žurnalą moksleiviams.

Literatūrinį darbą pradėjo 1929 m. Ir kaip tik šiemet sukako jo literatūrinio darbo dešimtmetis. Pirmasis eilėraščių rinkinys „Žuvėdros bangose“ išėjo 1931 m. Pirmieji bandymai dvelkia žydinčia jaunatve, meile, pavasariu ir žaliu kaimu. Dar stipresnis pasirodė 1935 metais antruoju rinkiniu „Balsas žemei“. Čia jis jau kiek kitoks turiniu, bet nutolęs nuo gimtojo kaimo, artojo ir lauko darbo.

Pernai išėjo trečias eilėraščių rinki-

Broleliui kariui sutikti

Iz. Girčio nuotr.

Ruošiame Velykų stalą

Velykų išvakarės pas mažuosius

Iz. Girčio nuotr.

nys „Mergaitė su žibuoklėmis“. Čia duoda per trisdešimt stiprių eilėraščių. Jau daug kuo skiriasi nuo pirmųjų rinkinių. Daugiausia tai sematika, bet ir forma, stiliumi jis išeina į pirmuosius mūsų lyrikus. Čia jis apdainuoja sugrįžimą į laukus, skaidrią tėviškę, malonią vasarą, putojančią jūrą, laukų valią, pievų upę, net besišypsantią mergaitę ir žiedus, bet greta Tėvynės meilė, laimė ir mūsų didvyrių kovos.

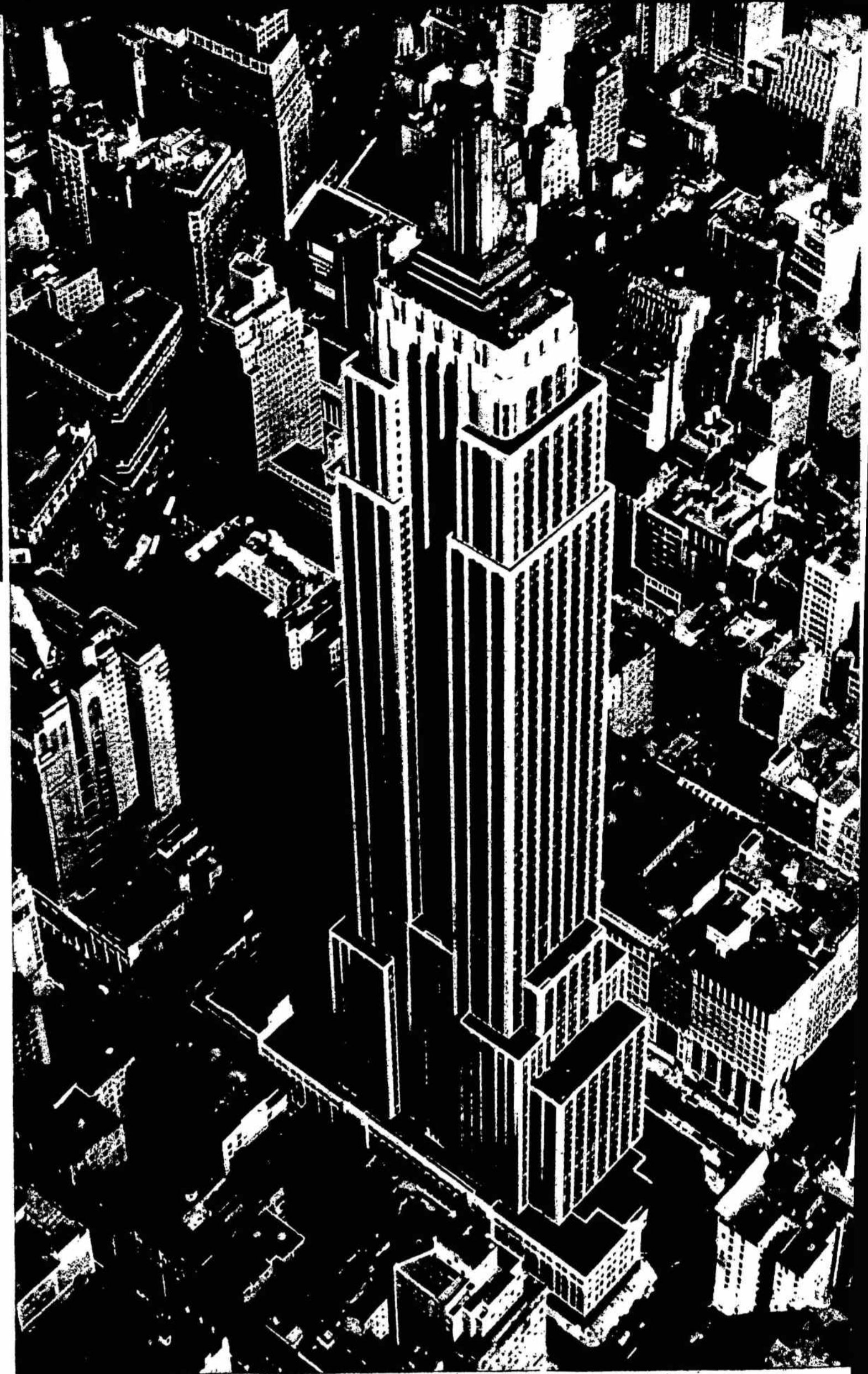
Jis ir čia nuoširdus, gyvas ir vaizdingas. Nesišvaisto žodžiais ar blankumu nesidangsto, bet kupinas gyvenimo ir vilties. Arba prisimena mūsų grįžtančius laivus jūroje:

Tokia saulė buvo Preiloj,
Taip nutvindė kopų krantą,
kad alkiom akim pagailo,
kam prie marių negyventa.
Visą dieną kaimas trūsė,
narstė lino raizgę tankią,
vakare į Nidos pusę
stiprios rankos vairą lenkė.

Ar kas kitas galėjo taip vaizdžiai tą gražų pajūrį apdainuoti. Jis apdainuoja ir tą mūsų žavųjį, drąsųjį lakūną:

„Motoras verčia viesulų šimtą —
kas mano laisvę šiandien apimtų?! —
Skriesiu išskriesiu laisvei ir šokiui.
Žeme, gėrėkis, džiauškis ir suoki!
Skriesiu jaunystei aro palenkti —
pasilik sveikas, tėviškės slenksti!

Daug eilėraščių yra išsimėtę periodikoje.

New Yorko dangorėžiai

Dalis atspausdinta bendroje jaunųjų poetų antologijoje „Septyniuose“. Yra jų išversta ir į lenkų kalbą. Šiuo metu paruošė spaudai lyrinę pasaką „Paukštis dvaro soduose“. Jo eilėraščiams yra parašyta muzika ir mielai dainuojama. Pastaruoju laiku komp. Kl. Griaudžė sukomponavo dvi poeto K. Zupkos dainas „Kovos šuoly“ ir „Žygio gretos“, kurios Karo Mokyklos kariūnų ir karių dainuojamos.

Apskritai, poetas Kazys Zupka yra originalus, gyvas, moka ne tik būti geru peizažistu, bet ir stipriu vaizduotoju ir menininku. Tad ir jo lyrikoje, be vaizdų, ryškėja spalvos, muzikalumas, siela ir gyvenimas. Gal jis liūdnas, bet nuotaikus ir atmieštas nuoširdumu. Kas sveikintina, tai nemėgsta saldumo, dirbtinumo. Jo stilius lengvas, gražus ir kalba žodinga. Pastaruoju laiku daugiau susigyveno su karių gyvenimu, darbu ir drausme, ir kūryboje vyraujantis motyvas yra karinis, kūrybingas. Poetas Kazys Zupka, nors yra jaunas, bet jau davė mūsų literatūrai ir prasimušė į pirmąsias lyrikų eiles. Karių šeimos nariui linkime sveikatos ir sėkmingos kūrybos.

Jn. Vaidelys

Pavasaris

Vyt. Maželio nuotr.

„SPINDULIO“ GILIASPRUDĖ

KARUS